

T.C.

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı

Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalı

**ZEKERİYÂ TÂMİR HAYATI ESERLERİ VE SAHÎLU'L-CEVADÎ'L-
EBYAD ADLI KİTABININ TAHLİLİ**

Yüksek Lisans Tezi

Abdul Hakim İZCİ

Sivas

Ağustos 2016

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı
Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalı

**ZEKERİYÂ TÂMİR HAYATI ESERLERİ VE SAHÎLU'L-CEVADÎ'L-
EBYAD ADLI KİTABININ TAHLİLİ**

Yüksek Lisans Tezi

Abdul Hakim İZCİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ali YILMAZ

Sivas
Ağustos 2016

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı : Arap Dili ve Belâgatı Bilim Dalı
Tezin Başlığı : Zekeriyâ Tâmir Hayatı Eserleri ve Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad
Adlı Kitabının Tahlili
Savunma Tarihi : 20.07.2016
Danışmanı : Doç. Dr. Ali YILMAZ

Unvanı - Adı Soyadı

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Mehmet Ali ŞİMŞEK
Üye : Prof. Dr. Halim ÖZNURHAN
Üye : Doç. Dr. Ali YILMAZ

İmza

Oy Birliği ☒
Oy Çokluğu ☐

Abdul Hakim İZCİ tarafından hazırlanan "Zekeriyâ Tâmir Hayatı Eserleri ve Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad Adlı Kitabının Tahlili" başlıklı tez, kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Metin BOZKUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

İmza

Abdul Hakim İZCİ

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlamış olduğumuz bu çalışmamızda Modern Suriye Edebiyatının kısa hikâye yazarlarından Zekeriyâ Tâmir'in hayatını, eserlerini ve ilk hikâye koleksiyonu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı eserinin Türkçeye çevirisini ve tahlilini yaptık.

Ülkemizde Modern Arap Edebiyatı alanında; özellikle de Modern Suriye Edebiyatı alanında yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır.

Sınır komşumuz Suriye'deki Modern Arap edebiyatının kısa hikâye yazarlarından olan Zekeriyâ Tâmir'in hayatını, edebî yönünü ve tüm eserlerini kısaca tanıtır yazarın ilk hikâye kitabı olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı kitabını tahlil ettik.

Tezimizin konusu ve yazarın da ilk hikâye koleksiyonu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı eserin tahliline başlamadan önce, Arap edebiyatında hikâye ve kısa hikâye süreçlerine kısaca değindikten ve yazarın hayatı eserleri ve edebî kişiliği hakkında bilgi verdikten sonra eserin tahlilini yaptık.

Bu çerçevede, Zekeriyâ Tâmir'in Suriye hikâyeciliğindeki yerini daha iyi anlayabilmek için öncelikle Arap âlemindeki hikâyeciliğe kısaca değindik ve sonra Suriye'de hikâye ve kısa hikâye hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Çalışmamızı üç bölüme ayırdık:

Birinci bölümde; Arap Edebiyatında hikâye ve kısa hikâyeciliği ele alarak Arap hikâyeciliğinin daha iyi anlaşılması için tekâmül süreci olan;

-Cahiliye dönemi hikâyeciliği,

-İslami dönem hikâyeciliği,

-Modern Arap hikâyeciliğine kısaca değindik. Sonra da Suriye'nin modern Arap edebiyatındaki yeri hakkında bilgi vermeye çalıştık.

İkinci bölümde yazar'ın hayatı, eserleri ve hikâyeleri hakkında bilgi verdik.

Üçüncü bölümde ise yazarın ilk hikâye koleksiyonu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı eserini Türkçeye çevirip teknik ve tematik yönden tahlilini yaptık.

Tezimizi hazırlarken Zekeriyâ Tamir'in bütün hikâye kitaplarına ve onun hakkında yazılan kitap, tez, makale, söyleşi vb. dökümanlara ulaşmaya çalıştık, ayrıca Arap hikâyeciliği ve özellikle de Suriyedeki hikâyecilik anlayışı hakkındaki makaleleri inceledik.

Bu çalışmamızda bize yardımcı olan Doç. Dr. Ali YILMAZ, Prof. Dr. M. Ali ŞİMŞEK, Prof. Dr. Yusuf DOĞAN, Doç. Dr. Süleyman KOÇAK ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa KAYAPINAR'a teşekkürlerimi arz ederim.

Abdul Hakim İZCİ

Sivas 2016

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
I. HİKÂYENİN TANIMI VE TARİHİ GELİŞİMİ	1
II. ARAP EDEBİYATINDA HİKÂYE	1
III.SURİYE’NİN MODERN ARAP HİKÂYECİLİĞİNDEKİ YERİNE KISA BİR BAKIŞ	7
BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
ZEKERİYYA TÂMİR’İN HAYATI VE DÜŞÜNCE YAPISI.....	11
I. HAYATI.....	11
A. Doğduğu ve Yetiştği Çevre	12
B. Evliliği	13
C. İş Hayatı.....	13
II. DÜŞÜNCE YAPISI	14
III. TÂMİR’İN ETKİLENDİĞİ KİŞİLER VE AKIMLAR.....	15
A. ETKİLENDİĞİ KİŞİLER	16
1. Franz Kafka (1883-1924)	16
2. Jean Paul Sartre (1905 -1980)	17
3. Albert Camus (1913-1960).....	18
B. ETKİLENDİĞİ AKIMLAR	19
1. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk).....	19

2. Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk).....	19
3. Empresyonizm (İzlenimcilik).....	20
4. Realizm (Gerçekçilik).....	21
IV. DİL VE ÜSLUBU	21
V. HAYATI BOYUNCA BULUNDUĞU GÖREVLER.....	26
İKİNCİ BÖLÜM.....	33
TÂMİR'İN ESERLERİ	33
A. KISA HİKÂYE ALANINDA YAZDIĞI ESERLER.....	33
1. Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad (Beyaz Atın Kışnemesi)	33
2. Rebîc fi'r-Remâd (Küldeki İlkbahar).....	34
3. Er-Ra'îd (Gök Gürültüsü).....	35
4. Dimeşku'l-Harâik (Yangınların Şâm'ı).....	35
5. En-Numûr Fi'l-Yevmi'l-âşir (Onuncu Günde Kaplanlar).....	36
6. El-Hisrim (Koruk)	40
7. Nidâu Nûh (Nûh'un Çağrısı)	42
8. Senadhaku (Güleceğiz).....	43
9. Teksîru Rukeb (Dizleri Kırmak)	44
10. El-Şunfuz (Kirpi)	45
B. Çocuklara Yönelik Yazdığı Hikâyeler	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47
SAHÎLU'L-CEVÂDÎ'L-EBYAD (BEYAZ ATIN KİŞNEMESİ) KİTABININ	
ÇEVİRİ VE TAHLİLLERİ.....	47
I. HİKÂYE TAHLİLİ NEDİR VE NASIL YAPILIR?	47
II. HİKÂYE TAHLİLLERİNİN GAYESİ	49
III. METİNLERİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ VE TAHLİLLERİ	51

1. Mavi Haşin Şarkı.....	51
2. Zenci Adam	60
3. Bodrum.....	68
4. Beyaz Atın Kışnemesi	75
5. Gülümse Ey Yorgunyüzlü Kadın	85
6. Şam’dan Bir Adam.....	91
a. Küçük Sevinçler	91
b. Şehirde Gece	96
c. Esnemek	99
d. Ekmek Ve Gam.....	103
7. Yıldızlar Ormanın Üstünde	111
8. Yaz	119
9. Hazine	125
10. Nehir Ölü.....	133
11. Yorgun Asfalt Karanfili.....	139
SONUÇ.....	147
KAYNAKÇA	149
ÖZ GEÇMİŞ.....	153

KISALTMALAR

a.g.e	:Adı geçen eser
a.g.m	:Adı geçen makale
a.y.	:Aynı yer
bkz.	:Bakınız
c.	:Cilt
çev.	:Çeviren
dia.	:Diyanet İslam Ansiklopedisi
mad.	:Maddesi
s.	:Sayfa
sy.	:Sayı
tsz.	:Tarihsiz
y.	:Yıl
yay.	:Yayınları

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

(ء : '), (ب : b), (ت : t), (ث : s), (ج : c), (ح : h), (خ : h), (د : d), (ذ : z), (ر : r),
(ز : z), (س : s), (ش : ş), (ص : ş), (ض : d), (ط : t), (ظ : z), (ع : ʿ), (غ : ğ), (ف : f),
(ق : k), (ك : k), (ل : l), (م : m), (ن : n), (ه : h), (و : v), (ي : y), (آ : â), (أُ : û),
(ع : î), (ؤ : u), (ـَ : a, e), (ـِ : i)

ÖZET

İZCİ, Abdul Hakim, **Zekeriya Tâmir Hayatı Eserleri Ve Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad Adlı Kitabının Tahlili**", Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2016

Her toplulukta olduğu gibi Araplar arasında da çok eskiden beri bir takım menkıbeler, masal ve hikâyeler bulunmaktaydı.

Ancak modern anlamda Arap kısa hikâyeciliği on dokuzuncu yüzyılın ortalarından itibaren Batı ile karşılaşmanın sonucu olarak, Batı edebiyatındaki örneklerine yakın olan çalışmalarının verilmeye başlamasıyla, Suriye'de modern hikâye ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede ortaya çıkan Zekeriya Tâmir, Modern Arap kısa hikâyesine farklı tarz katmış, Suriye edebiyatının ve Arap âleminin kısa hikâye alanında en çok okunan ve eserleri farklı dillere çevrilen önemli kısa hikâye yazarlarından biri olmuştur.

Tâmir, 1931 yılında Suriye'nin Şam şehrinde doğmuş, tahsiline maddî imkânsızlıklar nedeniyle ilköğretim aşamasında bırakmak zorunda kalmış olsa da o, hayatın zor şartlarına teslim olmamış kendini yetiştirmiştir. Bu yetiştirme sürecinde, Dünya Modern Edebiyatından Jean-Paul Sartre, Franz Kafka, Albert Camus ve dünya edebiyatına etki eden diğer yazarların eserlerini de okuyup etkilenen Yazar, daha ziyade sosyal, siyasî, toplumsal ve kültürel içerikli hikâyeler yazmıştır. Hikâyelerinde romantizm, İzlenimcilik, saçmacılık, dışavurumculuk ve sembolizm gibi anlatım tarzını görmek mümkündür.

Biz de çalışmamızda Arap Edebiyatında Kısa hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Suriyeli Zekeriya Tâmir'in hayatını, düşünce yapısı ve eserlerini okura tanıtmaya, *sahîlu'l-cevadi'l-ebyad (Beyaz Atın Kışnemesi)* adlı hikâye kitabını Türkçeye çevirisini yaptıktan sonra da tahlilini yaptık.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Kısa Hikâye, Öykü, Modern Arap Hikâyesi, Modern Arap Edebiyatı

ABSTRACT

İZCİ, Abdul Hakim, **Zekeriyâ Tâmir Life and Works Sahîlu'l-Cevadi'l-ebyad Analysis of The Book** ' and ebyad Analysis, thesis post graduate Cumhuriyet Üniversitesi Social Sciences Institute Sivas 2016

As in every community among Arabs since time immemorial are some tales, fairy tales and stories were being told.

Arabic short story writing in the modern sense, however, as a result of the encounter with the West since the middle of the nineteenth century, which is close to the start of the work to be given to the example in Western literature has emerged in the modern history of Syria.

In this context fully emerged in the modern Arab Zekeriyâ Tâmir it has added different style short story, the most widely read short stories and works in the field of literature of Syria and the Arab world has been one of the most important writers of short stories translated into different languages.

Tâmir, born in the Syrian city of Damascus in 1931, though he had to leave the primary stage due to financial difficulties in the collection, he has trained himself never delivered to the difficult conditions of life. In this growth process, the World Modern Literature from Jean-Paul Sartre, Franz Kafka, Albert Camus and affected by reading the works of influencing other writers to world literature authors, rather than social, political, wrote social and cultural content of the stories. Romance in the story, Impressionism, nonsense, it is possible to see as the narrative expressionism and symbolism.

In our study Arabic literature in short story writing of prominent figures from one of the Syrian Zekeriyâ Tâmir's life, to introduce to the reader the mindset and work, *sahîlu'l-cevadi'l-ebyad* (White Horse whinny of) the story book into Turkish we have made the then analyzed whether the translation.

Key Words: Syria, Short Story, tale Story of Modern Arabic, Arabic Literature.

GİRİŞ

I. HİKÂYENİN TANIMI VE TARİHİ GELİŞİMİ

Hikâye sözlükte, “Kelimenin ilk halini korumakla beraber, birinci yerinden başka bir yere nakletmekle onu kullanmak”¹ manasına gelmektedir. Ayrıca mastar olarak “anlatmak, nakletmek, aktarmak, tekrar etmek; benzetmek, taklit etmek” anlamlarındaki hikâye, isim olarak da kullanılır.²

Destan türüyle benzer yönleri sebebiyle hikâye, en eski edebî türler arasında yer alır. Ancak hikâye, geçmiş çağlarda gerek Doğu, gerekse Batı kültürlerinde, bağımsız bir edebî tür olarak değil de Masal, Fabl, Menkıbe ve Kıssa gibi diğer türler içerisinde mütalaa edilmiştir. Hikâye türünün kaynağı halk hikâyesi olduğu düşünülürse başlangıçtaki bu karmaşıklığın olması tabiidir.³

Hikâye, Dünya edebiyatlarında giderek diğer edebî türlerden uzaklaşmış ve bağımsız bir tür haline gelmiştir. Bu sürecin gelişmesinde dinlerin ve kültürlerin hikâye türüne verdikleri önem büyük rol oynamıştır. Örneğin; başlangıçta Yunan Destanları, daha sonra Tevrat ve İncil’deki Kıssalar Batı Hikâyeciliğinin; Hint ve Câhiliye devri Arap hikâyeleri, özellikle Kur’an-ı Kerim’deki Kıssalar ise Doğu hikâye geleneğinin oluşmasında ve gelişmesinde önemli etkiye sahiptir.⁴

II. ARAP EDEBİYATINDA HİKÂYE

Arap edebiyatında edebî tür olarak hikâye kelimesi yerine “söz, haber, hikâye” gibi mânalara gelen kıssa terimi tercih edilmektedir. Kuran’da özellikle peygamberlerin hikâyeleri için kıssa yerine hikâye anlamındaki kasas ile hadîs (söz) ve nebe’ (haber) kelimeleri kullanılmıştır.⁵

Yalnız şunu da belirtmek gerekir ki; hikâye ile Kuran’da kullanılan “Kıssa” kavramları tam olarak birbirlerinin yerlerine kullanılamaz. Arapçada hikâye denilince

¹ Ali b. Muhammed Şerif el-Cürcânî, *Kitabu’t- Ta’rifat*, Beyrut, 1996, s. 123.

² Bkz. İbn Manzûr, *Lisânu’l- ‘Arab*, Beyrut, Tsz, XIV, s. 190.

³ Hüseyin Yazıcı, “Hikâye” mad., DİA, İstanbul, 1998, c. XVII, s. 480.

⁴ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 480.

⁵ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 480.

ister vuku bulsun ister hayal olsun anlatılan her şeye hikâye denir ki, bu mana Kuran kıssalarının mahiyet ve keyfiyetiyle asla bağdaşmaz.⁶

Hikâye ve kıssa kavramlarının birbirleri yerine kullanılması sadece yüzeyseldir. Detaya inildiğinde; hacim olarak Kuran ayetlerinin önemli bir bölümünü kapsayan Kuran kıssaları, içinde vehim, kurgu ve hayal ürünü gibi unsurlar içermez. Böyle bir şeyi kabul etmek Kuran gerçeğini kabul etmemek olur.⁷

Her toplulukta olduğu gibi Araplar arasında da çok eskiden beri birtakım menkıbeler, masal ve hikâyeler anlatılmaktaydı. Bunların özellikle gece sohbetlerinde ayrı bir yeri vardı. Arap hikâyeciliğinin özelliklerini taşıyan nispeten gerçekçi hikâyeler *Eyyâmu'l-ʿArab* ile başlamıştır.⁸ Arap Edebiyatı hikâyeciliğine de kaynaklık eden *Eyyâmu'l-ʿArab*, içlerinde şiir ve nesir olarak aktarılmış rivayetleri barındırmaktadır. Bu rivayetlerde, Arap yaşam tarzı ve değerleri, savaş ve barış meseleleri, fidyeye, ahid gibi geleneksel hükümler, ustaca yöntemler, atasözleri ve etkileyici hitabetler yer alıyordu. Yaşam biçimlerinin sürekli mücadeleye sevk ettiği Araplar için kahramanlık tabii olarak vazgeçilmez bir erdemdi. Diğer savaşçı milletler gibi onlar için de yatakta ölmek hoş görülen bir durum olmayıp, kabileler-arası ya da diğer milletlerle yapılan savaşlarda can vermenin taşıdığı değer büyüktü.⁹

Doğu, (özellikle de Arap) kültürünün oluşması ve gelişmesinde hikâyeciliğin önemli katkısı vardır. Cemil Meriç'in ifade ettiği gibi; *“Hikâyeler toplumların edebî mahsulleridir, hikâyeler; ders kokusu veren bir güldür. Bir saadetin, bir toplumsal uyuşmanın reel ile ideal arasındaki eşsiz nispetin çocuğudur. Tanrı'nın ve aşkın ölmediği, cinsiyetin tek değer haline gelmediği, hayatın ve tabiatın anlamsızlaştırılmadığı toplumların ve medeniyetlerin tarih boyunca ilham ve eğlence kaynağı olmuştur. Eski çağlardan beri hikâye okumak ya da dinlemek; bir aşkı uyandırmış, ilgiyi üzerine çekmiş, hatta reel olarak tabiat değil de hikâyelerdeki rüyalar esas alınmıştır.”*¹⁰

⁶ İdris Şengül, *Kur'an Kıssaları Üzerine*, İzmir, 1994, s. 48.

⁷ Âl-i ʿİmrân: 2/62, A'raf: 7/176, Kasas: 28/3, Kehf: 18/13, Yusuf: 12/111 vb.

⁸ Yazıcı, a.g.e., s. 480.

⁹ Emine Sonnur Özcan, *İslâmiyet Öncesi (Câhiliye Devri) Arap Kültüründe Rivâyet ya da Tarih Bilinci, Tarih Okulu Dergisi*, Eylül-Aralık 2011, XI, 39.

¹⁰ Cemil Meriç, *Bir Dünyanın Eşiğinde*, İstanbul, 1979, s. 106; *Bu Ülke*, İstanbul, 1996, s. 119-120.

Arap hikâyeciliğini daha iyi anlayabilmek için tekâmül sürecine bakmak gerekir. Bu süreç üç aşamada ele alınabilir:

1. Cahiliye Dönemi Hikâyeciliği

Arap hikâyeciliğinin cahiliye dönemine kaynaklık eden unsurlardan en önemlileri Eyyâmu'l-^cArab (Arap Günleri) rivayetleri, Ensâb (Soy Zinciri) rivayetleri ve Aḥbâr/Âsâr rivayetleridir.¹¹ Bunlara ilave olarak çoğu komşu milletlerin mitolojilerinden kaynaklanan yıldız hikâyeleri, cin ve dev masalları, atasözü hikâyeleri veya hayvan masalları bu dönem hikâyeciliğini meydana getirir. Ancak asıl Arap hikâyeciliğinin özelliklerini taşıyan nisbeten gerçekçi hikâyeler “Eyyâmu'l-^cArab” ile başlar. Çoğunluğu câhiliye dönemine ait olup bazıları ise İslâmî döneme kadar gelen ve kabileler arasında cereyan eden olayları içeren Eyyâmu'l-^cArab'ın VIII. yüzyıldan itibaren yazıya geçirildiği bilinmektedir.¹²

2. İslamî Dönem Hikâyeciliği

İslam dini gelip Kuran indirildiğinde kıssaların en güzeli insanlara bildirilmiştir. Sonra Kuran'ın yorumlarında, açıklamalarında bu yeni dinin öğretilerinin konularına, şekline biçim verdiği hikâyeler ortaya çıkmıştır. İslam'ın gelişinden sonra hikâye ciddi bir ilerleme kaydetmiştir. Böyle bir ilerlemenin gerisinde, İslam çağrısının duyulmasına, peygamber asrında yaşayan insanlara ve sonrakilere öğüt olması için tarihte yaşamış toplumların başına gelen olayları nakletmeye Kuran'ın özen göstermesi yatmaktadır.

*“Kuran'da mevcut hikâyeler insanlar arasında büyük bir rağbet görmüş, ihtiva ettikleri ahlâkî ve tarihî derslerle üslûpları birçok edibe ilham kaynağı olmuştur. Nitekim Muhammed Ahmed Halefullah, hikâye türündeki bütün edebî ölçülerin Kur'an'da nakledilen kıssalarda mevcut olduğunu belirtmektedir.”*¹³

İslam'ın ilk döneminden sonra özellikle Emevîler döneminde; diğer kültürlerle kurulan irtibat sonucu Arap yarımadası dışından, hikâye türüne ait motifler taşıyan bazı eserler Arap edebiyatına girmeye başlamıştır. Bunlardan, çeviri yoluyla Farsça'dan Arap edebiyatına girmiş olan Hint kökenli *Kelîle ve Dimne* daha sonra

¹¹ Sonnur Özcan, *a.g.m.*, s. 39-51.

¹² Yazıcı, *a.g.e.*, s. 480.

¹³ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 480-481.

birçok hikâye yazarının dikkatini çekmiş; muhtevalarında felsefî konular yer alan ve bazıları manzum olan *es-Sâdiḥ ve'l-bâḡim* (İbnü'l-Hebbâriyye, ö. 509/1115), *Fâkîhetü'l-hulefâ* (İbn Arabşah), *el-İnsân ve'l-ḥayevân* (İhvân-ı Safâ), *Sülvânü'l-mutʿa fî ʿudvâni'l-etbâ* (İbn Zafer) ve *Hikâyetu Ebi'l-Kâsım el-Baḡdâdî* gibi eserler kaleme alınmıştır. Öte yandan III. (IX.) yüzyılda Arap edebiyatına yine Farsça Hezâr Efsâne'nin çevirisi yoluyla giren “*elfu leyle ve leyle*” (Binbir Gece), hikâye türüne köprü vazifesi gören eserler arasındadır.¹⁴

el-Câḥiz'in *Kitâbu'l-Buḥelâ* adlı eseri, İbn Baṭûta'nın seyahatnâmesinde yer yer rivayet edilen hikâyeler, “*Nevâdiru Eşʿâb, Nevâdiru Cuḥâ*” gibi halk hikâyeleri, Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'nin *Aḥbâru'l-ḥamkâ ve'l-muḡaffelîn*'i ile *Kitâbu'l-Ezkiyâ*'sı, İbn Sînâ, İbn Tufeyl ve İbn Rüşd'ün felsefî hikâyeleriyle Ebu'l-ʿAlâ el-Maʿarrî'nin sembolik hikâyesi *Risâletu'l-ḥufrân*, Arap edebiyatı hikâye türünün tarihî örnekleri arasında yer almaktadır.¹⁵

Daha çok sosyal sıkıntıların edebî bir üslûpla dile getirildiği “*Maḳâme*” denilen küçük hitabeler de kısmen kısa hikâye (*uḫsûsa*) özelliği taşıyan eserlerdir. Maḳâme yazarları arasında Bedüzzaman el-Hemedânî (ö. 398/1008), el-Harîrî, İbn Nâkıyâ, ez-Zemaḥşerî ve Ebu't-Ṭâhir el-Eşterkûnî es-Saraḳustî (ö. 538/1143) gibi şahsiyetler bulunmaktadır. Arap hikâye sanatının ilk tezahürleri olarak kabul edilen makâmeler, Arap dünyasında eski edebî eserlerin benzerlerinin ortaya konulması şeklinde başlayan kalkınma hamlesinin görüldüğü XIX. yüzyılda özellikle toplumsal olayların eleştirisinde kullanılan bir tür olmuştur.¹⁶

3. Modern Arap Hikâyeciliği

“XVIII. yüzyılın sonunda Napolyon'un Mısır'ı ele geçirmesi ve XIX. yüzyılda Fransızlar'ın bazı Arap topraklarını işgaliyle buraların ekonomik ve politik yönden Avrupa hâkimiyetine girmesinden sonra Batı ile Arap dünyası arasında öncekilerden farklı yeni bir edebî ilişki başlamıştır. Bu dönemde Arap hikâyeciliği destanî etkilerden sıyrılarak yapı itibarıyla Batı kaynaklı modern küçük hikâyeye doğru bir adım atmıştır. Yeni okulların açılması, öğrenim için Avrupa'ya talebe gönderilmesi, Rifâa et-Tahtâvî

¹⁴ Yazıcı, Hüseyin, *a.g.e.* s. 481.

¹⁵ Yazıcı, Hüseyin, *a.g.e.* s. 481.

¹⁶ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 481.

ile başlayan tercüme faaliyeti, 1822’de Mehmed Ali Paşa’nın Bulak’ta kurduğu matbaanın ardından Arap dünyasında yayılmaya başlayan matbaacılık ve buna paralel olarak gelişen gazetecilik yeni bir neslin yetişmesine yol açmış ve yeni edebî türlerin doğup yayılmasını hızlandırmıştır. Bu yeni nesil Avrupa edebiyatlarına ait eserleri asıllarından okumaya, roman ve hikâyelerden başlayarak çeviriler yapmaya koyulmuştur. İlk çevirilerin bir kısmı serbest adaptasyonlar şeklinde yapılıyor, hatta bazı mütercimler, Mustafa Lutfî el-Menfelûtî’nin *Mecdûlîn*’inde görüldüğü üzere hikâyede okuyucuların beklentileri doğrultusunda değişiklikler yaparak onu kendi eseriymiş gibi gösteriyordu. Bu ilk dönemden sonra modern hikâye türünün Arap edebiyatına geçişinde önemli bir paya sahip olan, kadrosu içinde Halîl Mutrân, Cubrân Halîl Cubrân, Muhammed Hüseyin Heykel, Tâhâ Hüseyin ve İbrâhim el-Mâzinî gibi şahsiyetlerin bulunduğu bir çeviri hareketi dönemi yaşanmıştır. Ayrıca Mısır’da *Kevkebu’ş-Şark* gazetesi yayımını tamamen hikâyeye ayırarak bu alanla ilgilenenleri cesaretlendirmiştir.”¹⁷

Arap âleminde modern hikâyeciliğinin örnekleri ilk defa Mısır’da doğmuş, oradan diğer Arap ülkelerine yayılmıştır. Mısır, Suriye ve Irak’ta şekillenen Modern Arap hikâyeciliği faaliyetleri üç devre olarak kabul edilmektedir.

Birinci devre: XX. yüzyılın başından I. Dünya savaşı’na kadar geçen süre,

İkinci devre: I. Dünya savaşı’ndan II. Dünya savaşı’na kadar geçen süre,

Üçüncü devre ise: 1950 yılından günümüze kadar devam eden süredir.¹⁸

“Abdullah Nedîm’in (ö.1314/1896) *et-Tenkit ve't-Tebkît* gazetesinde, Muhammed Lutfi Cum'a'nın *Muşmerâtu’ş-Şa‘b* dergisinde neşrettiği hikâyelerle Mustafa Lutfî el-Menfelûtî’nin Fransızca’dan uyarladığı hikâyelerden oluşan *el-Aberât* (1915) adlı eseri, modern hikâye türünde atılmış ilk ve önemli adımlardandır. Ancak Mısır’da modern hikâyenin ilk örnekleri Muhammed Teymûr tarafından kaleme alınmıştır. Bazı araştırmacılar, onun *Fi'l-Ğitar* adlı eserini (Kahire 1915) Arap edebiyatının ilk modern hikâyesi olarak kabul etmektedirler. Ayrıca Salih Hamdi Hammâd, Mahmud İzzî, Mihail Nuayme, Muhammed Lutfî Cum'a, Iraklı yazar

¹⁷ Yazıcı, a.g.e, s. 481.

¹⁸ Yazıcı, a.g.e.,s. 481.

Mahmud Ahmed es-Seyyid, Mehcer edebiyatında Cubran Halil Cubran, Lübnan'da Selîm el-Bustanî gibi hikâyecilerin de bu alanda önemli katkıları bulunmaktadır.”¹⁹

Modern Arap hikâyeciliğinin ikinci devresi; I. Dünya savaşı’ndan II. Dünya savaşı’na kadar olan zaman diliminde de birçok Arap ülkesi bağımsızlığına kavuşmuş ve her ülkenin kendi milli hikâyecileri kendini göstermeye başlamıştır.²⁰

Üçüncü devre olarak da: II. Dünya savaşı’ndan sonra hızlı gelişme gösteren hikâye hareketliliği, devletin 1960’lı yıllarda tiyatroya daha çok önem vermesiyle kısmen de olsa hikâye için duraksama devresi olmuştur.²¹

Bu dönem hikâyelerinde yeni ortaya çıkan, orta tabakaya ait değerleri, ölçüleri, arzuları ve hülyaları yansıtan fikirlerin gerçek bir fotoğrafını görürüz. Keşfetmek, hakikati araştırmak, bilgiye ihtiyaç, bilmedikleri, tanımadıkları yeni tecrübeler, tehlikelere dalmak orta tabakanın fertlerine ait bir özelliktir. Ayrıca, kâinattaki varlıkları düşünmek, tabiat sevgisi, tabiatın güzelliklerine olan sevdâ da bu dönem hikâyecilerinin özelliklerindendir. Yine bu dönemde, Doğu-Arap tefekkürü, Batı-Avrupa tefekkürü ile birleştirilmiş, entelektüel alanda oldukça verimli ürünler ortaya çıkmıştır. Dönemin yazarları, kültürel ve kişisel ikilemden, duygulardaki karmaşadan, roman veya hikâye yazarken doğu ile batı arasında parçalara ayrılmaktan kurtulmuştur. Yazar kendisine ait asil edebiyata bağlı kalmakla birlikte batı kültürünü, düşüncesinde ve davranışında canlandırmıştır. İki kültür birbirinden etkilenmiş, yekvücut olmuş ve ortak ürünler vermiştir.²²

Bu dönemde ortaya atılan ortak toplumsal sorunlar, bu sorunları çözmek, ıslah etmek için dile getirilmiştir. Sanki bu dönem yazarları ıslahatçıların misyonunu yüklenmişlerdir. Bu dönem yazarlarının toplumsal ve sanatsal bir mesajı vardır. Sosyolojik açıdan onlar toplumsal çatışmalar ve adetler karşısındaki duruşlarını net bir şekilde ortaya koymuşlardır. Sanatsal açıdan hikâye ve roman çalışmaları eğlence, avuntu, va’zu nasihat etmek için bir kürsü, bilgi ve malumat vermeye araç bir unsur olarak kullanılmamıştır. Eserler ortaya koyarken amaç sanatsal olmuştur. Yazarlar,

¹⁹ Yazıcı, a.g.e., s. 481

²⁰ Yazıcı, a.g.e., s. 481.

²¹ Yazıcı, a.g.e., s. 481.

²² Humeyd Ekberî, *Modern Arap Romanı: Kökleri, Gelişmesi-Eğilimleri*
<http://www.odabasham.net/show.php?sid=14292>, Eylül 2014

buna erişebilmek için entelektüel birikimini artırmaya çalışmıştır. Toplumsal ve sanatsal mesajı bir araya derlemiş harikulade bir çalışma ortaya koymak adına başarıya götürecek yollar araştırmıştır.²³

Ayrıca; I. Dünya Savaşı'nda yaşanan toplumsal felaketleri anlatan, Arapların bağımsızlıklarını elde etmek için verdikleri mücadeleyi konu edinen, toplumsal sorunları ele alıp çözümlemeye çalışan, psikolojik tahlillere yönelen ve bunun edebiyat üzerindeki etkilerine değinen, insanî eğilimleri ve toplumsal sorunları ele alan ve hakikatleri betimleye çalışan hikâyeler bu dönemin özelliklerini bizlere yansıtmışlardır.²⁴

III. SURIYE’NİN MODERN ARAP HİKÂyecİLİĞİNDEKİ YERİNE KISA BİR BAKIŞ

Suriye'de Arap hikâyesi genel itibariyle, Fransız yazarların etkisiyle gelişmiştir. Alexandra Dumas (Baba ve Oğul), Gide, Mauriac, Proust, Duhamel ve özellikle Maupassant gibi yazarlardan etkilenen Suriyeli yazarlar etkilendikleri bu yazarlara ve kendi mizaçlarına göre, tarihi konuları, toplumsal eleştirel konuları, realist tasvirleri ve romantik hayal ürünlerini içeren hikâyeler yazmaya başlamışlardır. Bu durum aynı zamanda modern Suriye şiiri ve dramı için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz.²⁵

Başlangıçta Mısır ve Lübnan’da olduğu gibi Suriye’de de geçmişe yönelik hikâye ve tarihi roman tarzları ön plana çıkmıştı. Fakat belli bir zaman geçtikten sonra, hem duygusal hem de şimdiye yönelik tarzda ürünler çıkmıştı.²⁶

“Suriye’de, modern hikâyenin doğuşuna öncülük eden çalışmalar, on dokuzuncu yüzyılın ortalarından itibaren Batı ile karşılaşmanın sonucu olarak, modern Batı edebiyatından etkilenecek ortaya çıkmıştır. İlk öncü çalışmalardan sonra, yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren türün, Batı edebiyatındaki örneklerine yakın olan

²³ Ekberî, a.g.e.

²⁴ Ekberî, a.g.e.

²⁵ Jacob M. Landau, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi (20. Yüzyıl)*, (Çev. Bedrettin Aytaç), Gündoğan yay., Ankara, 1994, s. 69.

²⁶ Landau, a.g.e., s. 69. ; Bkz. Cihaner, Akçay, Zekeriyâ Tâmir’in *Rebîʿ fi’r-Remâd* (Külde İlk Bahar), Ekev Akademi Dergisi, Yıl: 12 Sy.: 35 (Bahar 2008) s. 279.

çalışmalarının verilmeye başlamasıyla, Suriye’de modern hikâye ortaya çıkmıştır. Suriye’nin 1946’daki bağımsızlığıyla birlikte edebiyatın diğer türlerine göre artan bir ilgi gören ve romandan önce gelişme gösteren hikâye yazıcılığı, ilk başlarda ülkenin bağımsızlık sonrası döneminde de sürüp giden çalkantılı atmosferinde, siyasî ve sosyal amaçlara ulaşmada bir yol olarak görülürken daha sonra hak ettiği mecraya oturmuştur. Türün olgun örnekleri bu dönemde ortaya konmuştur.”²⁷

Suriye’de modern hikâyenin gelişmesinde rol oynayan etkenlerden biri de edebî topluluklardır. *er-Râbıṭatu’l-Edebiyye* (Edebiyat Birliği, 1921), *el-Mecma‘u’l-Edebî* (Edebiyat Akademisi, 1930) ve *Nedvetu’l-Me’mûn* (Me’mûn Kulübü) gibi edebî topluluklar, klasik edebiyatta bulunmayan yeni değerlerin, konuların ve anlatım şekillerinin öncülüğünü yapmışlardır. Bunlar daha sonraki yıllarda kurulan edebî toplulukların çekirdeğini oluşturmuşlardır. Ellili yıllarda ortaya çıkan edebî topluluklar ise, Batı edebiyatında bulunan toplumcu gerçekçilik ve varoluşçuluk gibi, temel yaklaşımları ve ilkeleri belirli olan bir edebî akımın takipçisi olarak, edebiyatın içine girdiği donukluk ve kısırlıktan kurtulmasında kalıcı izler bırakmışlardır. Bu toplulukları oluşturan yazarlar, felsefî bir temele ve ideolojik bir mensubiyete sahip olarak edebiyatın işlevi gibi konularda ortak bir görüş etrafında toplanmışlardır.

Bu edebî toplulukların önde gelenlerinden biri olan Râbıṭatu’l-Kuttâbi’s-Sûriyyîn (Suriye Yazarlar Birliği), 1951 yılında kurulmuş olup diğer Arap ülkelerinde de kısa sürede etkili olunca, daha genel isimle 1954 yılında adı *Râbıṭatu’l-Kuttâbi’l-‘Arab* (Arap Yazarlar Birliği) olarak değiştirilmiştir.²⁸

Tüm bu faktörlerin etkisiyle gelişme kaydeden Suriye hikâyeciliğinin öncü çalışmalarından sonra yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren modern hikâye ürünlerinin verilmeye başlandığını görüyoruz. Husâm el-Hatîb’in de işaret ettiği gibi, Suriye’de modern hikâyenin öncü çalışmaları 1920’li yıllarda ortaya çıkmıştır.²⁹

“Suriye’de modern hikâyenin gelişmesinde önemli katkısı olan yazarlardan biri de Alî Hülkî (1911-1984)’dir. Suriye’de, modern anlamda ilk hikâye denemelerini o yapmıştır. Yeni edebiyatın öncü isimlerinden biri olarak kabul edilen Alî Hülkî, küçük

²⁷ Mevlüt Kula, “Modern Suriye Hikâyesine Genel Bir Bakış” *Doğu Araştırmaları* 7, 2011-1.

²⁸ Kula, *a.g.m.*, s. 25.

²⁹ Kula, *a.g.m.*, s. 27.

yaşıta babası ve annesini kaybetmiştir. Hayatın zorluklarını ve çilelerini küçük yaştan itibaren görmeye başlamıştır. Büyük acılarla ve yoksullukla geçen gençlik yıllarında, birçok iş denemiş, gerek Suriye’de bulunduğu değişik şehirlerde gerekse birkaç defa ikamet ettiği Beyrut’ta karşılaştığı insanlar ve yaşadığı tecrübeler, ona hayatla ilgili geniş bir birikim ve deneyim kazandırmıştır.”³⁰

Mahmûd el-Atraş’ın da işaret ettiği gibi Modern Arap hikâyeciliği; Arap toplumunun yaşadığı acılar, yenilgiler, felaketler sonucu millet olarak amaçsız ve bilinçsiz şekilde geleceğini göremediği, hedefini kestiremediği dönemin hikâyesidir.³¹

Suriye hikâyesinin gelişmesinde önemli katkıları olan isimlerden biri de Zekeriyâ Tâmir (1931)’dir. *Sahîlu’l-Cevâdi’l-Ebyad* (Beyaz Atın Kişnemesi, 1960), *Rebî’ fî’r-Remâd* (Küldeki Bahar, 1963), *er-Ra’ d* (Gök gürültüsü, 1970) ve *Dimeşku’l-Ḥarâik* (Yangınların Şamı, 1973) adlı hikâye koleksiyonları başta olmak üzere hikâyelerinde, modern insanın yalnızlığını, bireyin sorunlarını, baskıcı ve otoriter devlet anlayışını ele almaktadır. Otoriter ve baskıcı devlet anlayışını işlediği *Rebî’ fî’r-Ramâd* (Küldeki Bahar, 1963) koleksiyonundaki *el-Cerîme* (Suç) hikâyesinde, otoriter devletin baskıcı ve dayatmacı zihniyetini sorgulamaktadır.³²

³⁰ Landau, *a.g.e.*, s. 65.

³¹ Mahmut İbrahim el-Atraş, *İtticâhu’l-Kıssa fî Suriye*, s. 110.

³² Kula, *a.g.m.*, s. 37.

BİRİNCİ BÖLÜM

ZEKERİYYA TÂMİR'İN HAYATI VE DÜŞÜNCE YAPISI

I. HAYATI

Zekeriyâ Tâmir, 1931 yılında Suriye'nin Şam şehrinin el-Bahsa mahallesinde sıradan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.³³

İlkokul eğitimini 13 yaşına kadar aynı mahallede bulunan resmi bir okuldan almıştır. Ancak ailesinin ekonomik sıkıntıları nedeniyle eğitimine erken yaşta ara vermek zorunda kalmış, fakat okumayı öğrenmeyi kesinlikle terk etmeyip evinde devam etmiştir, bununla birlikte zanaat ile ilgili eğitimini de almaya başlamıştır.³⁴

Tâmir, akademisyen elbisesi giymemiştir ancak Salah Abdi'nin ifadesiyle; kanla, gözyaşıyla ve terle yoğrulmuş hayat, onun ilk ve son üniversitesi olmuştur.³⁵

Eğitimine ara vermek zorunda kalmış olsa bile bu durum kendisini daha da bilemiş ve eline geçen her türlü kitabı hatta edebiyatla ilgisi olmayan ziraat, coğrafya, askerlik, edebiyat vb. çeşitli alanlarda yazılmış olanları da büyük bir istekle okumuştur.

Yazarın hayatını anlatan kitaplarda anne-babasının isimleri, ailesi ile ilgili ayrıntılı bilginin bulunmamasının nedeni ise Tâmir'in içe kapanık bir yapıya sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de bu gibi bilgileri paylaşmak istememiştir. Ona göre önemli olan insanın yaptıklarıdır.³⁶

Tâmir 1944 yılında daha 13 yaşındayken ailesine maddi katkıda bulunmak amacıyla öğrenimine son vermek zorunda kalmış, doğup büyüdüğü yer de olan Şam'ın el-Bahsa mahallesinde kilit üretimi yapan bir imalathanede 12 yıl boyunca demirci olarak çalışmıştır. 1956 yılında yazdığı ilk hikâyesinin yayınlanmasının ardından 1960 yılında gazetecilik sahasına yönelmiştir.³⁷

³³ İmtinân Osman es-Samâdî, *Zekeriyâ Tâmir ve 'l-Kıssatu 'l-Kasîra*, s. 23.

³⁴ Robert B. Campbell, *A 'lamü'l-Edebi 'l-Arabîyyi 'l-Muâsırı Siyerun ve Siyerun Zâtiyyetun*, s. 400. Bkz. Muhyiddin Subhi, *İkteşif Suriya* <http://www.discoverysyria.com/news/5547#> (28.08.2014)

³⁵ Salah Abdi, *Fennü 'l-Kıssa fî E'c'mâli Zekeriyâ Tâmir*, <http://www.adabasham.net/print.php?sid=23966&> (11.08.2014).

³⁶ Ahmet Bostancı, *Çağdaş Arap Edebiyatçısı Zekeriyâ Tâmir Edebî Kişiliği ve Hikâyeciliği*, Nun Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 21.

³⁷ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 23.

İmtinân Osman es-Samâdî, Tâmir hakkında yaptığı “*Zekeriyâ Tâmir ve’l Kısatsu’l Kasira*” adlı Yüksek Lisans tezinde; Biz o dönemdeki Suriye Komünist Parti’sinin hareketliliğinin olduğunu biliyoruz ve bunu inkâr etmemekteyiz ama daha çok genç yaşta olan Tâmir’in bu partiye intisap edip etmediğini de kesin bir şekilde söyleyemeyiz, nitekim yazarın hayatı hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz.

Bu konuda Abdurrezzaq ‘Îyd de Tâmir’in Suriye Komünist Parti’den neden uzaklaştırıldığı hususunda bilgi vermemiştir. Hür tabiatları gereği herhangi bir partinin veya akımın boyunduruğu altına girmeleri mümkün olmayan edebiyatçılar gibi özellikle de Zekeriyâ Tâmir’in herhangi bir akım ya da partiye bağlılığını söylemek doğru olmaz. Edebiyatçılar ancak ve ancak insanların hayatla mücadelelerini kendilerine dava edinirler. Onların davaları budur.³⁸

Tâmir’in ele aldığı konuların başında siyaset gelir, bu konuda Arap yönetimlerin çarpıklıklarını çok ağır bir dille hicvetmesi onun Suriye’de yazmasının engellenmesine sebep olmuştur. Bu nedenle de yazar 1980-1981 yılında hayatını idame etmek için İngiltere’ye göç etmek zorunda kalmıştır ve yazın hayatına orada devam etmiştir. Halen ikamet ettiği Oxford şehrinde yaşamaktadır. Edebî ve siyasî makalelerinin çoğunu da Arap dergilerde yayınlamıştır.³⁹

A. Doğduğu ve Yetiştği Çevre

Yazar, bize tanıtmış olduğu çevresi ve yetişme ortamı ile olan sıcak ve samimi ilişkilerinin devam ettiğini söyler. Doğduğu ve yetiştiği yerden ayrılan yazar, zaman zaman oraya geri döndüğünü, orayı hiçbir zaman aklından ve anılarından çıkarmayıp sürekli hayalinde canlı tuttuğunu söyler. Acısıyla tatlısıyla, katılığıyla ve şefkatiyle yaşadığı o cadde ve sokaklara özlem duymaktadır.⁴⁰

Tâmir, yetiştiği bu ortamla ilgili: “Ben mahalle halkının geleneklerini, göreneklerini, örf ve adetlerini çok iyi bilen, bu mahallenin çocuğuyum.” diyerek kendini o mahallenin halkından biri olduğunu anlatır.

Henâ Ali İsmail tezinde bu konuyla ilgili şunu söylüyor: “O kendisini; hakkında çokça yazı yazdığı şehir olan Dimeşk’in bir evladı ve halk çocuğu olarak

³⁸ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 24.

³⁹ <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013) .

⁴⁰ <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013).

tanıtıyor ve bu hakikatin idraki içerisinde olduğunu söylüyor. Çünkü hayat ve yiğitlik dolu bu şehir aynı zamanda hüznün ve sıkıntıyı da sunuyor.” Bununla ilgili de: “Evet ben Dimeşk’ı seviyorum, çünkü onun bir gün topraklarında öleceğim şehir olduğunu hissediyorum. Ben yine de onu seviyorum, çünkü O, bana sevinci ve hüznü aynı anda veriyor. Sadece sevinç veren bir şehrin varlığına inanan, henüz ayakları yere basmamış, gerçeklerle yüzleşmemiş kişidir. Dimeşk yiğitlik şehridir, hayat doludur, düşmanlarını hezimete uğratmaya ve gelişip ilerlemeye gücü yeter.” demektedir.⁴¹

B. Evliliği

Nadya Edhem ile evlenmiştir. Ömer ve Edhem adında iki çocukları olmuştur. Tâmir; “*Bir gün evlenip, bir eşimin ve çoluk çocuğumun olacağını hiç hayal edemezdim.*” demiştir. Çünkü insanı evliliğe sevk eden bazı muayyen sebepler vardır ki; bu düşünceler beni evlilik hakkında olumsuz yönde etkilemiştir. Ben bu sebeplerin hiç birine önem veren birisi değilim. Çünkü insan istikrarı sever, bense bunu sevmem. İnsan zürriyet sahibi olup, soyadını taşıyacak ve neslini devam ettirecek çocuklarının olmasını ister, benim ise buna kesinlikle ihtiyacım olmaz ve istemem, hatta Tâmir soyadını taşıyan son kişi ben olmak isterim. Bu fikrimin de bir bencillik olduğunu düşünmüyorum.⁴²

C. İş Hayatı

Ben ve Zekeriyâ hayatımızı, başlangıcından itibaren ümitsizlik içerisinde geçirdik, daha gençliğimizin baharındayken herhangi bir suç işlediğimizden dolayı değil, sırf siyasi düşüncemizden dolayı defalarca hapse girdik ve şuna inandık ki, biz bazı şeyleri değiştirebileceğimizi düşünüyorduk, ancak arkadaş sandığımız niceleri bizi terk etti. Yine Hena Ali İsmail, “*Tâmir’in hayatının bu merhalesi ile ilgili şöyle demektedir: Z. Tâmir hayatın en geniş kapısından girmek için daha on üç yaşındayken okulu bırakmak zorunda kalmıştır.*”⁴³

Tâmir, henüz 13 yaşındayken hayat şartları kendisini, okulunu terk etmeye zorlamıştır. Onun çocukluk arkadaşı ve dostu olan Yasin Rifaîye, yazarın hayatının ilk devreleriyle ilgili yönlerini aydınlatmak için şu ifadeleri kullanır: “Ben ve Zekeriyâ

⁴¹ <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013).

⁴² <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013).

⁴³ Ali İsmail Henâ, a.y.

Tâmir beraber başladık, aynı mahallenin çocuklarıydık. O dayısının yanında terazi yapımında çalışırdı, ben ise babamın yanında fırıncı ve simitçi idim. Mahallenin iki şeytanıydık. Fecrin ilk aydınlığına kadar uyanık kalırdık. Mahallemizin karşısındaki Dahdah mezarlığında buluşur, yazmış olduğumuz şiirleri birbirimize okur, sonra da yazdığımız kısa hikâyeleri birbirimize anlatırdık.⁴⁴

Dr. İmtinân Osman es-Samâdî de: “Zekeriyâ Tâmir düzenli bir eğitim almamış olup okullardan öğrenebileceklerinden daha fazlasını hayattan ve kitaplardan öğrenmiştir. Demircilik ateşi onu hayat potasında eritti ve kendi kendini oluşturdur. Hayatın yoksulluk acısını tattıktan sonra şahsi olgunlaşmasına ve tekâmülüne ulaşmıştır. Demircilik onu ve iradesini bileyerek bu sahaya girip sebat ve rağbetinin artmasına sebep olmuştur. Marifet şuurunu arttıracak her şeyi okudu okudu. Ancak tüm bunlara rağmen kendini açık bir şekilde tanımlayamadı. Bunun nedeni ise siyasi çalkantılarla dolu bir dönemde Arap insanının ne istediğini bilememesidir.”⁴⁵ demiştir.

II. DÜŞÜNCE YAPISI

Zekeriyâ Tâmir’in düşünce yapısı hakkında net bilgiye ulaşılammakla birlikte yazarın hayatının ellili yılında Suriye’de hikâyeye alanında iki akım yaygındı. Bu akımlardan biri Marksist ideolojiye dayanan sol akım, diğeri ise Varoluşçuluk felsefesini Arap milliyetçiliğine uyarlayan milliyetçi akımdır. Fakat yazarın bu iki akımdan birini benimsediğı hususunda herhangi bilgiye rastlanmamaktadır⁴⁶

Ancak Abdurezzâk ‘İyd, Tâmir’in sınıfsal durumunun kendisini Suriye Komünist Partisi’ne üye olmaya yönelttiğini söylemektedir. Yine ‘İyd, Tâmir’in 1956 yılında Komünist partiden uzaklaştırıldığı bilgisini de vermektedir.⁴⁷

Zekeriyâ Tâmir başlarda Suriye Yazarlar Birliğı (Râbiṭatu’l-Kuttâbi’s-Sûriyyîn) etrafında toplanan yazarlarla birlikte olmuş, bir süre bu oluşum içerisinde çalışmalarına devam etmiş ancak bu fazla sürmemiştir.

Hür tabiatları gereğı herhangi bir partinin veya akımın boyunduruğı altına

⁴⁴ Ali İsmail Henâ, “Cemaliyetu’l Kubḥi fi’l Kıssati’s-Suriyyeti’l-Mu‘âşıra: Zekeriyâ Tâmir Enmuzecen”, <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013).

⁴⁵ es-Samâdî, a.g.e., s. 30.

⁴⁶ Bostancı, a.g.e., s. 39.

⁴⁷ Bostancı, a.g.e., s. 40.

girmeleri mümkün olmayan edebiyatçılar gibi Zekeriyâ Tâmir'in de herhangi bir akım ya da partiye bağlılığını söylemek doğru olmaz. Edebiyatçılar ancak ve ancak; insanların hayatla mücadelelerini kendilerine dava edinirler. Onların davaları budur.⁴⁸

III. TÂMİR'İN ETKİLENDİĞİ KİŞİLER VE AKIMLAR

Zekeriyâ Tâmir, her ne kadar resmi tahsil hayatını ilköğretim aşamasında bırakmak zorunda kalmış olsa da o, hayatın zor şartlarına teslim olmamış, mücadelesine devam etmiştir. İyi kültür sahibi olmaya ve kendini yetiştirmeye adanmıştır. Dünya Modern Edebiyatı'ndan Jean-Paul Sartre, Franz Kafka, Albert Camus ve dünya edebiyatına etki eden diğer yazarların eserlerini de okumuş, bunun yanında özellikle; Ekspresyonizm (Anlatımcılık), Egzistansiyalizm (Varoşçuluk), Empresyonizm (İzlenimcilik), Absürdizm (Saçmacılık), Realizm (Gerçekçilik), Sürrealizm (Gerçeküstü) gibi farklı akımlarla ilgili daha yazı hayatının başlarında okumalar yapmıştır ve bu akımların üsluplarından etkilenmiştir.⁴⁹

Nâzım Mehnâ'nın Tâmir ile yaptığı bir mülakatında, herhangi bir yazarın tesirinde kalıp kalmadığı sorusuna şu cevabı vermiştir: *“Öncelikle ben hayat tecrübesinin bir ürünüyüm. Okumayı erken yaşlarda kendi başıma çözdüm ve öğrendim. Elime geçen her kitabı okuyordum. İster ziraat alanında olsun, ister iktisat, askerî bilimler veya edebiyat alanıyla ilgili olsun benim için fark etmiyordu, her türlü kitabı okuyordum. Okuldan ayrıldığım 13 yaşımdan itibaren kitabın şekli, basılı harfleri beni cezbetmiştir. Şiir okudum, halkın tarihini okudum ve onlardan etkilendim.”*⁵⁰

Akademisyenlik elbisesi giymemiş olan Tâmir için Salah Abdi: *“Kanla, gözyaşıyla ve terle yoğrulmuş hayat, onun ilk ve son üniversitesi olmuştur.”*⁵¹

Tâmir'in edebî kişiliği konusunda önemli hususlardan biri de okumuş olduğu bu yazarlardan etkilenmiş olması ve bu etkiyi kendi eserlerine çok usta bir şekilde yansıtmış olmasıdır. Özellikle Absürdizm (Saçmacılık) ve Egzistansiyalizm (Varoşçuluk) anlayışını Albert Camus ve Jean Poul Sartre'den almış olduğu

⁴⁸ es-Samâdî, a.g.e., s. 2-4.

⁴⁹ es-Samâdî, a.g.e., s. 25.

⁵⁰ Nâzım Mehnâ, “el-Haddâdu's-Sûriyyu's-Şeris ellezî Asbaha Kâtiben ve Hattame Kulle Şey”, <http://www.http://syrianstory.com/dialogues2.htm> (10.08.2014).

⁵¹ <http://www.odabasham.net/show.php?sid=23966> (11.08.2013).

söylenbilir. Yine Franz Kafka'dan da etkilendiğini; eserlerinde işlemiş olduğu toplumsal ve bireysel yabancılaşma konusundaki düşüncesini kendi hikâyelerinde hissettirdiğini görürüz.

Bu bağlamda Tâmir'in okuyup etkilendiği Sartre, Kafka ve Camus gibi dünya edebiyatına damgalarını vuran yazarlar ile Anlatımcılık, Varoşçuluk, İzlenimcilik Saçmacılık, Realizm, Sürrealizm gibi farklı akımlardan ne denli etkilenmiş olduğunu ve bunları kendi eserlerine nasıl ustalıkla yansıttığını görürüz.

A. ETKİLENDİĞİ KİŞİLER

1. Franz Kafka (1883-1924)

“Edebiyat bir kaçış sanatıdır; gerçeklikten kaçış. Edebiyat bir erimedir; bu bilinçsiz hayatın yükünü azaltan bir zevk aracıdır, bir uyuşturucu maddedir... Sanatçı için sanat bir çiledir, öyle bir çiledir ki, onu daha fazla çilelerden kurtarır.”

Yazar Prag'da doğdu. 1908'de Prag'daki Alman Üniversitesinde Hukuk doktorasını aldı. Bir diğorta şirketinde çalıştı. 1924'te gırtlak vereminden öldü. Yaşamı boyunca tuttuğu günlüğün bir yerinde Kafka; “Yazı yazmak bir nevi ibadettir.” diyordu.

Kafka'ya göre: *Hayat; bizi nelerden vazgeçirdiğini anlamamıza bile fırsat bile vermeyen devamlı bir kaçış, bir ayrılıştır... İnsanların çoğu bireysel sorumluluğun farkında olmaksızın yaşarlar; bütün mutsuzlukların esas çekirdeği burada gibime geliyor...*

Şair; Toplumun orta kişisinden, daima daha küçük, daha zayıftır. Onun içindir ki, o, dünyada varoluşunun ağırlığını başkalarından çok daha şiddetle, çok daha kuvvetle duymaktadır. Sanatçı bir dev değildir. Sadece, varlığının kafesine kapanmış, az çok parlak tüylü bir kuştur. Sanatçı anlatış, iç dünyanın bir dışa vurumu, bir nesnelleşmesidir. Bu, görünmez evreni görünür kılmaktır.

Kafka, eserlerinde, rüyadan alınan bir parçayla başlayıp, kabusu doğru yol alan alegoriklerle, anlaşılması güç kurallarla dünyadan uzaklaşmak isteyen ruhunun kaderini anlatır. Anlatılarındaki kahramanlar gülünç, zavallı kişilerdir. Anlaşılması zor bir dünyanın ortasında çaresizce bocalar ve sonunda da bu dünyanın anlaşılmazlığı ve yükü altında ezilirler. Çağdaş Edebiyat etkileyen yazarların başında gelir.

Meşhur yapıtları: Dava (1924); Açlık Şampiyonu (1934); Şato (1926); Amerika (1927); Çin Seddi (1934); Değişim (1936); Ceza Sömürgesi (1937).⁵²

2. Jean Paul Sartre (1905 -1980)

“Aç bir dünyada edebiyatın işi nedir? Kimden yana olacak? Ahlâk gibi edebiyatın da evrensel olması gerekir. Eğer yazar herkese seslenmek ve herkesçe okunmak isteniyorsa, çoğunluğun yanında olmalıdır. Bunu yapmadıkça mutlu bir azınlığın hizmetindedir ve onlar gibi sömürücüdür.”

Paris’te doğdu. Yüksek Öğretmen okuluna girdi, Felsefe bölümünü bitirdi, uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Kendini felsefe ve sanata verdi. Fransız yazarlarından olan Sartre, Felsefeci, sanatçı, denemeci, eleştirmenci, özgürlüğü herşeyden üstün gören pervasız bir ateisttir. Egzistansiyalizm (varoluşçuluk) akımının edebiyattaki en ünlü temsilcisidir. Çağımızın ana sorunları üzerine görüş bildiren, bunları tartışan, özgürlük düşkünü bir sanatçıdır. Felsefeyle de uğraşmıştır. J.P. Sartre, insanın kendi değerlerini kendisinin yaratacağını söyler ve insanın kendi seçimiyle var olduğunu savunur. Deneme, hikâye, roman ve oyun türünde eserler vermiştir.

Sartre’a göre: *“Edebiyat gerçeğin tıpkısını değil, yansıması verir; Gerçeği kopya etmez. Ancak temsil eder. Bir bakıma, onu yeniden düzenler, yeniden yaratır.”*

... Hangi yoldan gelmiş olursanız olun, savunduğunuz görüşler ne olursa olsun, edebiyat sizi kavğanın ortasına atıverir; yazmak, özgürlül isteminin bir biçimidir; bir kez yazmaya başladınız mı, ister istemez bağlanmışsınızdır...

En ünlü eserleri şunlardır: Duvar (hikâye); Bulantı (roman); Sinekler (oyun).⁵³

⁵² Seyit Kemal Karaalioğlu, *Resimli Dünya Edebiyatçılar Sözlüğü*, İnkılâp yayınevi, İstanbul, 1979, s. 263.

⁵³ Karaalioğlu, a.g.e., s. 476.

3. Albert Camus (1913-1960)

Fransız yazar ve romancı, 7 Kasım 1913 yılında fakir bir ziraat işçisinin çocuğu olarak Cezayir’de dünyaya gelen Albert Camus, Ocak 1960 yılında geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybetmiştir. Deneme, roman, öykü, tiyatro yazarı olan Camus, 1957’de Nobel edebiyat ödülü kazanmış Fransız sanatçı filozofudur. Camus, babası Fransız, annesi İspanyol bir ailenin çocuğudur. Henüz bir yaşındayken 1914’te babası öldükten sonra fakir bir ailenin çocuğu olarak hayatını sürdürmüştür. Eğitimine elde ettiği bursla devam etmiş, yaz tatillerinde çalışarak aile bütçesine katkıda bulunmak zorunda kalmıştır. Hayatındaki olumsuzluklarla birlikte, döneminin ekonomik, siyasi, askeri ve toplumsal olayları, Camus’un geliştirdiği dünyanın saçmalığı ve yaşamın anlamsızlığı konuları ve buna bağlı olarak da dünyanın anlamsızlığına karşı başkaldırmak, toplumu değiştirmek, kötülükleri yok ederek daha iyi ve yaşanabilir bir dünya düzeni kurmak için mücadele edilmesi gerektiği konuları üzerinde durmuştur.⁵⁴

Camus, Felsefe bölümünü bitirdi, vereme yakalandığı için öğretmenlik mesleğini bırakmak zorunda kaldı. Tiyatro ve gazetecilikle uğreşti.

Varoluşçuluk ile ilgilenen yazar, Absürdizm akımının önemli temsilcilerinden birisi olarak bilinir.

*Camus: “Tanrı varsa, herşey ona bağlıdır ve buyrultusuna karşı hiçbir şey gelmez elimizden. Yoksa herşey bize bağlıdır. Politika ve sanat dünyanın düzensizlikleri karşısında aynı başkaldırışın iki ayrı yüzüdür.”*⁵⁵

Albert Camus’a ait önemli eserlerden bazıları şunlardır: Ters Yüz (1937); Düşünler (1938); Yabancı (1942); Sizip Efsanesi (1942); Anlaşmazlık (1944); Bir Alman Dosta Mektuplar(1945); Veba (1947); Sıkıyönetim (1948); Doğrular (1950); İsyan Eden İnsan (1950)⁵⁶

⁵⁴ Ali Osman Gündoğan, *Albert Camus*, adlı makalesi www.aliosmangundogan.com/Makaleler.php (10.01.2015).

⁵⁵ Karaalioğlu, *a.g.e.*, s. 83.

⁵⁶ Karaalioğlu, *a.g.e.*, s. 84.

B. ETKİLENDİĞİ AKIMLAR

1. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk)

Ekspresyonizm (dışavurumculuk) sanat anlayışı Edmund Husserl'in olaybilimini sanata uygulamayı hedefler ve sanatçının iç gerçeğinden başka diğer hiçbir gerçeklik tanımaz. Dışavurumculuk, kendilikçilik olarak adlandırılan akım, 19. yüzyıl sonu ve I. Dünya Savaşı yıllarında Almanya'da ortaya çıkar.

Anlatımın yoğunluğuna önem verilirken, sanatçının duyarlılığına uygun bir şekilde dış dünyanın canlandırılması esasına dayanır. Goya, Hölderlin ve Rimbaud'ya dayandırılmak istenen akım genç kuşağın şiddet, toplumsal çatışmalar ve savaş karşısında dile getirmeye çalıştığı bir tür başkaldırıdır, haykırıdır.

Toplumun seslerini duyurabilmek için yoğun anlatım, temalarda şemacılık ve üslupta şiddetten yararlanırlar. Şiir ve Tiyatroda kendini göstermiş olan dışavurumculuk, romanda mekânlar ve zamanlar birbirine karışır geleneksel roman kişileri yok edilmeye çalışılır. Alfred Döblin romanlarında bu eğilimi daha sistemli hale getirir ve fütürizm'e yakın bir biçim kaygısı içinde işler. Sanat dünyasında Van Gogh, Paul Gauguin, Toulouse Lautrec gibi ressamalar da bu akımın önemli temsilcileridir. Ekspresyonizm I.Dünya Savaşı sonrasında sinemada da etkili olur.⁵⁷

Ekspresyonistler şekil ve kafiyeğe önem vermemişlerdir. *Sanat için sanat* anlayışına bağlılıklarından dolayı da sosyal konulara ilgisizlerdi. Tabiatdaki estetik olgunlukları yansıtmayı kendilere ödev bilirdi.

İngiliz edebiyatında James Joyce; Alman edebiyatında Rainer Maria Rilke; Fransız edebiyatında Paul Verlaine ve Arthur Rimbaud gibi isimleri Ekspresyonistler arasında sayabiliriz.⁵⁸

2. Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk)

Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk), Fransızca *exister* (var olmak) sözcüğünden gelir. 1930'lu yıllardan sonra yaygınlaşan akım, temellerini felsefeden almaktadır. Kökleri Sokratese uzanmaktadır. Pierre de Boisdeffree göre bu akım Sokrates ile

⁵⁷ Emel Kefeli, *Metinlerle Batı Edebiyatı akımları*, İyışler Matbacılık, İstanbul, 2009, s. 68.

⁵⁸ Mustafa Ayyıldız – Hamdi Birgören, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Akçağ yay., Ankara, 2007, s. 106-107.

başlayıp Pascal, Kierkegaard, Max Weber, Heidegger, Jaspers, Husserl gibi Alman varoluşçularına; Lukacs, Gramsci gibi Marksistlere ve Gabriel Marcel gibi Hristiyan filozoflarla beslenir. Jean Paul Sartre, varoluşçuluğu tanımlar ve iki ayrı koldan geliştiği tezini öne sürer: 1- Dinci (Hristiyan) Varoluşçular; Kierkegaard, Karl Jaspers, Unamuno, Maurice Blondel, Henri Bergson v.d. Allah'ı inkâr etmeyen, dine bağlı bir varoluşçu felsefe geliştirirler. İnsanın kendini tanıması ve hür iradesi ile yapacağı seçimlerin sağlıklı olması Allah'ın varlığına inanması ile mümkündür. Hiçlik duygusunu yaşamaması ve yalnızlık duymaması için Allah'ın varlığını hissetmesi gerektiğine inanırlar. 2- Ateist Varoluşçular (Dinsiz Varoluşçuluk): Tanrı'ya inanmayan varoluşçular Nietzsche, Heidegger, Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Albert Camus v.d. gibi filozof ve yazarlardır. Tanrı'ya inanmadıkları gibi tarihe, geçmişe ve geleceğe de inanmazlar. Allah'ın varlığına inanmanın insana sorumluluklarını unutturacağını düşünürler.

Varoluşçuluğun bu farklı eğilimlerini taşıyan yazarların ortak noktaları, insanın varoluşunun anlamını ele almalarıdır. Varlığın öze önce gelmesi ve topluma karşı ferde değer verme gibi hususlarda birleşirler. Varoluşçu yazarlar olarak tanınan Sartre ve Camus, bu kavramları eserlerinde geliştiren ve işleyen yazarlar olmuşlardır.

1945'ten sonra bir moda hâline gelen akım 1955'ten sonra gelişen yeni akımlar karşısında gücünü yitirir. Alberese göre Charles Peguy, Andre Gide, Georges Bernanos, Andre Malraux ve Albert Camus varoluşçu ya da varoluşçuluğa yakın yazarlardır. Sartre ve Simone de Beauvoir'ın akımın en önemli temsilcileridir.⁵⁹

3. Empresyonizm (İzlenimcilik)

Empresyonizm (izlenimcilik) sanat akımı olarak 19. yüzyılın sonlarında Fransa'da resim alanında görülen ve daha sonra edebiyat, müzik ve tiyatro alanlarında görülür. Toplumsal içerikten yoksun olan akım, adını Monet'in *İzlenim* adlı tablosundan alır. Resimde renk ve ışık izlenimleni işler.

Resimde Sisley, Degas, Renoir, Pissaro; heykelde Rodin; müzikte Debussy ve Ravel; edebiyatta Mallarmé, Rilke, Verlaine, Goncourt Kandıçlen, Hauptmann, Oscar

⁵⁹ Kefeli, *a.g.e.*, s. 79.

Wilde, Knut Hamsun başlıca temsilcilerinden Empresyonizm ise belinli anlanın, belli dunumlanın tespitini esas alır. Empresyonizm bir anlıktır.

Akım, vanlığın bedensel, ruhsal gerçekliğini duyu izlenimlerine indirgeyen Mach'cılığa dayanır. Nesnel gençekliği değil, nesnelerden gelen izlenimleri işler.⁶⁰

4. Realizm (Gerçekçilik)

19. yüzyılın ikinci yarısında romantizmin aşırı duygusallığına tepki olarak ortaya çıkmış bir sanat akımıdır. 19. yüzyılda bilim alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Realizm (gerçekçilik) en geniş anlamı ile “eşyanın ve olayların oldukları gibi tasvir edilmesi”dir. Edebiyatta devrin ortak kaygılarını dile getiren, alelade insanların yaşamlarından kesitler veren bir akım olarak tanımlanır.

Realizmde, duygu ve hayaller, yerini toplum ve insan gerçeklerine bırakır. Konular gerçek hayattan seçilir.

Gerçekler ön plandadır. Realist sanatçılar, eserlerinde yaşamın gerçeklerini dile getirir. Olaylar ve kişiler karşısında tarafsız davranırlar. Eserlerine kendi duygu, düşünce ve yorumlarını katmazlar. Çünkü realizmde doğayı olduğu gibi kopya etmek esastır.

Çağdaş sosyal realitenin objektif temsili olarak da açıklanan realizm, pozitivizmin sanat ve edebiyata aksidir. Bir akım olarak realizm, romantizmin ayrıntılı tasvir ve ruhî tahlillerle gerçekçiliği hazırlamaya başladığı yıllarda başlar.⁶¹

IV. DİL VE ÜSLUBU

Hiç şüphesiz bir edebî eseri değerli kılan ve ona canlılık katan onda kullanılan üslup ve dildir. Bir eserdeki sanatsal değer ondaki kelime, bilgi ve anlamların uyum içerisinde yerli yerinde akıcı üslupla sunulmasına bağlıdır. Öyle ki kullanılan üslup ve dil gücü okuyucuyu kendi dünyasına çekebilmelidir. İşte Tâmir'in bunu çok iyi şekilde kullandığını görmekteyiz. Hikâyelerinde şiddeti, hiddeti, olaya şok edici şekilde ani girişler, ani sonlandırma ile sonucunu okuruna bırakması vb. üslup kullanması okuru gerçek hayattan alıp, o büyüleyici gizemli hayata girdirmeyi başarmaktadır.⁶²

⁶⁰ Kefeli, *a.g.e.*, s. 67.

⁶¹ Kefeli, *a.g.e.*, s. 44.

⁶² Faruk Bozgöz, *Onuncu Günde Kaplanlar*, Ankara, 2004, s. 12.

Zekeriya Tâmir eserlerinde fasih, anlaşılır bir Arapça ve kendisine has bir anlatım dilini kullanmıştır. Halk dilini kullanmaktan özenle imtina etmiştir. Fakat bazı hikâyelerinde fasih kelimelerden oluşan ancak ammicede kullanılan kelime ve deyimlere yer verdiği olmuştur.⁶³

Zekeriya Tâmir, kısa hikâyeye yazmaya başladığı günden beri hep aynı türde yazmaya devam etmiş hiçbir zaman başka alanlara kaymayı düşünmemiştir. Bundan dolayı onun ismi kısa hikâyeye sanatı ile özdeşleşmiştir.

Onun edebî ürünlerini okuyanlar, alanındaki o etkileyici üslubunun tesirinde kalırlar.

Yazar, kısa hikâyeyi seçmesinin nedenini de kısa hikâyenin zengin bir sanat aracı olması, yazarına meydan okuma gücü vermesi ve asaletinin alanına delil sunma fırsatı vermesi şeklinde açıklar.⁶⁴

Yazım hayatına başladığı günden beri Arap toplumundaki sorunları, çarpıklıkları, sosyo-ekonomik problemleri hiç bıkmadan usanmadan çok cesurca ve alaycı bir üslupla dile getirmeye çalışmış, kısa hikâyeye yazarı olmuştur. Her ne kadar bu sorun ve problemleri çözüm noktasında herhangi bir yol göstermemiş olsa da zaman zaman çözüm yollarına çok ince işaretlerde bulunduğunu söyleyebiliriz, ama en azından insanın kafasına vururcasına bu sorunları dile getirmiştir.⁶⁵

Zekeriya Tâmir, edebiyatçının toplumun sorunlarıyla ilgilenmesi gerektiğini şöyle ifade eder: “*Edebiyatçının, ülkesinin problemleri ile ilgilenmesi istenilen, zaruri ve mühim bir iştir...*” bu açıdan edebiyatçıya topluma rehber olma görevini yüklemiştir.⁶⁶

Tâmir’in, hikâyelerinde yoğun bir şekilde sembolizmi kullandığını görürüz. Bu tür sembolik şahsiyete örnek olarak “*en-Nucum fevka’l-Ğâbe (Orman Üstündeki Yıldızlar)*”⁶⁷ adlı hikâyesinde maymun karakteri, hikâyenin kahramanı Nizâr’ın iç duygusunu sembolize etmektedir.

⁶³ es-Samâdî, a.g.e., s. 166 ; Bostancı, a.g.e., s. 230.

⁶⁴ es-Samâdî, a.g.e., s. 28.

⁶⁵ Faruk Bozgöz, a.g.e., s. 12.

⁶⁶ Bostancı, a.g.e., s. 52, Bk. es-Samâdî, s. 39.

⁶⁷ Tâmir, *Sahîlu’l-Cevâdi’l-Ebyad*, s. 77-84.

Yine *er-Raculu'z-Zenciyyu* (Zenci Adam)⁶⁸ hikâyesindeki zenci adam sembolik şahsiyet olarak karakterize edilmiştir. Hikâyede kahraman anlatıcı, zenci adamın kendisinin yegâne samimi arkadaşı olduğunu ve kendisinden hiç ayrılmadığını söylemektedir. Kahraman anlatıcı hayalinde sembolize ettiği bu zenci arkadaşıyla odasında konuşurken annesi içeri girer ve “delirdin mi? Kiminle konuşuyorsun?” demesinden anladığımız; zenci adamın dış dünyada bir gerçekliğinin olmadığı ancak hayâlindeki bir sembolik şahsiyetle iletişim içerisine girmesi durumudur.⁶⁹

Zekeriyâ Tâmir hikâyelerini yazarken hangi metodu takip ettiğini aşamaları kendisiyle yapılan bir mülakatta şöyle ifade etmiştir:

“Birinci aşama: İlk düşünceler, ilk planlama... Belki de yarım sayfalık veya bazen bir sayfalık bir planlama...”

İkinci aşama: Yazım aşaması. Bilgisayarsız çalışmaya başlarım. Hikâyenin ana temasını yazdıktan sonra bilgisayarın başına geçerim ve hikâye yazma yolculuğuna çıkarım... Bir kere, iki, üç... Altı, yedi kere... Ta bu hikâyenin yazımının tamamlandığını hissedinceye kadar yazmaya devam ederim.

Kafamdaki herhangi bir hikâyenin fikriyatını bir üçgene benzetmem mümkündür. Üçgenin kâğıda geçirilmiş kenarları ve kafamda varolan resmi birbirine uyduğu an, hikâyenin tamamlandığına ve fikrimin yazılmış olduğuna kanaat getiririm. Belki bu hikâye çok güzel olur ve tutulur. Belki de hiçbir şey, önemli değil... İşte benim hikâye yazma stilim böyledir.”⁷⁰

Nâzım Mehnâ'nın Tâmir ile yaptığı bir söyleşisinde eleştiri ve eleştirmenler hakkındaki düşüncesini şöyle nakleder: “İster olumlu ister olumsuz olsun eleştirilerin kendisini ilgilendirmediyi, çünkü her ikisinin de yazara zarar vermekte olduğunu söyler. Bu nedenle kendisi hakkında yazılanları okumadığını söyler.”⁷¹

Tâmir, hikâye yazma tecrübesi hakkında: “Yazmaya başladığımda ilk zamanlarda eleştirmenlerin görüşlerini dikkate almadım, henüz daha yazarlık

⁶⁸ Tâmir, *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, Dimeşk, 1978, s. 15-26.

⁶⁹ Bostancı, a.g.e., s.178, Bkz. Abdurezzak Ğyd, *el-Âlem* s. 44.

⁷⁰ Faruk Bozgöz, *Onuncu Günde Kaplanlar*, s. 13; Bkz. Muhyiddin Subhî, “*Mukabele maa Zekeriyâ Tâmir*”, *Mecelletu'l-Ma'rife*, s. 126.

⁷¹ Nâzım Mehnâ, “*el-Haddâdu's-Sûriyyu's Şeris Ellezi Esbeha Kâtiben ve Hattame Kulle Şey*”, <http://www.syrianstory.com/dialogues2.htm> (10.08.2014).

hayatımın başlarındayken onların eleştirilerine kulak verseydim, uysaydım yazmayı bırakırdım.” der.⁷²

Tâmir’in eleştiriye ve eleştirmene karşı savaş açması, onun eleştiriye ve eleştirmene yönrlük bu tutumu, onun eleştiriye ve eleştirmene karşı olduğundan değil, ancak her eleştirmene itibar edilmemesi düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de eleştirmenleri üç gruba ayırmaktadır:

Birinci kısım eleştirmen: okumadan amaçsızca eleştirenler, ikinci kısım eleştirmenler, yazar daha kitabını yazmadan onu övenler, üçüncü kısımdakiler ise söylenenin hikmetine bağlı olarak “*sükût altındır*” düşüncesinde olanlar olarak üç gruba ayırmaktadır.⁷³ Bu nedenle eleştirmenlerin kendisine herhangi bir katkı sağlamadığını düşünmüş ve onları dikkate almamıştır.

Bundan dolayı da Tâmir, eleştirmenlerin edebî çalışmalarını en kârlı ticaret aracı olarak kullanan, büyük tüccarlar olarak görür.⁷⁴

Tamir, Edebiyatçılar hakkındaki düşüncelerini şu şekilde açıklar: “*Edebiyatçılar sineğin, sinek olduğunu anlatmak için binlerce kelimeler sarf eden kurnazlardır. Bunun yanında yaşam lokmasını kazanmak için annesinin karnından toprağın bağına girinceye kadar başı dimdik yaşamak için gayret eden edebiyatçıların varolduğuna işaret etmiştir. Onları kabirlerini kalemleriyle nasıl kazıyacaklarını öğrenenlerdir.*”⁷⁵

Tâmir hikâyelerinde çeşitli anlatım yöntemlerine başvurmuştur. Bunları şöyle sıralaya biliriz: Panoramik anlatım yöntemi, diyalog yöntemi, geleneksel hikâye yöntemi ve haber yöntemidir. Bazı hikâyelerinde birkaç yöntemi bir arada kullandığı olmuştur. Ancak genel itibarıyla diyalog yöntemini ortak yöntem olarak kullanmaktadır.⁷⁶

⁷² es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 30.

⁷³ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 30.

⁷⁴ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 40.

⁷⁵ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 39.

⁷⁶ Bostancı, *a.g.e.*, s. 219.

Tâmir'in hikâyelerinde kullandığı üslubun başlıca özelliklerini; yazar hakkında yazılan muhtelif eser, makale ve yazılarda görmek mümkündür. Bu üslup özelliklerini kısaca şöyle sıralayabiliriz:⁷⁷

a) Zekeriyâ Tâmir'in hikâyelerinde sıklıkla ironik ifadeler kullanılmıştır:

Özellikle siyasî konuları ele aldığı hikâyelerinde sıklıkla kullandığı tekniklerden biridir. Bu üslup ona, ifade özgürlüğünün olmadığı bir ortamda meramını dile getirme imkânı sağlamıştır.

b) Şiirsel Dil:

Yazarın, eserlerinin çoğunluğunda yer yer serbest vezinde yazılmış şiirsel üslubu andıran bir dili kullanılmış olması hikâyelerine akıcılık katmıştır.

c) Sade, Basit bir Üslupla Tasvîr:

Zorlamalardan uzak, rahat üslup dikkat çeker. Kişi tasvîrlerinde ayrıntıya girmeden, hikâyeyi ilgilendiren yönler tasvîr edilir. Olayın daha iyi anlaşılması noktasında da gerekli görüldüğünde tasvîr'e başvurmuştur.

d) Mümkün olduğu ölçüde kısaltma ve yoğunlaştırma:

Tâmir'in en bariz üslup özelliklerinden biri de anlatmak istediğini kısa ve öz cümlelerle ifade etmesidir.

e) Hikâye Sonlarındaki Sembolik İfadeler:

Tâmir özellikle ilk hikâye koleksiyonlarında çokça semboller kullanmıştır. Bu semboller ilk başta anlaşılmaz gibi olsa da üzerinde biraz düşünüldüğünde ne ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Mesela: “*Onuncu Günde Kaplanlar*” adlı hikâyesinin sonunda “Kaplan vatandaşa, kafes de şehre dönüştü” ifadesinde yazar, vatandaşları baskıcı rejim karşısında sessiz kalıp boyun eğmeleri durumları ile genelde Arap, özelde de Suriye toplumunu eleştirilmektedir.⁷⁸

f) Sembol Kullanımı:

Sıklıkla sembollere başvurmuştur. Toplumdaki problemleri, zulmü bu semboller üzerinden anlatmaya çalışmıştır. Fakat önemli olan bu sembolleri doğru

⁷⁷ Bostancı, a.y.

⁷⁸ Bostancı, a.g.e., s.219-226 ; Bk. es-Samâdî, a.g.e., s.154.

anlamaktır. Mesela: Nehir ebediliği, güneş hürriyeti, deniz mutlak hürriyeti sembolize etmektedir. Renkler farklı manalarda sembolik olarak kullanmıştır. Mesela: sarı ve siyah ümitsizlik ve psikolojik çöküntüyü, beyaz saflığı, yeşil ise şeffaflığı sembolize etmektedir.

Tâmir'in hikâyelerini açık sonla bitirmesi, kapalı uslubu kullanmasının yanısıra fasih dili kullanması; hikâyelerine makul bir düzeyde başlayıp gayrimakul'a doğru seyrettirmesi, hikâyelerinde *Binbir Gece Masalları* özelliklerinin gölgesini hissettirmektedir.⁷⁹

Sonuç olarak Zekeriyâ Tâmir, hikâyelerinde genel olarak Arap toplumlarını özelden de Suriye toplumunu çok ayrıntılı şekilde tasvir etmektedir.

Tâmir'in hikâyelerinin genel değerlendirmesinde şunu söyleyebiliriz. O, var olan sorunlara işaret etmiştir ancak bu noktada herhangi bir çözüm sunmamıştır. Toplumun problemlerini, sıkıntılarını dile getirerek onların nasıl bir özlem içerisinde olduklarını dile getirmiştir. Yine yönetime ehil olmayanların getirilmesi Tâmir'in Arap toplumlarında eleştirdiği hususların başında gelir. Bu bağlamda siyasi otoritenin ve üst düzey yöneticilerin yanlışlarını mizansen dille eleştirir. Tüm bu sosyal ve siyasi sorunlara ve çarpıklıklara işaret ederek eleştirmiş ve zaman zaman üstü kapalı da olsa çözüm yoluna işaret ettiği de olmuştur. En azından toplumun sorunları fark etmesi hususunda uyarıcı olmuştur.

Tâmir'in bazı hikâye koleksiyonunda toplumdaki sıradan kişileri ve bunlar arasında meydana gelen çok basit olayları tasvir ettiğini bazen de orta halli fakir aile yaşantılarından kesitleri hikâyeleştirdiğini görürüz. Aslında Tâmir hikâyelerinde belli başlı bazı konuları farklı senaryo versiyonları ile sunmasına rağmen merakla okunacak üslupla sunmayı başarmıştır.

V. HAYATI BOYUNCA BULUNDUĞU GÖREVLER

Zekeriyâ Tâmir demircilikten, Suriye Kültür Bakanlığında memurluğa varıncaya kadar çeşitli işlerde çalışmıştır. Demircilik mesleğinden ayrıldığı 1960 yılından itibaren yaptığı görevleri belirleyebildiğimiz ölçüde kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz:

⁷⁹ Bostancı, a.g.e., s.219-226.

1960-1963 yılları arasında Şam'da, Suriye Kültür Bakanlığına bağlı Telif ve Tercüme Müdürlüğünde çalışmıştır.

1963-1965 yılları arasında haftalık *el-Mevkıfu 'l-ʿArabî* dergisinin editörlüğünü yapmıştır.

1965-1966 yıllarında suudi Arabistan Cidde televizyonunda Senarist olarak görev yapmıştır.

1967 yılında Suriye Enformasyon Bakanlığında görev yapmaya başlamıştır.

1969 yılının sonlarında Suriye'de tesis edilen *İttihâdu 'l-kuttâbi 'l-ʿArab*'ın (Arap Yazarlar Birliği) kurulması çalışmalarına katılmıştır.

1967-1970 yılları arasında Suriye televizyonunda drama bölümünün müdürlüğünü yapmıştır.

1968 yılından itibaren çocuk hikâyeleri yazmaya başlamıştır. Suriye'deki çocuk dergilerinde çok sayıda hikâyesi yayınlanmıştır. Çocuk için yazdığı hikâyelerinin konusu, üslubu dili ve çocuklara özgü kullandığı kavramlar dikkat çekmiştir.

Ahmed Muhammed Atiyye'nin ifadesiyle bu hikâyelerin ünü Arap ülkelerini aşmış, İsrail ve Avrupa'ya kadar ulaşmıştır. Yazarın pek çok dile çevrilen, bu hikâyeleri aynı zamanda Arap çocuk edebiyatının başlangıç noktasını teşkil etmiştir. Çocuklar için yazdığı hikâyeleri sonradan iki hikâye koleksiyonu halinde yayınlanmıştır. Yazmış olduğu bu hikâyelerde yap-yapma şeklinde öğüt, telkin ve yönlendirmeye dayanan geleneksel üsluptan uzaklaşarak çocukların okudukları hikâyeden kendi başlarına ders çıkarmasını hedefleyen bir üslup kullanmıştır.

1970-1971 yılları arasında Suriye'de yayınlanan çocuk dergisi *er-Râfi 'de* yazı işleri müdürlüğü yapmıştır.

1972-1975 yılları arasında, *İttihâdu 'l-kuttâbi 'l-ʿArab* (Arap Yazarlar Birliği) yayını olan *el-Mevkıfu 'l-edebî* dergisinde yazı işleri müdürlüğü yapmış, aynı zamanda 1973-1975 yılları arasında birliğin başkan vekilliği görevini de yürütmüştür.

1975-1977 yıllarında Suriye'de yayınlanan *Usâme* çocuk dergisinin yazı işleri müdürlüğünü görevinde bulunmuştur. *Üsâme* dergisinden sonra 1978-1980 yılları

arsında, Suriye Kültür Bakanlığı tarafından aylık olarak yayınlanan *el-Ma rife* dergisinde yazı i leri m d rl   n  y r tm   t r.

1980-1981 yılları arasında da Suriye Kültür Bakanlığı'nda görev yapm   t r.

Muhtemelen, el-Kev kib 'den yapt  ı alıntılar, yazd  ı hikâye ve makalelerin mevcut Suriye yönetimini rahatsız etmesi sonucu, Suriye dâhilinde yazı yazması yasaklanm   t r.

Bu gelişme  zerine Tâmir, Londra'ya g  meyi tercih etmiş ve yazı hayatının geri kalan kısmını orada s rd rm   t r.

Tâmir, 1980-81 yılında hayatını idame etmek için İngiltere'ye gitmiştir ve halen ikamet ettiği Oxford  hrinde yaşamaktadır. Edebî ve siyasî makalelerini de çoğu Arap dergilerde yayınlam   t r.⁸⁰

Yazarın İngiltere'ye göç ettikten sonra bulunduğu görevler şunlardır:

1981-1982 yıllarında, Londra'da yayınlanan *ed-Dust r* dergisinin idar  editörlüğünü y r tm   t r.

1983-1988 yılları arasında, Londra'da yayınlanan *et-Te   mun* dergisinin kültür editörü olarak görev yapm   t r.

1988-1993 yılları arasında da yine Londra'da yayınlanan *en-N kid* dergisinin yazı i leri m d rl   n  ve Riy z er-Rayyis yayınevinin kültür editörlüğünü y r tm   t r.

Zekeriya Tâmir İngiltere'ye gittikten sonra da genelde Arap gerçekliği ve özelde de ülkesi ve çok sevdiği  am  hri ile ilgilenmeye devam etmiştir. Suriye'den ayrıldıktan sonra yazm   olduğu hikâye koleksiyonlarında onun ülkesinden ve  am'dan kopmam   olduğu görülür.⁸¹

Yazar İngiltere'de bulunduğu yıllarda editörlük görevlerinin ve hikâye yazarlı ının yanı sıra k  e yazarlığı da yapm   t r:

⁸⁰ <http://www.discover-syria.com/news/5547#> (10.08.2013).

⁸¹ Ahmet Bostancı, *a.g.e.*, s. 24.

1979-1989 yılları arasında *ed-Davha* dergisinde, 40-127. sayılarda, “*Havâtır Teserru’l-Hâtır*” adlı köşesinde hikâyeye benzer bir üslupla çok sayıda makale yayınlamıştır.⁸²

1983-1988 yıllarında, siyasî ve edebî makalelerini başta *et-Teğâmun* olmak üzere çeşitli Arap dergilerinde yayınlamıştır. *et-Teğâmun* dergisinde kurulduğu tarih olan 16.04.1983 tarihinden 21.02.1988 tarihine kadar yazmaya devam etmiştir. Burada zaman zaman “*el-Muğhiku’l Mübkî*”, zaman zaman da “*Vallahu e’lem*” ve “*Hikâyâtü’r-Râvî el-‘Arabi*” köşe isimlerini kullanmıştır.⁸³

“1988 Ağustos-1989 Haziran ayları arası Londra’da yayınlanan *en-Nâkiğ* dergisinde “*Qâle’l-meliku li-vezîrihi*” adlı köşede hikâyeler yayınlamıştır. Bu hikâyelerde tarihî şahsiyetler aracılığıyla vakiadaki olumsuzluklara temas etmiştir. Yazar, halen İngiltere’de Oxford’da yaşamını sürdürmekte, zaman zaman da kısa süreli olarak ülkesine giderek Şam’da bulunmaktadır. 2002 yılında Suriye devlet başkanı Beşşâr Esad tarafından Devlet Ödülü ile mükâfatlandırılması Suriye yönetiminin Tâmir ve yazdıkları ile barışmasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Oluşan bu olumlu havanın da etkisiyle yazar ülkesinde biraz daha uzun sürelerle kalmaya başlamıştır. Hâlihazırda editörlük vb. bir görev yapmamakta aşk derecesinde bağlı olduğu hikâye yazma işini ilerlemiş yaşına rağmen sürdürmektedir.”⁸⁴

Zekeriyyâ Tâmir’in uluslararası tanınmış olması, onun bazı hikâye koleksiyonlarının; Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Almanca, Türkçe ve İspanyolca başta olmak üzere pek çok muhtelif dillere tercüme edilmesini sağlamıştır.

Kendisinden en çok çeviri yapılan dil Sırpça olmuş, nerdeyse koleksiyonlarının tamamına yakını bu dile çevrilmiştir.

Kitaplarının bu kadar çok yabancı dille çevirisinin yapılmasının en önemli nedeni belki de insana uygulanan zulüm ve haksızlıkları genişçe konu ediyor olmasıdır.

⁸² es-Samâdi, *a.g.e.*, s. 27.

⁸³ es-Samâdi, *a.g.e.*, s. 27.

⁸⁴ Ahmet Bostancı, *a.g.e.*, s. 28.

Bazı hikâyeleri Rusça'ya da çevrilmiştir. Bu dile çevirinin yapılmasının nedeni de benzer gerekçelerle Tâmir'in sosyal adalet ve eşitliğe davet etmesi, bazı örf – adetleri ve toplumsal değer yargıların yozlaşmasıdır.⁸⁵

Zekeriya Tâmir'in bazı hikâyeleri Türkçe'ye de çevrilmiştir. Bunlardan Faruk Bozgöz'ün, Zekeriya Tâmir'i dünya çapında şöhrete kavuşturan “*en-Numûr fî'l-Yevmi'l-Âşir*” (Onuncu Günde Kaplanlar)” adlı hikâyesinin ismini taşıyan çalışmasıdır. Yazar hakkında bilgiler verdiği yirmi bir sayfalık kısa bir bölümünden sonra ikinci bölümünde Zekeriya Tâmir'in “Onuncu Günde Kaplanlar” adlı hikâye koleksiyonundan sadece üç adet hikâyeyi alıp, kalan kısımda Tâmir'in diğer muhtelif hikâye koleksiyonlarından seçilmiş toplam yirmi hikâyesinin çevirisine yer vermiştir.⁸⁶

Erdoğan Doğru da aynı adı verdiği “*Çağdaş Arap hikâyelerinden Seçmeler - Onuncu Günde Kaplanlar*” adlı kitabında: Necip Mahfûz, Muhammet Teymur, Mîhâil Nu'ayma, Hanna Mîna, Hüseyin Kabbânî, Tâlib er-Rifâî, M. İbrahim el-Hâc Sâlih, M. Abdulhalîm Abdullah, Şihâb M. Nurî es-Şâm-Şâm, Muhammed Salâh el-Âzeb, Tûrkî Ramazan, İhsan Abdulkuddûs gibi Çağdaş Arap edebiyatçılarına ait yirmi yedi seçme hikâyenin ve Tâmir'in “*en-Numûr fî'l-Yevmi'l-Âşir*” adlı hikâyesinin çevirisini de vermektedir.⁸⁷

Yine yazarın üç tane hikâye kitabı Halim Öznurhan tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bunlardan biri; içerisinde onsekiz adet hikâye bulunan “*er-Ra'd*” (Gök Gürültüsü) adlı hikâye koleksiyonu İkincisi; “*Rebî' fî'r-Remâd*” (Kül İçinde Bahar) üçüncüsü ise; “*en-Numûr fî'l-Yevmi'l-Âşir*” (Onuncu Günde Kaplanlar) adlı hikâye kitaplarıdır. Halim Öznurhan bu üç hikâye koleksiyonunun tercümesinin yanında yazara ait muhtelif hikâye kitaplarından çok sayıda hikâyesini farklı zamanlarda çevirisini yapıp yayınlamıştır: *Fesli*, Hece Öykü 7", s.131-134, 2005; “*Suç*” Hece Öykü 17, s.132-137, 2006; “*Sıradan Bir Gece*” Yedi İklim 195, s.34-38, 2006; “*Nehir*” Yedi İklim 208-210, s. 36-38, 2007; “*Sakallar*” Doğu Edebiyatı 1, s. 51, 2007; “*Sanık*” Yedi İklim 223, s. 56-58, 2008; “*Küçük Bir Güneş*” Doğu Edebiyatı 4, s. 60-61, 2008; “*Çukurdan Zirveye*” Yedi İklim, 227, s. 62, 2009; “*Yok Edilen Halk*”

⁸⁵ es-Samâdî, a.g.e., s. 30-31.

⁸⁶ Faruk Bozgöz, *Onuncu Günde Kaplanlar*, 2004.

⁸⁷ Erdoğan Doğru, “*Onuncu Günde Kaplanlar*”, Ankara, 2003, 232 s.

Yedi İklim, 234, s. 36, 2009; “*Düşmanlar*” Doğu Edebiyatı 5, s. 26-30, 2010; “*Duman Gidecek*” Doğu Edebiyatı 5, s. 24-25, 2010; “*Gece Sonu Karı*” Doğu Edebiyatı 6, s. 36-39, 2011; “*Polis Ve At*” Doğu Edebiyatı 6 s.40-41, 2011; “*Son Maceram*” Aşkar, 25, s.71-77, 2013; “*Gece Eğlencesi*” Yedi İklim, 279, s.28-33, 2013.

İKİNCİ BÖLÜM

TÂMİR'İN ESERLERİ

A. KISA HİKÂYE ALANINDA YAZDIĞI ESERLER

1. *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad* (Beyaz Atın Kişnemesi)

Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad (Beyaz Atın Kişnemesi), Dâru Mecelletüş-şi'r, Beyrut 1960, Menşurat Mektebetu'n-Nur, Dimeşk 1978, Riad el-Rayyes Books, Beyrut 1978, 1994, 2001) Tâmir'in bu kitaptaki kahramanlar diğer eserlerinde olduğu gibi tarihi şahsiyetler olmayıp genel olarak sosyo-psikolojik ve melankolik hikâyelerden oluşmaktadır.

Zekeriya Tâmir'in ilk hikâye kitabı olan ve bizim de tezimizin konusu olan çevirisini ve tahlilini yaptığımız “*Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad* (Beyaz Atın Kişnemesi)” adlı hikâye kitabındaki hikâye başlıkları şunlardır::

1. *el-Uğniyetu'z-Zerkâû'l-ḥaşine* (Mavi Haşin Şarkılar)
2. *er-Raculu'z-Zenciyyu* (Zenci Adam)
3. *el-Ḳabvu* (Bodrum)
4. *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad* (Beyaz Atın Kişnemesi)
5. *İbtesim ya Vechüha'l-Muḥib* (Ey Yorgun Yüzlü Gülümse)
6. *Raculun min Dimeşk* (Şam'dan Bir Adam)
7. *en-Nucûm Fevka'l-Ġâbe* (Orman Üstündeki Yıldızlar)
8. *es-Şayf* (Yaz)
9. *el-Kenz* (Hazine)
10. *el-Nehru'l-Meyyitun* (Ölü Nehir)
11. *el-Ḳaranfiletu lil-asfalti'l-Muḥab* (Yorğun Asfalt Karanfili)

Genel itibariyle Tâmir'in hikâyeleri toplumsal haksızlıkları, zulümleri, tarihî konuları, gezi izlenimleri v.b. konuları içermektedir. Tâmir bunlardan özellikle toplumsal sorunlar üzerinde çokça durmuştur.

Tâmir'in ilk hikâye koleksiyonları genel ve evrensel bir anlatım tarzındadır. Her hangi mekân veya insanı ifade etmemektedir.

2. *Rebî' fî'r-Remâd* (Küldeki İlkbahar)

Tâmir'in bu hikâye koleksiyonu Cihaner Akçay tarafından incelenip makale olarak *Ekev Akademi Dergisi*'nde yayınlanmıştır.⁸⁸

Yine yazar'ın bu hikâye kitabı Halim Öznurhan tarafından 2015'te Türkçeye çevrilmiştir.⁸⁹

Eser on bir kısa hikâyeden oluşmaktadır: *Selcu Âhiri'l-Leyl* (Gece Sonu Karı), *el-Babü'l-Îkâdîm* (Eski Kapı), *el-Cerime* (Suç), Şemsun Sağıratun (Küçük Bir Güneş), *el-Vechu'l-Evvel* (İlk Sima), *Seyerhalu'd-Duḥân* (Duman Gidecek), *en-Nehr* (Nehir), *Rebî' fî'r-Remâd* (Külde Bir İlkbahar), *el-Ḳursan* (Korsan), *Cengiz Ḥân* (Cengizhan), *el-Asâfîr* (Serçeler) isimli hikâyeleri kapsamaktadır.⁹⁰

Tâmir bu hikâye koleksiyonunda, Abdurrezzaḳ Ğîyd'in de dediği gibi anlatımcılık, realizm ve sürrealizm anlatım tarzı farklı şekillerde görülmektedir. Bazı Suriyeli eleştirmenlere göre Zekeriyâ Tâmir, Suriye'de anlatımcılık akımının en önemli temsilcilerinden biri sayılmaktadır.⁹¹

Zekeriyâ Tâmir'in *Rebî' fî'r-Remâd* (Külde Bir İlkbahar) koleksiyonundaki hikâyelerin çoğunda zulme maruz kalanlar, kendilerine yapılan adaletsizlikleri baştan kabul etmiş durumdadır. Kimsenin kimseyi düşünecek, ilgilenecek hali kalmamıştır. Acımasızlık dünyaya hâkim olmuştur. Dünya düzeninde merhamete yer yoktur. Kimse başkaldırmayı, itiraz etmeyi, karşı koymayı aklından bile geçirmeye cesaret edememektedir.

Kısacası; Tâmir, hikâyelerinin çoğunluğunda Arap toplumunun yaşam gerçekliğini ince bir şekilde gözler önüne sermektedir. Psikolojik, sosyolojik ve

⁸⁸ Cihaner Akçay, *Zekeriyâ Tâmir'in Rebî' fî'r-Remâd (Külde bir İlkbahar) adlı koleksiyonu üzerine bir inceleme*, Ekev Akademi Dergisi, yıl:12, Sy.:35 2008 s. 279-294.

⁸⁹ Zekeriyâ Tâmir, *"Kül İçinde Bahar"* (Çev. Halim Öznurhan), İstanbul, 2015.

⁹⁰ Zekeriyâ Tâmir, *Rebî' fî'r-Remâd* (Külde Bir İlkbahar) Vizâratü's-sekâfe, Şam 1963, Riad el-Rayyes Books, Beyrut 1978, 1994, 2001.

⁹¹ Cihaner Akçay, *a.g.m.*, s. 288.

ekonomik olarak ezilen sınıfların çoğunlukta olduğuna ve bunların çaresizliklerine işaret eder.⁹²

3. er-Ra‘d (Gök Gürültüsü)

Tâmir’in bu hikâye koleksiyonu Halim Öznurhan tarafından 2014 yılında Türkçeye çevrilmiştir. Eser on sekiz adet hikâye içermekte olup seksen sayfadan ibarettir. Bu koleksiyondaki hikâye başlıkları şunlardır:

es-Sicnu (Hapishane), es-Sakar (Şahin), Ellezi Eħraķa’s-Sufune (Gemileri Yakan), el-Muttehem (Sanık), el-Lihâ (Sakallar), en-Nisyân (Unutmak), ‘İbâdullah (Allah’ın Kulları), en-Nabalm-Nabalm (Napalm Napalm), Cû‘ (Açlık), eş-Şurtıyyu ve’l-Hisân (Polis ve At), el-‘Ursu’s-Şarkî (Şark Düğünü), el-Etfâl (Çocuklar), Âħiru’r-Râyât (Bayrakların Sonuncusu), el-Hadrâu (Yeşil), el-Hezîme (Hezimet), el-Kezibu (Yalan), Fi Yevmin Murîh (Neşeli Bir Gün), er-Ra‘d (Gök Gürültüsü)

4. Dimeşķu’l-Harâik (Yangınların Şâm’ı)

Yazar’ın bu eseri otuz kısa hikâyeden oluşmakta olup 327 sayfadan ibarettir.

Yazarın bu hikâye koleksiyonuna bu adı vermesinin sebebi belki de doğup büyüdüğü Şam şehrine ve el-Bahsa mahallesine olan sevgi ve muhabbetindendir.⁹³

el-Bustân (Bostan), el-Leyl (Gece), Yâ Eyyetuhe’l-Kerzul Mensiyyu (Ey Unutulan Kiraz), Ekbele yevmu’s-Sabi‘ (Yedinci gün geldi), eş-Şeceretu’l-Hadrâ’ (Yeşil Ağaç), et-Turâbu lena ve li’t-Tuyûri es-Semâu (Yeryüzü Bizim Gökyüzü Kuşlarıdır), Mevtü yasmîn (Yasemin’in Ölümü), el-Hubbu (Sevgi), et-Tıflun-Nâim (Uyuyan Çocuk), er-Raġifu’l Yâbiş (Kuru Ekmek), el-İ‘dâm (İdam), Vechu’l-Kamer (Ay Yüzü), Raculun Ğâdib (Kızgın Adam), el-Hurûf (Kuzular), er-Rayetu’s-Sevda (Siyah Sancak), Arđun Şalbetun Saġîretun (Küçük Sert Yer), Mevtu Şa‘ri’l esved (Siyah saçın ölümü). el-İstigâse (Yardım Çağrısı), el-Hufretu (Çukur), Hâretü’s-Sâ‘dî (es-Sadi Mahalesi), eş-Şenferâ (Şanferâ), fi’s-Şahrâ (Sahrada), şemsun li’s-Şigâr (Küçüklerin Güneşi), el-Bedevî (Bedevi) el-Nâru ve’l-Mâu’ (Ateş ve Su), el-Âile

⁹² Bozgöz a.g.e., s. 11. ; Cihaner Akçay, a.g.m., s. 289

⁹³ es-Samâdî, a.g.e., s. 89.

(Aile), Hâklu'l Binefseci (Menekşe Tarlası), Reḥîl ile'l-Baḥr (Denize Yolculuk), İmraetun Vehîde (Yalnız Kadın), eṭ-Ṭairu (Kuş).

Zekeriya Tâmir'in ele aldığı konulardan biri de devlet kademelerinde bir makama gelenlerin geçmişteki hallerini ve nereden geldiklerini unutarak, bulundukları mevkilerinin yetkilerini kendi menfaat ve çıkarları doğrultusunda kullanmaları durumu ele aldığı, özünden ve geçmişinden kopuk bir yönetici tipini konu edinen “Yâ Eyyühe'l-Kerzu'l-Mensî (Ey Unutulan Kiraz)” hikâyesidir.

Hikâyeyi şöyle özetlemek mümkündür: Hikâyenin Kahramanı Ömer el-Ḳâsım kendi köyüne atanan genç bir öğretmendir. Fakat Ömer Öğretmen ile köyün ağası arasında anlaşmazlık çıkar bu nedenle Ömer Öğretmen başka bir yere tayin edilir. Yıllar sonra bu genç öğretmenin bakan olduğu haberi kendi köyünde çok büyük sevinçle karşılanır. Köylüler medarı iftiharları kendi köylerinin bakan olmuş evladını ziyaret etmek isterler. Bir ziyaret heyeti oluşturmak isterler, çocukluk arkadaşı Ebû Feyyâz'ın tek başına gönderilmesine, giderken de hediye olarak Ömer'in en çok sevdiği kirazlardan götürülmesine karar verirler.

Herkes Ebû Feyyâz'ın dönüşünü sabırsızlıkla beklemektedir. Akşam olur, Ebû Feyyâz asık bir suratla köye döner. Ne oldu diye soranlara tek cümlelik şu manidar cümleyi söyler: “Ömer öldü.”⁹⁴

5. en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir (Onuncu Günde Kaplanlar)⁹⁵

Zekeriya Tâmir'in bu hikâye kitabı Faruk Bozgöz tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Bozgöz, Zekeriya Tâmir'i dünya çapında şöhrete kavuşturan “en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir” adlı hikâyesinin ismini taşıyan (Onuncu Günde Kaplanlar) adlı çalışmasında yazar hakkında bilgiler verdiği yirmi bir sayfalık kısa bir bölümünden sonra ikinci bölümünde ise Zekeriya Tâmir'in “Onuncu Günde Kaplanlar” adlı hikâye koleksiyonundan sadece üç adet hikâyeyi alıp, diğer hikâyeleri de Tâmir'in diğer muhtelif hikâye koleksiyonlarından seçili toplam yirmi hikâyesinin çevirisinden oluşmaktadır.⁹⁶

⁹⁴ Tâmir, *Dimeşku'l-harâik*, s. 29-35.

⁹⁵ Tâmir, en-Numûr fi'l-Yevmi'l-Âşir, s. 54-58.

⁹⁶ Bkz. Zekeriya Tâmir, *Onuncu Günde Kaplanlar* (Çev. Faruk Bozgöz) Araştırma Yay., Ankara, 2004. ; Bozgöz, “Suriyeli Öykücü Zekeriya Tâmir ve Edebî Dünyası” TSA, say. 1, 2003 s. 173.

Yine Erdinç Doğru da “Arap hikâyelerinden Seçmeler - Onuncu Günde Kaplanlar” adlı kitabında: Muhtelif Arap ülkelerindeki Çağdaş Arap edebiyatçılarına ait yirmi yedi seçme hikâyenin ve Tâmir’in “*en-Numûr fi’l-Yevmi’l-‘Âşir*”, (Onuncu Günde Kaplanlar) adlı hikâyesi ile birlikte çevirisini yapmıştır.⁹⁷ Erdinç Doğru bu kitabına Zekeriyâ Tamir’e ait sadece bir hikâye almasına rağmen, kitabına Tâmir’e ait “Onuncu Günde Kaplanlar” adını koymuştur.

Tâmir’in bu en meşhur eseri: kavuşturan “*en-Numûr fi’l-Yevmi’l-‘Âşir*” (Onuncu Günde Kaplanlar) 16 hikâyeden ibaret olup 135 sayfadan oluşmaktadır: el-E‘dâ (Düşmanlar), Yusuf Yusufu’s-Şağîru’l-Cemilu’l Hâlik (Yusuf... Öldüresiye Güzel Küçük Yusuf), ez-Zehretu (Çiçek), fi Leyletin minel-Leyali (Gecelerin), el-Funduk (Otel), en-Numûr fi’l-Yevmi’l ‘Âşir (Onuncu Günde Kaplanlar), Ma Hadesi fi medînetin Kânet Nâimeten (Uyuyan Şehirde Meydana Gelen Olaylar), es-Sehere (Uykusuzluk) La Ğaymete li’l Eşcâr ve La Ecnihate Fevka’l Cibal (Dağlar bulutsuz Ağaçlar da gölgesiz), el-İbtisame (Tebessüm), Mulaḥḥaş Mâ Cerâ li-Muhammed el-Mahmûdî (Muhammed Mahmud’un Başından Geçenler), Randa (Randa), el-İğtiyâl (Komplo), el-Ferise (Av), el-Melik (Kral), Muğâmeretî el-Eḥîra (Son Maceram).

Tâmir’i dünyaca üne kavuşturan “*en-Numûr fi’l-Yevmi’l-‘Âşir* (Onuncu Günde Kaplanlar) aynı zamanda bu hikâye koleksiyonunun da adı olmuştur. Tâmir’i şöhrete kavuşturan bu hikâyeyi sunmak uygun olacaktır.

Hikâye, ormanlarda özgür bir şekilde yaşarken yakalanıp kafese konulan kaplan ile hayvan terbiyecisi arasında geçen diyalogu aktarmaktadır.

Hikâye özetle şöyledir: Kaplan ormandan alınıp farklı bir mekânda kafese konulur, sonra kaplan kendi özünden uzaklaştırılmak üzere terbiyecisi tarafından hergün bir kural konarak buna uyulması istenir, aksi takdirde aç bırakılacaktır. Çaresiz kaplan, bu kurallara uymak zorunda kalır ve o güçlü, özgür kaplan gider onun yerini, çaresiz ve itaatkâr hale dönüşmüş bir kaplan alır.⁹⁸

Metnin muhtevasını ve okuyucuya verilmek istenen mesajı anlayabilmek için bu satırlara dikkat etmek gerekir.

⁹⁷ Bkz. *Çağdaş Arap Hikâyelerinden Seçmeler Onuncu Günde Kaplanlar*, (Çev: Erdinç Doğru) s. 95., *Zekeriyâ Tâmir, Onuncu Günde Kaplanlar* (Çev. Faruk Bozgöz), s. 29.

⁹⁸ Tâmir, *Onuncu Günde Kaplanlar*, s. 54-58.

Zekeriya Tâmir, hikâyesinin kahramanı olan kaplanı; güçlü, saldırgan, özgür, kendiyile övünen ve ormanlarda özgürce gezip dolaşan, kendi yiyeceğini kendisi bulan bir varlık olarak tasvir eder. Yazarın, hikâyesine kaplanı böyle tanımlayarak başlaması, gücü elinde bulunduranları ve onlara boyun eğenleri eleştirmektir.

Zekeriya Tâmir'in, hikâyesine kaplanı böyle tanıtarak başlamasının amacı kendi öz değerlerine sahip karakter ortaya koyarak onu imkânlar dâhilinde okuyucuya takdim etmektir. Böylece yazar düşüncelerini, dünya görüşünü, düşündüğü hayat tarzını ve insan modelini okuyucuya aktarmak istemiştir.⁹⁹

Bu hikâyede yiyeceğe sahip olanla olmayan arasında geçen olayda ekmek “Güç” demektir ve bu gücü hayvan terbiyecisinin elindedir. Hayvan terbiyecisi bu gücü kullanarak hayvanın doğasında bulunmayan şeyleri kaplana kabul ettirmektedir. Her ne kadar kolay olmasa da kaplanı kendi isteklerini kaplana yaptırmaktadır.

Kaplanın “*Yemek vakti geldi, bana yiyeceğimi hazırla*” ifadesi onun, bir başkasının yönetimi altında olduğunu kabulü anlamına gelmekte olduğunu gösterir. Her ne kadar kaplan bu durumu kabullenmek istemese de artık güç onun elinde değildir ve yavaş yavaş acıkması bunu göstermektedir. Ve bu acıkma kaplana, hayvan terbiyecisine muhtaç olduğunu hissettirmiştir.

Hayvan terbiyecisinin direktifleri ve korkutmaları kaplana, ilk tavizini verdirerek aç olduğunu itiraf ettirir. Hayvan terbiyecisi kaplanın bu itirafını fırsat bilip ilk şartını ileri sürer. Kaplanın onun bu şartını bu şartını yerine getirmesiyle hayvan terbiyecisi ilk amacına ulaşmış olur.

Terbiyeci üçüncü gün, kaplana ikinci isteğini söyler, şayet bu isteğini yerine getirirse karnının doyacağını sözünü verir. Kaplan, önce buna karşı çıkar fakat işin sonucunu ve kendisinden talep edilenin çok zor olmadığını düşünür. Açlıktan kurtulmak için bu isteği de yerine getirir. Kaplan farkında olmadan ikinci tavizini de vermiş olur. Bütün bunlara rağmen kaplan hala hayvan terbiyecisinin avucuna düştüğünün farkında değildir.

⁹⁹ Ahmet Hamdi Can, *Zekeriya Tâmir Ve 'İbâdullâh Adlı Eserinin Teknik ve Tematik İncelenmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2006, s. 42.

Yazar bu hikâyede, kaplanın temsil ettiği kesimin iyice düşünmeden hareket eden insanlar olduğunu, çok basit görünen tavizlerin aslında farklı gayeleri içerdiğini belirtmektedir. Yazar, insanların bu gizli gayelerinin farkına varmamasını eleştirmektedir. Bu tavizlerin çoğu zaman hiç sezdirilmeden verilmekte olunduğuna işaret eden yazar, toplumdaki tüm bireylerin bu konuda dikkatli olması gerektiğini ifade etmekte ve uyanık olmalarını istemektedir.

Hikâyenin devamında belli bir noktadan sonra olay tamamen farklılaşmıştır. Çünkü istekler karşısında hep itiraz eden kaplan artık kendiliğinden yemek karşılığında hayvan terbiyecisinin isteğini yerine getireceğini söylemiştir. Böylelikle hayvan terbiyecisi gayesine ulaşmayı başarmıştır.

Yazar, kaplanın o teslimiyetçi tavrını tenkit etmektedir. Çünkü daha bir gün önce kendisine dayatılan şartlara karşı koyan kaplan, bir sonraki gün kendisinden istenilen her şeyi kolay bir şekilde yapmakta, karşı koyamamakta, kendi özünü ve doğasını bir kenara bırakarak başkasının hâkimiyetini kabullenmektedir. Yazar bu teslimiyetçi durumu eleştirmekte ve bu durumu varlığın doğasına aykırı bir durum olarak görmektedir.

Hikâyenin bir sonraki aşamada en belirgin olan şey, kaplandan istenilen davranışın ve durumun oluşmasıdır. Budan sonra ise hayvan terbiyecisinin kaplana her istediğini yaptırabileceğini göstermektedir. Hayvan terbiyecisi bu durumu anlar ve ardı arkası kesilmeyen isteklerini sıralar. Bu noktadan sonra doğal olarak bu istekler herhangi bir dirençle karşılaşmadan yerine getirilir. Hikâyenin sonlarına yaklaştıkça hayvan terbiyecisinin kaplana karşı tutumu daha da katılaşır. Kaplanın ise giderek özünden uzaklaşarak uysallaştığını, o katı, güçlü ve saldırgan tavırlarından tamamen uzaklaştığı görülmektedir.

Hikâyenin son aşamasında hayvan terbiyecisi son isteğini söyler, etten başka bir şey yemeyen kaplana ot yemesini emreder. Hayvan kendi doğasına aykırı olmasına rağmen bu emre itiraz etmez. Hayvan terbiyecisi böylelikle hedefine ulaşmış, kaplanı en kabul edilmez seviyeye kadar terbiye etmiştir. Kaplanı onun tüm isteklerine boyun eğen itaatkâr karaktere sokmuştur.

Bu hikâyede yazar, genelde Arap toplumlarında, özellikle de Suriye toplumunda yaşananlara karşı rahatsızlığını hicveli bir üslupla hikâye aracılığıyla

okurlarına anlatmaya çalışmıştır. Hikâyede Onuncu güne gelindiğinde, hayvan terbiyecisi, öğrencileri, kafes ve kaplan ortadan kaybolmuş, kaplan vatandaşa, kafes de şehre dönüşmüştü. Bu cümleden de anlaşıldığı gibi yazar, toplumun vurdumduymaz ve itaatkâr tavrını eleştirmektedir. Bütün bu dayatmalara boyun eğen kaplanın vatandaş olduğu ortaya çıkmış, hayvan terbiyecilerinin ise yöneticiler olduğu görülmüştür.

6. el-**Hisrim** (Koruk)

Tâmir'in bu koleksiyonunda şu hikâyeler bulunmaktadır: Riad el-Rayyes Books, Beyrut 2000, 2001. Eser 59 hikâyeden oluşup, 189 sayfadır. el-Muhareşe (Tartışma), Masra'û'l-Hancer (Hançerin Yok oluşu), Muğanni'l-Leyl (Gece Şarkıcısı), Yevmun Eşheb (Gri Gün), Ricâl (Adamlar), el-Ğays (Yağmur), el-Cevletu'l Ūla (İlk Tur), Nehâr ve Leyl (Gündüz ve Gece), el-Mulaetü fi'z-Zukâk (Çarşaf Sokakta), el-İcâze (Tatil), et-ţâlik (Boşanmış), Hâtimetü'l-Hilâi (Endişenin Sonu), Ya Hâsârâ (Eyvah), Raculun li-İmraetin Vahide (Tek Bir Kadına Ait Adam), el-Muftezah (Rezalet), el-Kiţţatu (Kedi), Leyletu'n-Bârîde (Soğuk Gece), Sâmitûn (Suskunlar), La Ya'rifu (Bilmiyor), el-Musteşârûn (Müşterîler), Sittûne Sene (Altmış Sene), eş-Şekrâu (Kumral), el-Eğsân (Dallar), Beytun Âhar (Başka bir Ev) eş-Şeriketu (Şirket), el-Eğğâl (Kusurlar), Yedu'l Kezib (Yalanın Eli), eş-Şehadetu (Şahitlik), es-Sâ'fu's-Sâmine (Sekizinci Saat), el-Huţamu (Servet), İmra'etun Cemîle (Güzel Kadın), el-Ahras (Dilsiz), Sâriku's-Succâd (Kilim Hırsız), el-Cennetu (Cennet), Raculun Kâne Yesteğîsu (Yardım İsteyen Adam), el-Hârîbe (Kaçan Kadın), er-Raksu's-Şarkî (Şark Dansı) el-Mufacae (Sürpriz), Hâ Hûve Za'l-Hisânin Yeîru (İşte Uçan At Sahibi), 'İfâf (İffet), el-Vahşu (Vahşet), ed-Dâhiketu'n-Naiha (Gülen Ağıt Yakıcı), el-Ecru (Ücret), es-Şevbu'l-Atîk (Eski Elbise) el-Caiha (Afet), İntizaru İmraetin (Bir Kadını Beklemek), Evvelu'l Hedâya (Hediyelerin İlki), el-Muţarbeş (Fesli), et-Taşğıru'l-Evvel (İlk Küçümseme), et-ţâirü'l Ahdar (Yeşil Kuş), es-Sahîr (Sihirbaz), Kabrûn Havin (Boş Kabir), el-Ecnihatu-Su'd (Siyah Kanat), en-Nehru (Nehir), Nihayetu İntizarin Tavîlin (Uzun Bekleyişin Sonu), el-Muţârada (Kovalama), Va'duha'r-Rabi'û (Dördüncü Vadi), el-Vaţanü'l-Mufda (Feda edilen Vatan) el-Hikâyetu'l-Ehîra (Son Hikâye).

Tâmir, bu hikâye koleksiyonunda öncekilerden daha geleneksel anlatım yöntemini kullanmıştır. Tarihî ve edebî şahsiyetleri kullandığı gibi gerçek kişileri de kullanmıştır. Mesela: *Raculun li-İmraetin Vaḥîde (Tek Kadına Ait Adam)* hikâyesinde tarihî şahsiyet olan Tarık b. Ziyad'ın sadece geçmektedir. Sâmiye'ye evlenmek istediği şahsın adı sorulduğunda cevabı Tarık b. Ziyad olur daha sonra bunu Tarık el-Mer'i olarak düzeltir.¹⁰⁰

Tâmir'in el-Hisrim hikâye koleksiyonundaki *İntizaru İmraetin (Bir Kadını Beklemek)*¹⁰¹ hikâyesi çok kısa, bir o kadar da ilginç olan doğum olayını anlatmaktadır. Başsız olarak dünyaya gelen ve o haliyle ölmeden yaşayan Fâris el-Mevvaz'ın kendisi gibi başsız bir nesil sahibi olmak için kendisi gibi başsız doğacak bir kadını bekleme hayalini konu edinmektedir.

*“Faris el-Mevvâz başsız doğdu. Annesi ağlamaya başladı, Doktoru dehşetler içerisinde korkuyla iç çekti. Babası mahcubiyetten duvara kapandı, Hemşirelerin her biri hastane koridorunda bir tarafa dağıldı. Fâris, doktorların beklediği gibi ölmedi, aksine uzun bir hayat yaşadı. Görmüyor, işitmiyor, konuşmuyor, şikâyet etmiyor, çalışmıyordu. İnsanların çoğu onu kıskandı. Onun hakkında zararından ziyade kârı var dediler. Yani; kârı zararında daha çoktu, onun için de aleyhinde konuşup durdular. Fakat Fâris, kendisi gibi başsız doğacak kadını beklemekten vazgeçmedi, onunla karşılaşp evlenip kendisi gibi yeni bir başsızlar nesli meydana getirme arzusunun gecikmemesi temennisi beklentisinden kendini alı koyamadı.”*¹⁰²

Yazar, bu sıra dışı ilginç hikâyesinde günümüz dünyasını farklı bir üslupla ele alarak işlemiştir. Bu hikâyede bireylerinin yabancılaşıp farklılaşmasını değişik bir üslupla hikâye etmiştir.

Burada yazarın eleştirdiği nokta günümüz insanların etrafında cereyan eden hadiselerle karşı duyarsızlık içerisinde olmalarıdır. İnsanlar görmedim, duymadım, anlamam gibi bir tavır takınarak maddi anlamda sorunsuz bir hayatı tercih etmekte ve bunu kendileri için bir sığınak veya erdemli hayat saymaktadır. Düşünmeyen, algılamayan kendisinden istenileni yerine getiren, sorgulamaya gerek duymadan rahat

¹⁰⁰ Bostancı a.g.e., s.134.

¹⁰¹ Tâmir, *el-Hisrim*, Beyrut, 2000, s.155.

¹⁰² Tâmir, a.g.e, s.155.

bir hayat yaşamayı amaçlayan bu kesim aynı zamanda kendisi gibi düşünen insanları akıllı insan saymaktadır. Bu tür insanlar bana zarı olmadığı müddetçe her şey mubahtır anlayışında olan insanlardır. Yazar bu zihniyeti ironik bir hikâye ile eleştirmektedir.

Kısaca çağın, insanları ne kadar duyarsızlaştırdığını ve tekdüzeleştirdiğini dile getirmektedir.¹⁰³

7. Nidâu Nûh (Nûh'un Çağrısı)

Tâmir, çoğu hikâyelerinde toplumlardaki çarpıklıkları eleştirmesinin yanı sıra Arap yönetimlerinin de ehil ve layık olmayan kişilere teslim edilmesini kınamaktadır. Mesela: *Nidâu Nuḥ* koleksiyonundaki *el-ʿÂile* (Aile) adlı hikâyesinde kral vezirinden devlette yapılacak yeni düzenleme ile her bir işin başına bir bakanın getirilmesi hususunda talimat verir. Vezir, bu makamlara, işle uzaktan yakından ilgisi ve bilgisi olmayan kendi akrabalarından kişileri teklif eder.¹⁰⁴

Bu atama olayında kral ile vezir arasında geçen diyalog şöyle olur:

Kral: "Güvenilir temiz elli bir Maliye bakanı istiyorum."

*Vezir: Bu bakanlığa altıncı oğlumdan daha layık kimse yoktur. O her gün elini on defa sıcak suyla ve sabunla yıkar."*¹⁰⁵

Yine Vezir Ulaştırma Bakanlığı için kral'a şu teklifte bulunur:

*"Oğullarımın anne karnının karanlığından dünya aydınlığına çıkması vazifesini üstlenen ebe, dünyanın en iyi ulaştırma bakanıdır. Sabah önüne bir haber konsa birkaç saat sonra o haberi dünyanın öbür ucuna ulaştırır."*¹⁰⁶ ifadeleriyle yönetimdekileri alaycı dille hicvetmiştir.

Tâmir, *el-ʿÂile* (Aile) adlı hikâyesinde yönetimin kendi akrabalarına ve ehil olmayanlara verilmesini ağır dille hicvetmektedir.

Nidâu Nûḥ, 392 sayfalık bir eseri olup hikâye başlıkları şöyledir: el-Yevmu'l-Âhîr li'l-vesvâsi'l-ḥannâs (Sinsi Vesvesecinin Son Günü), Abdullah İbnu'l-Muḳanna' es-Sâliḥ (Üçüncü Abdullah b. Mukanna'), İcdâmu'l-Mevt (Ölümün İdamı), Antera en-

¹⁰³ Can, *a.g.e.*, s.67

¹⁰⁴ Bostancı, *a.g.e.*, s. 47.

¹⁰⁵ Tâmir, *Nidâu Nûḥ*, Beyrut. 2001, s.319.

¹⁰⁶ Tâmir, *a.g.e.*, s.319.

Neftî (Petrolcü Antera), el-Câlisu'l-Vâkif (Ayaktaki Oturan), Nubûetu Kâfûr el-İhşidî (Kâfûr el-İhşidî'nin Kehaneti), Mecâlisu'l-Ûdebâ (Edebiyatçılar Meclisi) Şehriyâr ve Şehrezâd (Şehriyâr ve Şehrezâd) Âşiru'l-Merâfî' (Son Liman), el-Beyrut (Beyrut), Nubûetu Kâfûr el-İhşidî (Kâfûr el-İhşedî'nin Kehaneti), es-Sicnu'l-‘Arab (Arap Hapishanesi).

Yazar, *Nidâu Nûh* koleksiyonunda “*Hikâyâtü Cuḥâ ed-Dimeşķî* (Şamlı Nasreddin Hoca'nın Hikâyeleri) başlığı altında kırk tane kısa Nasreddin hoca hikâyesine yer vermektedir. Nasreddin Hoca'nın bilinen hikâyelerine yeni bazı unsurlar ilave ederek, bazen de daha önceden çokta bilinmeyen yeni hikâyeler yazmıştır. Asıl amacı; Nasrettin Hoca fıkraları üzerinden ve onun şöhretinden istifade ederek topluma hakikatleri tasvir etmektir, tekrar nakiller yapmak değildir.¹⁰⁷

8. Senadḥaku (Güleceğiz)

Zekeriyâ Tâmir, *Senadhaku (Güleceğiz)*, Riad el-Rayyes Books, Beyrut 1998, 178 sayfalık bir hikâyedir.

Tâmir'in bu koleksiyonunda şu hikâyeler bulunmaktadır: Yâ Sâmi‘ad-Du‘â (Ey Duaları Kabul Eden), el-Ġurûb (Batış), Tûfan (Tufan), İḥde'l-Mudun (Şehirlerden Biri), ‘İndemâ Ye’til-Mesâu (Akşam Olunca), Ḥamletu Napolyon ed-Dimeşķiyye (Napolyon'un Şam Saldırısı), ez-Ziyâra (Ziyaret), el-Ḳasîdetu'l-Eḥîra (Son Kasîde), Muḥtaşaru mâ hadeşe (Olanların özeti), Leke mâ şî'te (Dilediğin Senin), Ehlâmü Ebî Nuvâs (Ebû Nuvâs'ın Hayalleri), el-Ḳâdir, el-Heşîm (Kırılğan), Şabaḥu'l-Ḥayr (Hayırlı Sabahlar), Yevmun Ṭavîl (Uzun Bir Gün), Ba‘ḍu mâ Cerâ Lenâ (Başımıza Gelenlerin Bazıları), en-Nâimât (Uyuyanlar Kadınlar)...

Tâmir bu koleksiyonunda geleneksel anlatım yöntemini daha çok kullanmıştır.

“*Senadḥaku*” adlı hikâye koleksiyonunda yer alan “*Tûfan*” adlı hikâyenin birinci kısmında insanlar yakında kopacak bir tufandan dolayı uyarılırlar. Mevcut tek bir gemiye binmekten başka çareleri yoktur. Fakat gemi sahibi ancak zenginlerin ödeyebilecekleri çok yüksek meblağda ücret istemektedir.

¹⁰⁷ Bostancı, a.g.e., s. 157.

Hikâyede tufan insan hayatını tehdit eden tehlikeleri simgelemektedir. Zengin tabakanın mala olan düşkünlüğü ve diğer insanların durumlarına karşı hissiz oluşları vb. durumlar konu edilmektedir.

Hikâyenin ikinci kısmında ise insanların tufandan kurtulmak için çeşitli bahanelerle gemiye binmesi konu edilmektedir. Ancak sonunda görülür ki gemi kaptansızdır. Bu hikâyedeki sembolik anlatımda hükümetlerin halkların beklentilerini karşılama hususunda onlarla beraber hareket etmediğinin ortaya konulması söz konusudur.”¹⁰⁸

9. Teksîru Rukeb (Dizleri Kırma)

Yazar bu hikâye koleksiyonunda hikâye başlıklarını 1.2.3...63 şeklinde rakamlarla adlandırmış ve 63 tane kısa hikâyeyi tek bir kitapta uzun bir hikâyeymiş gibi başlıksız olarak nakletmiştir. 174 sayfalık bir eserdir. Bu çalışmada hikâyelerinin çok kısa olduğu görülür. Her hikâyenin kahramanı farklı olmakla beraber, kitap bir bütün olarak düşünüldüğünde konusunun bir bütünlük arz ettiği görülür.¹⁰⁹

Tâmir bu son kitabı “Teksîru Rukeb (Dizleri Kırma)’inde tabiri caizse her şeyi alt üst edip darmadağın etmektedir; erkeği-kadını, güçlüyü-zayıfı kısacası akla gelebilecek her şeyi kırıp döküp dağıtmaktadır.”¹¹⁰

Yazar üslubunda anlatım biçimlerinden yararlanmıştı. Özellikle bu kitabında cinsel konularda ve genel olarak diyaloglarda edebi sanat olarak mecaz ve kinayeye yer verildiği görülmektedir.¹¹¹

Mesela, Arap yöneticilerinin koltuklarını bırakmamaları yazar tarafından çok ağır şekilde hicvedilmektedir:

“Cumhurbaşkanı hala görevinin başında değişmedi ve değiştirilmedi.

Her geçen gün daha da gençleşiyor ve daha sağlıklı daha iyiye gidiyor.

Başbakan değişmedi değiştirilmedi. Üstelik her gün on mil koşmaya devam ediyor.

¹⁰⁸ Bostancı, a.g.e., s. 125-126; Tâmir, *Senaḡhaku*, s. 89.

¹⁰⁹ Bozgöz, a.g.e., s. 11.

¹¹⁰ Bozgöz, a.g.e., s. 14.

¹¹¹ Bozgöz, a.g.e., s. 15.

Eğitim Bakanı değişmedi değiştirilmedi. Fakat bir ihtimaldir ki yüz yıl sonra değiştirilebileceği söylentileri vardır.

İçişleri Bakanı değişmedi ve değiştirilmedi. Güneş değişmediyse iç işleri bakanı nasıl değişsin?”¹¹²

Bu hikâyede açık bir şekilde devlet büyüklerinin basit bir dille hicvedilmesi ortadadır. Bu hicivde yönetimin halka inmesinin artık neredeyse ihtimal dâhilinde olmadığı görülmektedir. Yönetim tepedeki birtakım insanların elindedir. Onlar orada bulunmalarını doğal bir hak olarak kabul etmektedir. Hikâyede geçtiği üzere boşalan bir koltuğa bir ehil arayan krala vezirin cevabı yönetimde nasıl bir döngünün hâkim olduğunu göstermektedir.

10. el-Kunfuz (Kirpi)

el-Kunfuz aynı zamanda yazarın en son yayınladığı hikâye koleksiyonunun da adıdır. Tâmir bu hikâye koleksiyonunda Arap toplumundaki basit kişilerin ve aralarında cereyan eden olayların tasvir edildiği görülmektedir. Eserin büyük bir kısmı orta sınıf ailelerin günlük yaşantılarından kesitler hikâye edilmektedir.

Örneğin, *Esrâru’r-ricâl (Erkeklerin Sırları)* adlı hikâyede, dokuma atölyesinde çalışan işçilerin, işyeri sabinden ücretlerinin arttırılmasını istemektedirler ancak bu istekleri yerine getirilmez. Bunun üzerine grev kararı alırlar; fakat işçiler bu durumu ailelerinden saklamaya çalışmaktadır. İşçilerin böyle bir durumda yaşantılarını nasıl sürdürdüklerini ele alan bu hikâyede betimlemelerin ağırlıkta olduğu bir hikâye ortaya çıkmaktadır.¹¹³

B. ÇOCUKLARA YÖNELİK YAZDIĞI HİKÂYELER

1. *Limâzâ Sekete’n-Nehr?* (Nehir neden sustu, 1973),
2. *el-Beyt* (Ev, 1975),
3. *Biladü’l-Eranib* (Tavşanlar Ülkesi, 1979),
4. *Yevmûn bilâ Medrese* (Okulsuz Bir Gün, 1979),
5. *et-Tifl* (Çocuk, 1980),
6. *el-Mağtar* (Yağmur,1980),

¹¹² Tâmir, *Teksîru rukeb*, s.149-151.

¹¹³ Bostancı. *a.g.e.*, s.162 ; Tâmir, *el-Kunfuz*, s.69-73.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAHÎLU'L-CEVÂDÎ'L-EBYAD (BEYAZ ATIN KIŞNEMESİ) KİTABININ ÇEVİRİ VE TAHLİLLERİ

Bu bölümde yazarın ilk hikâye koleksiyonu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (*Beyaz Atın Kişnemesi*) adlı hikâye kitabındaki hikâyelerin Türkçe çevirileri ile teknik ve tematik yönden tahlillerini yapacağız. Fakat önce hikâye tahlili hakkında kısa bilgi verdikten sonra tezimizin konusu olan eserin çeviri ve tahlilini yapmak istiyoruz.

I. HİKÂYE TAHLİLİ NEDİR VE NASIL YAPILIR?

Şu bir gerçek ki; bir kuralı, fikri veya olguyu topluma yerleştirmenin hikâyeler üzerinden muşahhaslaştırarak aktarılmaya çalışılması en kolay yöntemlerden biridir. Hiç şüphesiz, hayatımızı değiştiren, bize yön veren önemli faktörlerden biri de hikâyelerdir. Öyle ki; olmuş veya olması muhtemel olayları konu alan hikâyelerde öyle bir cümleye rastlarız ki tesirini yüreğimizin ta derinliğinde hissederiz, belki de bu hayatımızın geleceğine yön veren bir ışık gibi bize tamamen farklı bir kişilik kazandırabilir.

Hikâyeler, yaşanmış veya yaşanması mümkün olan olayların okuyucuya haz verecek şekilde anlatıldığı kısa edebî yazılar olması, sürükleyici etkileyici ve zaman zaman duygulandırıp heyecanlandırması itibarıyla de en çok tercih edilen edebî türlerdendir.

Bir edebî metnin ne demek ve tam olarak ne anlatmak istediğini, onu yazan bilir. Okuyucu ancak açıkça ifade edilen düşünceleri anlar, bazı kapalı yerleri de tahlile ihtiyaç duyar. Bu nedenle hikâye tahlili nedir, nasıl yapılır ve nelere dikkat etmek gerekir gibi hususlara değinelim.

Bir metni tahlil etmek demek, o metindeki duygu ve düşünceleri kavrayıp yazarın duygularını dilin sunduğu imkânlarından da yararlanıp okuyucularına aktarabilmektir. O halde edebî analiz yapan kişi metnin hem içeriğiyle hem de bu içeriğin ne ifade ettiği ile ilgilenmesi gerekir. Yani analiz yapılırken şu iki şey çok iyi araştırılmalıdır: Birincisi; metnin içeriği, ikincisi de metnin biçimidir. Bir metinde biçim ve içerik birbiriyle çok sıkı bağlarla bağlıdır.

Edebî tahlilin başarılı olması için öncelikle o edebî metnin nitelikleri göz önünde bulundurulmalıdır.¹¹⁴

Edebî eserler bazı nitelikleriyle diğer metinlerden ayrılır:¹¹⁵

1- Edebî eserde yazar, okuyucularına kendi dünya görüşünü takdim eder ve yazarın sunduğu olay onun fikirlerini yansıtır. Her şeyden önce kendisini ve bu nedenle de dilin ifade etme fonksiyonunu en iyi bir şekilde kullanır.

2- Edebî metin, çağrışımlar yapma gücüne sahiptir. Verilen mesaj, metnin verdiği anlamla sınırlı değildir, hatta bazı esas manayı sembollerle anlatabilir.

3- Edebî eser, biçim üzerinde çalışmanın ürünüdür. Bu durumda dil, sadece ifade etme aracı olmayıp aynı zamanda estetik bir nesnedir.

4- Edebî eser, anlam zenginliği farklı yorumlar taşımakta olup tek anlamlı değildir.

5- Edebî eserler çağını ve çağının görüşlerini yansıtmakla beraber, kendi çağını aşan unsurlar da buludurur.

Bilgi veren metinlerde ise;

1- Dil, yan anlamda değil temel anlamda kullanılır.

2- Nesnel gerçeklerden bahsedilir.

3- Amacı, bilgi edindirmektir.

4- Metinden genellikle tek yorum çıkarılır.

5- Metin, didaktik niteliktedir, gibi özelliklere sahiptir.

Bir edebî metni tahlil ederken şu basit ayırımdan yola çıkabiliriz:

Tarihî çerçeve tahlili: Hikâye metninin hangi döneme aitse o dönemin araştırılmasını kapsar.

Edebî çerçeve tahlili şu aşamaları araştırır:

a) Metnin türü,

¹¹⁴ Rıza Filizok, “Edebî Analiz Nedir?” adlı makalesi, <http://www.ege-edebiyat.org/docs/454.pdf>.

¹¹⁵ Rıza Filizok, *a.g.m.* 1-9 s.

b) Metnin tipi,

c) Metnin tonalitesi.

Metin elementlerinin tahlili ise edebî sanatların, kelime alanları ve anlam alanlarının araştırılmasıdır.

Metnin tahlilinin düzgün bir şekilde yapılabilmesi için metnin yöntemli, dikkatli okunması ve iyi anlaşılması gereklidir. Bir metni okurken ondaki bilgileri metne sadık kalarak bir bütünlük içerisinde kavramak gerekmektedir. Metinde cümleler, tutarlı bir bütünlük oluşturmuş ve birbirlerine bağlaçlarla bağlanmıştır. Bir metni metin yapan şey verilen bilgilerden ziyade, bilgiler arasında kurulan bağıdır.

Dolayısıyla metni anlamak, öncelikle bu bağları kavramaktır. Onun için de çok iyi ve düzgün bir okuma, o metnin eksiksiz bir şekilde anlaşılması anlamına gelir.¹¹⁶

Edebî eserlerde anlaşılmayan telmihler ancak yazarın çevresi ve yaşadığı devir ile çözülebilir. Onun içindir ki yazarın ve yaşadığı toplumun kültürünü çok iyi bilmeden onun eserini anlamaya imkân olmaz. Böyle olmakla beraber her eserin kendi başına bir dünyası ve estetiği vardır. Bu bağlamda; Metin tahlili metodunun genel uygulanabilir kural ve kaideleri yoktur, her eser kendine özgü değerlendirilmelidir.¹¹⁷

II. HİKÂYE TAHLİLLERİNİN GAYESİ

Hikâyeler, insanların yaşamış oldukları zamanı, mekânı, sosyo-kültürel çevresini, duygu ve düşüncelerini yansıtır. İnsan hayatını teşkil eden bu gibi unsurlar aynı zamanda hikâyenin de esasını oluşturur. Bu noktada insanların hayatları ile hikâyelerdeki sanat kenetlenir, yekvücut olur.

Hikâye tahlilini yapmak demek, insan hayatına karışan, onu şekillendiren ve yön veren, onu mutlu ya da mutsuz kılan unsurları incelemek demektir. Buna göre edebî eseri inceleyen tahlilci, ondaki tüm unsurları ve bu unsurlar arasındaki münasebeti bir müdakkik edasıyla ele alır ve analizini yapar. Yazar insanı ve hayatı ne kadar iyi yansıtabilirse o kadar kültürlü ve başarılı demektir. Ancak sadece geniş bir kültür yelpazesine sahip olmak yeterli değildir, onun için yazmak; incelemek, araştırmak, üslubuna derinlik ve incelik katabilmektir. İşte hikâye tahlilcisi, yazarın

¹¹⁶ Filizok, *a.g.m.1-9 s.*

¹¹⁷ Mehmet Kaplan, “*Hikâye Tahlilleri*” İstanbul, 2013, s. 12.

keşfettiklerini kendiside gözden geçirir ki hayata ve insana, yazarın penceresinden bakabilsin. Hikâyeci, yazmış olduğu eseriyle hayatın ve insanın farklı yönlerini aktararak, anlaşılması son derece zor olan hayata ve insana âdeta bir pencere açar. Tahlilci, Yazarın açmış olduğu bu pencereden bakabiliyorsa onu anlamıştır demektir. Hemen her güzel hikâyede, gizli kalmış bir gerçeğin ifşası vardır.¹¹⁸

Hikâyenin iyi anlaşılması, okuyucunun tutum ve değerlendirmesine bağlıdır. Okuyucu, hikâyeyi sıradanlıkla ve ehemmiyetsizce okursa, eser değersizleşir. Daha iyi anlamak, hikâye ile iç içe olmak ondan zevk almak ve daha sağlıklı değerlendirebilmek için aktif, inceleyici ve önemsenerek okunması gereklidir. Hikâyeci nasıl ki eserini yazarken onu önemsiyorsa, okuyucu da bir o kadar ehemmiyet vermelidir ki yazarın anlatmak istediğini iyi bir şekilde kavrayabilsin.

Edebî eserler okuyucunun ilgi ve alakası ile canlanır. Zira edebî eser, daha okunmaya başlanılmadan önce kâğıt üzerinde harflerden ibarettir, ancak okunup anlaşılmaya başlanıldığında değer atfedilir ve okuyucu onu kendi duygu ve düşüncesine göre canlandırır. Bir bakıma eser, yazar ile okuyucunun ortak malıdır. Aktif okuma eseri diriltir, pasif okuma ise öldürür.¹¹⁹

Yukarıda hikâye tahlili ile ilgili gerekli bilgi verdikten sonra tezimizin konusu olan Zekeriyâ Tâmir'in "*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*" (*Beyaz Atın Kışnemesi*) adlı ilk hikâye koleksiyonundaki hikâyelerin çeviri ve tahlilini yapabiliriz.¹²⁰

¹¹⁸ Kaplan, *a.g.e.*, s. 13.

¹¹⁹ Kaplan, *a.g.e.*, s. 14.

¹²⁰ Zekeriyâ Tâmir'in tezimizde incelediğimiz hikâyeleri için şu kaynaktaki metinleri esas aldık:
Zekeriyâ Tâmir, "*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*" (Beyaz Atın Kışnemesi) Dimeşk 2. baskı, 1978.

III. METİNLERİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ VE TAHLİLLERİ

Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad" (Beyaz Atın Kişnemesi)

1. Mavi Haşin Şarkı¹²¹

İnsan seli, güneş ışığı parıltısına gark olmuş geniş caddelerde başıboş ve amaçsız bir şekilde nehir gibi akıp gidiyordu. Taş binalar, yumuşak bembeyaz pamuktan tek bir kalıba sıkıca tepilmiş sakinleriyle övünmekteydi. Nehir, dar sokaklar, sararmış yüzler ve haşin-nasırlı ellerle ağzına kadar tıka basa dolu toprak evler arasından akıyordu. Nehrin suları gözyaşıyla, kanla yoğruluyor kapanmayan derin yaraların iriniyle karışıyordu. Nehir, yolculuğunun sonunda, şehrin farklı yerlerine maharetle saçılmış ve gizli kalmış bazı yerleri fark ediyor ve sonra da geriye kalan çöp atıklarını buralara bırakıyordu.

Bu yerlerden biri de birkaç ay önce yanlışlıkla aletlerinden birini kırdığım için kovulduğum işyerinin karşısındaki köhne küçük bir kahvehaneydi.

Bu kahvehanenin müdavimleri, yakın çevresindeki fabrikaların işçilerinin, çiftçilerin, seyyar satıcıların, taksi, traktör şoförlerinin, at ası sahiplerinin, hamalların ve benim gibi işsizlerin uğrak mekânıydı. Bu mülayim kişiler, dağınık bir şekilde oturmuş, aralarındaki tanışıklık çok fazla eskiye dayanmamasına rağmen gevezelik edip çaylarını ağır ağır yudumluyorlardı.

Kahvehane sahibi Ebû Ahmet, kırışık ve dolgun yüzüne katılık katan pala bıyıklı, uzun boylu, geniş omuzlu ve yaptığı kahvesiyle övünen yaşlı bir adamdır.

Ebû Ahmet birkaç gün önce bana şöyle demişti: *“Babam fakir biriydi, öldüğünde bana hiçbir şey bırakmadı. Bu kahvehaneye epeyce zorluklardan, yoksulluktan ve açlıktan sonra sahip olabildim. İnsanın mutlu olabilmesi için bir şeylere sahip olması, kendine ait malı olmalıdır. Dedemden nefret ediyorum; Şayet annemi zengin birisiyle evlendirmiş olsaydı bugün ben bu sıkıntıyı yaşamazdım.”*

Bana: *“Sen de dedenden nefret ediyor musun?”* diye soran Ebû Ahmet’in kahvehanesine doğru giderken kendi kendime; acaba onun sorusuna nasıl cevap

¹²¹ Zekeriyâ Tâmir, *“Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad (Beyaz Atın Kişnemesi)” el-uğniyetu'z-zerkâu'l-ḥaşine (mavi haşin şarkı)* Menşurat Mektebetu'n-Nur, Dimeşk 2.baskı, 1978, s. 7-14.

vermiştim? Dedeme sövmüş müydüm? diye sordum kendi kendime. Belki de dedeme de, içerisinde bana ait hiç bir şey olmayan bu âleme de svmşmdr.

Ağır adımlarla Eb Ahmet'in kahvehanesine girerken yüksek sesle: "Hoş geldin!" diye bağırdı.

şa benzer koyu renkli bir bardak ayı önüme koyduktan sonra halimi sordu:

- "Nasılsın?"

- Ben de : "Henüz a kalmadım... Ama halen işsizim" dedim.

- "Allah'a şükret" dedi bana.

- "Nasihatini unutmayacağım" dedim.

Tek kelime etmeden başını, bize yakın oturan ve kahvehanede devamlı görmeye alıştığım adama çevirdi. Adamın eski elbise sattığını biliyordum.

Eb Ahmet, Eb Ali'ye : "Ne zaman evleneceksin?" diye sordu.

Adam onun sorusuna alaycı bir ses tonuyla "Neden evleneyim ki?" diye cevap vererek, sararmış parmakları arasına hapsettiği tüten sigarasına işaret ederek;

"İşte karım" der.

Eb Ahmet, "Sende hayır yok... Sen gerçek bir serkeşsin." Tam bu sırada arkadan bir ses yükseldi: Eb Ahmet! ay getiiiiir... Eb Ahmet, ay isteyene cevap vermek için yanımdan uzaklaştı. O sırada kendi kendime: "Eb Ahmet, ne zaman evleneceksin?" diye sorduğunda, büyük bir üzüntüye kapılır, mahvolurum diye düşünüyordum. Evlenmek istiyorum ama işsizim. Nefesinin sıcaklığı beni sarhoş edecek, gece bana sarılacak bir kadını ben de isterim. Boğazıma bıçağın ağzı bastırılmış titreyen birisi gibi huşuyla onun yumuşak vücuduna dokunacağım... Siyah saçlarının baharına yüzümü gömüp titrek ve kısık sesle: "ok güzelsin...zengin bir adam olsaydım, dünyanın bütün mcevheratını ayaklarının altına sererdim." diyebileceğim bir kadını ben de isterim.. Dudakları dudaklarımın üzerinden kayarken kanıma tarifsiz bir korku yayılacak, duygu derinliklerimde bilinçsiz bir şekilde söylemek istediğim şu duygu gelişecekti: "Aaaah Allah'ım... Ben uzaktaki zm bağlarında uyuyan kırmızı zm salkımlarını seviyorum."

İşte o zaman istekli bir şekilde eski mahallemizin açlık ve sefaletinden bahsedeceğim.

Açlık şirret yaramaz bir çocuk gibiydi. Elleri vahşiydi. İsmi Ümeyme olan bitkin yüzlü bahtsız genç kıza alçakça işkence etmişti. Fakir ailesiyle mahallemizde oturuyorlardı. Bir gün annem komşusuyla fısıldaşırken Ümeyme'nin açlıktan bayıldığını duydum. O zamanlar daha ben küçük yaşıyordum. Geceleri gizlice onun için ağladım... Benden yaşça çok büyük olmasına rağmen Ümeyme'yi sevmeye başladım, seviyordum onu; seviyordum. Sevgilim benim! Ümeyme; vücudu ay gibi bembeyaz parlak, çok güzel ve çekingendi.

Gülüşü, altın binalarda dünyaya gelmiş erkeklerle tıka basa dolu odaları boğuyordu.

Ümeyme bazen annemi ziyaret ediyor, bazen de ağlıyordu. Ben onu böyle görünce; alnımın parçalanarak ve ondan akan kanların Ümeyme'nin gözyaşlarını silmesini ne de çok isterdim. Bir kral olup Ümeyme'yi açlık ve fakirlikten kurtarmayı hayal ederdim. Halen ben insanları taştan bir şehrin kralı olmayı düşünüyorum. Ama ben ağlamasını ve gülmesini bilmeyen fakir ve işsiz biriyim. İçkiyi, müziği ve dar sokakları severim. Şiir'den, beyaz ekmekten, körpe göğüslerden ve yağmurdan hoşlanırım. Gözlerim ferleri sönmüş iki cansız kurt. Ümeyme'nin gözleri ise kalbimin beslediği parlayan iki yıldızdır. Kalbim bazen boynu boğazlanmış bir bülbül, bazen de gecenin zifiri karanlığının ağlattığı bir dilenci oluyor.

Bir gece Ümeyme evden kaçtı. Bazıları onun kötü yola düştüğünü dillendirmeye başladılar. Sevgilimin beyaz eti artık soğuk deniz masalarında yeniyordur. Ah! Keşke ben vatan evladına açlık, sefalet, sıkıntı ve kederden başka bir şey vermeyen şu şehrin kalbine saplanmış bir hançer olsaydım. Ben bu şehrin meçhul düşmanıyım. Geçmiş zamanda satın aldığım, parlaklığı gitmiş, paslanmış ve sapı eskimiş cebimde uyuyan bir bıçakla şehrin sokaklarını aç bir sırtlan gibi dolaşmaktayım. Bu bıçağın kabzasını, parmaklarımın ilk kavradığım anda bıçağın derin bir tarihe sahip olduğunu anlamıştım. Hiç şüphesiz o bıçak öldürmeye alıştı. Şehrimin insanları kendilerini tehdit eden bu tehlikeden habersizlerdi.

Bu bıçağın, şehrin viranelerinde hareket eden insan yığınlarının üzerlerine gazabını saçıp insanların, akan kızıl kanlarda banyo yapmaları işten bile değildi....

Kızıl kan...ne güzel!...

Omuzuma dokunan bir el beni düşüncelerimden sıyrarak “Ne düşünüyorsun” diyen Ebû Ahmet’in sesini işitiyorum.

Dedim ki: “Senin o sormuş olduğun çok zor sorun üzerinde düşünüyorum. Başıma taç giydirilip bu şehre Kral yapılsaydım... Neler yapmazdım ki?”

Kendisini çocuksu bir coşku saran Ebû Ahmet; “Çok tatlı bir fikir... Söyler misin bana? Ne yapardın” diye sorar.

Daha görkemli bir kahvehane alabilmene yetecek kadar para verir ve bu kahvehanenin ismini “Kralın Kahvehanesi” diye isimlendirmene izin verirdim.

Ebû Ahmet: “Sen gerçekten cömertsin... Başka ne yapardın.” der.

Kaç zamandır caddede gördüğüm kadınla evlenirdim. O gerçek bir kadındır. O en ufak hareketinin peşinden sallanan dolgun göğsünün, yemyeşil gözlü ve dağınık salınmış simsiyah saçlarının örttüğü ay yüzlü bir kadındır. Onun kalçalyfı ile peşi sıra yürürdüm.

Ne kadın be ! O, sırf kendisi bile mutlu bir âlemdir. Onu araştıracağım ve onunla evleneceğim.

Ebû Ahmet : “Belki de evlidir?” dedi.

“O zaman kocasına: “Adaletin birey üstü bir kavram olduğunu, kendisinin yıllarca bu kadının güzelliğinden faydalandığını ve şimdi de lezzet ve mutluluğu tatma sırasının ıstırap içerisinde bekleyen kendisine geldiğini çekinmeden kocasına söyleyeceğim”

Ebû Ahmet: “Kral kraliçeyi bulduktan sonra başka neler yapardı.?” dedi. “Fabrikaları yıkacağım, sonra da tüm aletleri bir araya toplayıp heybetle avazımın var gücüyle: “Sizler ey aletler! Yabancı ülkelerden mutsuzluk taşıyıp bizlere gelen suçlu yaratıklar!” Tertemiz, güzel ve huzur içerisinde yaşamak isteyen insanlık adına parçalanmanızı istiyorum.” Sonra orada toplanan insanların yüzlerine şöyle haykıracağım: “ Haydin aptallar!... Toprağa dönün. Kalplerinizi herhangi bir pisiğe bulaştırmadan sizlere ekmek ve mutluluk veren yegâne anne odur.” diyeceğim.

İnsanlık bahtsız, şehri uçsuz bucaksız yemyeşil tarlalarla çevrili koca bir köye çevireceğim ve köyün bütün sakinlerinin her gece bir araya gelip toplanacakları, binlerce kadın ve erkeğin topraktan, insandan ve sevgiden bahseden şarkılara eşlik edebilecek çok geniş bir meydanı olacaktır. Bu şarkılardaki tüm sesler sarmaş dolaş olacak, şarkıları söyleyenler şarkılarında kardeş olduklarını ve hayatın mutluluklarla dopdolu olduğunu hissedecekler, adım adım esenlik ve mutluluk içerisinde yaşayan büyük çocuklara dönüşecekler.” Biraz suskunluktan sonra : “ Bu hoş olmaz mı? Ebû Ahmet” diye sordum.

Ebû Ahmet daha cevap vermeden eski elbise satan adam Ebû Ali söze karıştı; İnsanların mutlu olmasını istiyorsan, şu sigaramdan onlara dağıt.” dedi.

Ebû Ahmet de: “ Her gece bir şişe rakı içmelerini onlara söyle” dedi.

Gitmek için hazırlandığımı görünce. “Nereye! diye sordular.

“Çay parasını ödedim ve oturmaktan sıkıldım biraz dolaşacağım.” dedim. Kahvehanenin kapısı önünde biraz tereddütle bekledikten sonra, Ebû Ahmet’in “Bir şey unutmadın mı?” diye bağırmasını işittim. Ona doğru geri döndüm ve cebimde gizli duran bıçağı çıkarttım ve Ebû Ahmet’e : “Satın alır mısın? Eğer kabul edersen de onun parasıyla çay içerim.” dedim. Bıçağı elimden aldı, gitti. Biraz düşündü ve neşeli bir ses tonuyla; “Tamam anlaştık, fiyatı hususunda tartışmayacağız o bıçak Ebû Ahmet’in oğlu Ahmet’in annesinin mutfağına tam da uygun bir bıçaktır.”

Kahvehaneden inanılmaz bir sevinç ve gururla çıktım, birkaç adım yürüdükten sonra durdum; kalın çelik parmaklıklardan yapılmış kafese hapsedilmiş kül rengi küçük kurtlara baktım. Gözüm birkaç ay önce kovulduğum fabrikanın binasına ilişti ve içimin derinliklerinde onların gazapla uluduklarını işitiyordum. Fakat ben gülümsedim ve kendi kendime dedim ki : “Bir gün bu fabrika insanlık namına muhakkak yıkılacaktır.” dedim. Annemin ben küçükken terennüm ettiği eski bir şarkıyı mırıldanması derinliklerimde yankılanırken, solgun asfalt boyunca yürümeye devam ettim.

Tahlil:

Zekeriyâ Tâmir, ilk hikâye koleksiyonu “*Sahîlu’l-Cevadi’l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı eserinin ilk hikâyesi olan “*el-Uğniyetu’z-Zerkâu’l-Haşine*”

(Mavi Haşin Şarkı) adlı hikâyesi iş yerinde bozduğu bir alet yüzünden kovulmuş ve işsiz kalmış genç bir işçiyi konu edinmektedir.

Kahraman-Anlatıcı yaşadığı ortamı, çevreyi, durumu, tasvir ile hikâyeye başlamaktadır: *“İnsan seli, güneş ışığı parıltısına gark olmuş geniş caddelerde başıboş ve amaçsız bir şekilde nehir gibi akıp gidiyordu. Taş binalar, yumuşak bembeyaz pamuktan tek bir kalıba sıkıca tepilmiş sakinleriyle övünmekteydi. Nehir dar sokaklar, sararmış yüzler ve haşin-nasırlı ellerle ağzına kadar tıka basa dolu toprak evler arasından akıyordu. Nehrin suları gözyaşıyla, kanla yoğruluyor kapanmayan derin yaraların iriniyle karışıyordu. ...”*

Sonra da genel olarak hikâyenin cereyan edeceği mekânın tasvirini yapmış ve hikâyenin diğer karakterleri de bu mekânda karşımıza çıkmaktadır. İşte bu mekânlardan birisi de yakın fabrikaların işçilerinin, çiftçilerin, seyyar satıcıların, taksitör şoförlerinin, at ası sahiplerinin, hamalların ve kendisi gibi işsizlerin müdavimi olduğu kahvehanedir. Kahvehanedeki bu mülayim kişilerin dağınık halde oturduklarını, aralarındaki tanışıklığın pekte eskiye dayanmamasına rağmen birbirleriyle hemen kaynaşp, dertleşip ağır ağır çaylarını yudumluyor olduklarını tasvir ederek devam etmektedir.

Yine anlatıcı, kahvehane sahibi Ahmet’in fiziksel tasvirini yaparak; Şahıs, mekân vb. diğer unsurların tasvirine başvurması hem hikâyenin anlatımını zenginleştirip tezyin etmiş, hem de anlatımın hız ve süresini etkilemiş ve okura bazı hususları ifade ve yorumlama imkânı vermiştir.

“Kahvehane sahibi Ahmet, kırışık ve dolgun yüzüne katılık katan pala bıyıklı, uzun boylu, geniş omuzlu ve yaptığı kahvesiyle övünen yaşlı bir adamdır.”

Bu tasvirden sonra fabrikadan atılmış ve caddelerde işsiz bir kişi olarak, amaçsızca dolaşan ana karakterimiz kahvehaneye girer ve kendisi gibi işsiz olanlara düşüncesini anlatmak için öncelikle kahvehane sahibi Ebû Ahmet ile diyaloga içerisine girer. Bu diyaloglardan birinde kahramanımızın isteklerini, hayallerini, şikâyetlerini, detaylıca öğrenmekteyiz ve ana kahramanımızın hayatından memnun olmadığını görmekteyiz. Sıkıntıları öyle bir raddeye ulaşmıştır ki yaşadığı ortam ona işten atıldığı fabrikayı hatırlattığı için nefret etmektedir, bu duygularını yaptığı monologdan anlıyoruz:

“Ah! Keşke ben vatan evladına açlık, sefalet, sıkıntı ve kederden başka bir şey vermeyen şu şehrin kalbine saplanmış bir hançer olaydım.”¹²²

Anlatıcımız ve ana karakterimiz, çalıştığı fabrikadan kıldığı bir alet sebebiyle kovulmuştur. Yanlışlıkla kırmış olması kovulması durumunu değiştirmeyecek bir gerçektir. Fabrikadan atıldığı için de artık fakir ve işsiz bir gençtir.

Evlenme isteğini fakir ve işsiz olması yüzünden evlenememiş ve bu duygusunu bastırmak zorunda kalmıştır.

Anlatıcı işten atıldıktan sonra sürekli uğradığı kahvehanenin sahibi Ahmet’in, babasının kendisine veraset olarak dünyalık hiçbir şey bırakmadığı için dedesinden nefret etmektedir, onun bu nefreti hikâyede bulunan şu cümlelerle açık bir şekilde ortaya konulmuştur:

“Dedemden nefret ediyorum; Eğer annemi zengin birisiyle evlendirmiş olsaydı bugün ben bu sıkıntıyı yaşamazdım.

“Sen de dedenden nefret ediyor musun” diye sorması üzerinde hisleri harekete geçer ve kendi kendine şöyle der:

“ Ahmet’in kahvehanesine doğru giderken kendi kendime sordum: Acaba bu soruya nasıl cevap vermiştim? Dedeme sövmüş müydüm?

Belki de dedeme, dedemle birlikte doğal olarak içinde sahip olduğum hiçbir şey olmayan şu âleme de sövmüştüm.”¹²³

Hikâyenin kahramanı, işsizlik, yoksulluk ve dışlanmışlık nedeniyle çevresiyle iletişimini kesmiş ve dış dünya ile bağları kopuk birisidir, bu nedenle de kendi hayalinde kurmuş olduğu iç âlemine kapanıp ve kurduğu hayallere sığınıp onlarla kendini teselli etmektedir. Fakat bu hayalleri de kendisini tatmin edemeyince de dış âlemle çatışma halinde yaşamıştır.

Günlerini kovulduğu fabrikanın karşısında bulunan köhne bir kahvehanede geçirmektedir. Anlatıcı kahraman işsiz kaldığı için kendini hatalı ve suçlu görmeyerek

¹²² Tâmir, *a.g.e.*, s. 11.

¹²³ Tâmir, *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, s. 9.

fabrikadan, fabrika sahibinden ve fabrikadaki aletlere karşı kin ve düşmanlık besleyerek içinden hepsini parçalamak isteme düşüncesini şöyle anlatır:

“Fabrikaları yıkacağım, sonra da tüm aletleri bir araya toplayıp heybetle avazımın var gücüyle: “Sizler ey aletler! Yabancı ülkelerden mutsuzluk taşıyıp bizlere gelen suçlu yaratıklar!” Tertemiz, güzel ve huzur içerisinde yaşamak isteyen insanlık adına parçalanmanızı istiyorum.” Sonra orada toplanan insanların yüzlerine şöyle haykıracağım: “ Haydin aptallar!... Toprağa dönün. Kalplerinizi herhangi bir pisliğe bulaştırmadan sizlere ekmek ve mutluluk veren yegâne anne odur.”

“İnsanlık bahtsız, şehri uçsuz bucaksız yemyeşil tarlalarla çevrili koca bir köye çevireceğim ve köyün bütün sakinlerinin her gece bir araya gelip toplanacakları, binlerce kadın ve erkeğin topraktan, insandan ve sevgiden bahseden şarkılara eşlik edebilecek çok geniş bir meydanı olacaktır. Bu şarkılardaki tüm sesler sarmaş dolaş olacak, şarkıları söyleyenler şarkılarında kardeş olduklarını ve hayatın mutluluklarla dopdolu olduğunu hissedecekler, adım adım esenlik ve mutluluk içerisinde yaşayan büyük çocuklara dönüşecekler.”¹²⁴

Düzenden, işleyişten şikâyetçidir. Var olan düzeni üstünde taşıdığı hançer yarımıyla alt üst etmeyi geçirir içinden sürekli öyle ki düzenin bir parçası olan insanları dahi öldürmek istemiştir.

Kral olmayı hayal eder ve bununla birlikte bir kralın taşınması gereken cömertliği vurgular.

“Eğer benim başıma taç giydirilip bu şehre kral yapılsaydım. Neler yapmazdım ki?

“Daha görkemli bir kahve almana yetecek kadar para vereceğim ve bu kahvenin ismini ‘kralın Kahvehanesi’ diye isimlendirmene izin vereceğim”

Toprağa ve onun üzerinden yapılan işe kutsallık atfedilmiştir. Bu yüzden sahte soğuk demirlerden oluşan fabrikalar yerine; toprağı işleten, onun sonsuz verimini sağlayan insanların yaşadığı bir şehir hayal etmekte kahramanımız.

¹²⁴ Tâmir, *Sahîlu 'l-Cevâdi 'l-Ebyad*, s. 12-13.

Bu bölümde kahramanımızın bencil duyguları ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte kadına atfedilen meta değersizliğinin dönemin zihniyetine yansıyışını izlemektedir.

*“O zaman kocasına: Adaletin bireyüstü bir kavram olduğunu, kendisinin yıllarca bu kadının güzelliğinden faydalandığını ve şimdi de lezzet ve mutluluğu tatma sırasının ıstırap içerisinde bekleyen kendisine geldiğini çekinmeden kocasına söyleyeceğim....”*¹²⁵

Hikâye kahraman bakış açısı keskin bir biçimde kullanılmıştır.

Anlatıcımız, Ebû Ahmet ve eski elbise satan adam hikâyesinin kahramanlarını oluşturmuştur.

Hikâyesinin zamanı belirgin olmamasına karşın hikâyedeki olayların yaz aylarında geçmiş olabileceği ağır basmaktadır.

Mekân betimlemelerine geniş bir şekilde yer verilmiştir. Şehrin sokakları, caddeleri, köhne kahvehaneler hikâyesinin geçtiği yerlerdir.

Tâmir, bu hikâyesinde geleneksel hikâye yönteminden farklı kendine has bir anlatım yöntemiyle sergilemiştir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Hikâyesinin kahramanın düşmanı olduğu fabrikaları yıkma hayali vardır ve hikâye, kahramanın bu hayalini ortaya koyan şu monolog ile sona ermektedir:

*“Gözüm birkaç ay önce kovulduğum fabrikanın binasına ilişti ve içimin derinliklerinde onların gazapla uluduklarını işitiyordum. Lakin ben gülümsedim ve kendi kendime dedim ki : “Bir gün bu fabrika insanlık namına muhakkak yıkılacaktır.”*¹²⁶

Annemin ben küçükken terennüm ettiği eski bir şarkıyı mırıldanması ta derinliklerimde yankılanırken, solgun asfalt boyunca yürümeye devam ettim.

¹²⁵ Tâmir, “*Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad* (Beyaz Atın Kişnemesi)” *el-Uğniyetu'z-Zerkâu'l-Haşine* (Mavi Haşin Şarkı) s. 7-14.

¹²⁶ Tâmir, *a.g.e.*, s. 14.

Hikâyenin sonunda anlatıcı hayallerini gerçekleştiremeden kahvehaneden çıkıp ve caddelerde dolaşmaya devam etmesi bu haşin düşüncesinin sadece hayalinde kaldığını göstermektedir. Yani bu düşünceler kahramanda gerçeğe dönüşmemiştir.¹²⁷

2. Zenci Adam¹²⁸

1

Bugün güneş yuvarlak ve sarımtırak. Işınlarıyla üzerinden geçtiği her şeye güzel ve esrarengiz bir güven, eşsiz bir ahenk vermektedir. Etrafıma açgözlülükle bakacağım. Birkaç bulutun gezindiği masmavi gökyüzünün altında kendini teslim etmiş uyuşuk binaları göreceğim. Uzaktan yılan gibi hafif ve sakin giden, süslenmiş bir araç ve birbirinden uzak ağaçlar görüyorum.

O anda zenci adamın sesinin yükseldiğini işitiyorum: “Ah!.. Yaşıyor olmam ne kadar güzel bir şey!” Zenci adambenim biricik dostumdur. Samimi bir şekilde beni sever ve bir an olsun benden ayrılmaz. O her zaman gönlümdedir. Temiz ve günahsız bir çocuk gibidir. Şehirlerden uzak bir yerde doğdu. Bazı zamanlarda ise kötü bir adam olmakta ve alçalmaktadır. Ancak ben onunla sürekli konuşmaktayım.

Birbirimizle sohbet eder, hep birlikte ağlar ve hep birlikte güleriz. Birkaç gün önce odamda onunla birlikte oturmuş sohbet ediyorduk. Derken annem sessizce içeri girdi. Geldiğini bana söylemedi. Sonra bana gülerek dedi ki: “Oğlum deli mi oldun. Sen kendi başına mı konuşuyorsun?”

Anneme hiç cevap vermedim. Çünkü yalnızlık günlerinde bulduğum yeni dostumdan bahsedecek olursam beni anlamayacaktı.

Derken zenci adamın sesi bana sorarak dedi ki: “Senin mutluluğun nedeni ne?”

“Sonbahar geri döndü. Etrafına bir bak. Ah! Diri olduğum için ne kadar mutluyum.”

Ağır adımlarla yürümeye başladım. Bu arada gözlerim gürültüden uzak tali yolda karşılaştığı şeylerle aç gözlülüğünü dolduruyordu. Önümde birbirini sarmış genç bir erkek ile genç bir kız yürümekteydi. Kızın saçları siyah renk olup büyüleyici bir

¹²⁷ Tâmir, *Sahîlu 'l-Cevadi 'l-Ebyad*, s. 8-14.

¹²⁸ Tâmir, “*el-Kenzu*” *Sahîlu 'l-Cevâdi 'l-Ebyad*, s. 90-96.

şekilde omuzlarına sarkmıştı. Sevgi ve muhabbetle sohbet etmekteydiler. Belki de genç erkek kıza şöyle demektedir: “Yakın bir zamanda evleneceğiz.” Hararetli sözlerle karşılık vererek: “Bizim küçük bir evimiz olacak.”

“-Bazen birbirimizle tartışacağız.”

“Daha sonra tartışmamız öpücüklerle bitecek.”

“-Zeki çocuklar dünyaya doğuracağız, güzellikte annelerine çekecekler.”

Bir andan içimden bir ses onların yüzlerini görmem gerektiğini söyledi.

Onları geçmek için adımlarımı hızlandırdım. Daha sonra onlara gülümseyerek şefkat ve sevgiyle baktım. Genç erkeğin yüzü yakışıklı ve güzeldi. Genç kızın güzelliği narin ve cazibeliydi. Kızın sesi bana ulaşmaya başladı. Onunla benim aramdaki mesafe çok kısaydı. Genç kız erkeğe şöyle diyordu: Bu delinin bize nasıl baktığını görmüyor musun? Gülünç birine benziyor.” Bana bakarak iki sert bıçak gibi gülümseme gönderdi. Birdenbire bedenim küflenmiş bir cesede dönüverdi. Zenci adam bir faciaya uğramış gibi sızlamaya başlayarak şöyle söylenmeye başladı: “Sen gülünç birisin. Kendi odamıza dönelim. Sen gülünç bir yaratıksın. Elbiselerin ayıplanacak kadar eskidir. Saçların dağınık ve uzun olup uzun zamandan beri berberi görmemiştir.”

Ona dedim ki: “Sen benim gibi basit birisin. Hayat güzeldir. Fakat bazıları bunu şiddetle çirkinleştirmektedir. Kendi odamıza dönelim.”

2

Sokaklara gece karanlığı çöktü. Her tarafta karanlığı bastırmak için elektrik lambaları yanıyordu. O sıralarda ben yakışıklı ve güzel giyinen bir genç olarak kalabalık bir kıraathanenin içinde şaşkın bir haldeydim. Üzerimdeki elbiseler çok şıktı. Gömleğimin yakası beyaz renkte olup sertti.

Etrafında giydiğim elbisenin renginde kravat vardı. Saçlarım çok dikkatli bir şekilde taranmıştı. Çevremde gülmekle ve sohbetle meşgul dostlarım vardı.

Bunun üzerine Zenci adam dedi ki: “Burası açık hava tiyatrosudur. Oyuncuları rollerini en iyi şekilde eda edenlerden olup gerçekte dolandırıcı alçak ve aşağılıklara layık insanlardır.”

Ona sorarak dedim ki: “Sen insanları sever misin?”

“Ben sadece kendileriyle yatabileceğim kadınlardan başka kimseyi sevmem.”

“Sen pisliksin!”

Bunun üzerine Zenci adam dedi ki: “Kamil insan iyilik ve kötülükle karıştırılmış olup yaratılmıştır.”

Daha sonra sustu. Dostlarımın sergiledikleri ve senaryocusu belli olmayan tiyatroyu seyretmeye başladım. Sergiledikleri oyunu; “Kafalar Diye Adlandırılan Ayakkabılar” adlandırmak yerinde olacaktır. Aralarında geçen diyaloga kulaklarım kesildi. Geçen konuşmalardan bir kısmı: “Akşam et yedim. Satıcı beni aldatmak istediye de bu konuda uzman olduğumdan başaramadı.” “Akşam yemeği ne kadar tuttu?” “Bir buçuk lira.” “Bu kadar para çok!” “Nenden?” Ben arkadaşımın yanında fasulye ve pirinç yedim. Fakat çok berbatı. “Arkadaşımız Ahmet’in nişanını ilan ettim.” Kim? Aptal Ahmet mi? Bir sigara ver! Bugün büyük ikramiyeyi kazanacak piyango satın aldım.

Kazandığım parayı amacı bekâr kızlar bitirmek için yardım kuruluşuna harcayacağım... Gücüm yeterse hepsiyle evleneceğim. “Atom bombasına sahip olsaydın onu ne yapardın?” “Beni kandırmak isteyip de bu konuda uzman olduğumdan başaramayan et satıcının üzerine atardım.” “Belkis sinemasında oynayan filmi izledin mi?” “Hayır izlemedim.” “Ben de izlemedim.” “Belim ağrıyor.” “Bir Veteriner’e git..” Bir yöne gitme gereksinimine ihtiyaç duyduğumu hissettim. Biraz sonra sokak beni sert bir şekilde kolları arasına almıştı.

3

Ayrık olan kırmızı iki dudağı Zenci adamı çıldırttı. Daha sonra bağırarak dedi ki: “Yaptığın serserilik yeter! Onu öp!”

Fısıldayarak dedim ki: “Hücumdan önce biraz beklemem gerekir.”

“Onu öp! Onu öp! Onu öp!”

Onun sözünü dinledim. Kollarımı uzatarak genç kızın belini sardı. Ağzım kan kırmızısı olan dudaklara yakınlaştı. Kızın kafası geriye çekerek heyecanlı bir şekilde dedi ki: “Hayır... Hayır...”

“O zaman sen beni sevmiyorsun.”

“Ben seni seviyorum. Ve ömrümün sonuna kadar da seveceğim.”

“O zaman seni öpmeme neden izin vermiyorsun?”

Sustu ve cevaplamadı. Zenci adam’ın hezimetine ısrarlı olduğunu idrak ettim. Bu olaydan dolayı hüzünlü olduğumu gösterdim. Ve dedim ki: “O adama nişanlandığın andan itibaren sen değiştin. Sen beni sevmiyorsun. Bunun içinde de seni yadırgamıyorum. Zengin ve yakışıklı bir genç değilim.”

Ondan uzaklaşarak yıkılmış bir vaziyette uzun bir bankın üzerine kendimi attım. Oyunculukta bütün maharetimi gösterdim. Yüzümü kederle bezedim. Belki bu durumum onun yanımda oturmasına neden oldu. Sonra dedi ki: “Neden beni yanlış anlıyorsun. Ben seni seviyorum. Fakat... Off.. Ben istediğimi nasıl anlatacağımı bilmiyorum.”

Yüzü muhteşem güzellikteydi. Yanaklarında hafif kırmızıya kaçan makyaj yapmıştı. Gözlerinin derinliklerinde kıpırdayan yıldızlar taşımaktaydı. Dudakları zambak rengindeydi.

Zenci adam tekrar bağırmaya başladı: “Onu öp! Onu öp! Onu öp!” ürkek bir şekilde ağızım dudaklarına yaklaşmaya başladı. Ve çabuk bir şekilde onun dudaklarına değdi. Dudaklarım vahşi ve aç bir şekilde emmeye başladı.

Zenci adam can çekişen bir halde fısıldayarak dedi ki: “Onu bir daha öp... ve yine öp öp öp!” ben mutluluktan uçmaktaydım. Yağmur şiddetli bir şekilde susayan ekinlerin üzerinde yağmaya başladı.”

Daha sonra dudaklarım boynun en sonuna indi. Büyünün, sıcaklığın ve yumuşaklığın bulunduğu yere kadar indi. Şelaleler altında gölün hareketlendiği gibi bende yolculuğumdao şekilde heyecan içindeydim.

Sıcak ve hararetli yükselen kokularını doyumsuz bir şekilde kokladım. Zenci adam insani duygularını kaybederek ses tonunu yükselterek dedi ki: “İki olgunlaşmış göğüslerini de, onları görmek için can atıyorum, aynı şekilde o bedenin dehşete düşüren çıplak halini görmeği ne kadar istiyorum.”

Ellerim uzanıp iki göğsünü ortaya çıkarınca yok olmuştum. Zenci adam Güneşi misafir eden boynu bükük düzlükler, kaba şarkılar ve mum gibi her tarafı aydınlatan bir ay gibi kayboldu.

4

Bir sabah Zenci adam'a dedim ki: "Ey dostum kabrimi erken vakitte taşıdığımın pişmanım. Dirilerden her birinin belirli bir işi ve küçük bir hedefi ve kıvançtan bir ümidi bulunmaktadır.

Bunun üzerine dedi ki: "Pişman olma. Pişmanlıktan nefret etmek gerekir. Pişmanlık kanda dolaşan kanser gibidir."

Sorarak dedim ki: Yaşadığın bu kısır hayattan usanmadın mı? Ne dersin? İşimize dönelim mi?" Biraz düşündükten sonra "döneceğiz" diye cevapladı.

Uzun zamandan beri ayrıldığım kapıyı açmak için elim uzandı.

5

Fabrikanın saat akrepleri ağır bir şekilde ilerlemekteydi. İşin bittiğine dair düdük ne zaman çalacak, çünkü yorgunluktan halim kalmadı. Zenci adam boğulacak oldu. Ellerimi kaldırıyor ve dik duran ve terleyen sırtı siliyorum. Farklı aletlerin sesleri her tarafı dolduruyordu. Çalışan aletlerin sesleri sanki bir nota şeklinde çalmaktaydı. Beni deli bir girdabın içine atmaktaydı. Beni parçalamakta ve yoldan çıkarmaktaydı. Daha sonra yeniden beni yaratırsın. Şaşılacak şey! Bütün bunlar sürekli şiddetli demir bahçesinde devam eder.

Zenci adam fısıldayarak dedi ki: "Boğulacağım. Bu fabrikadan uzaklaşmamız gerekir. Vakit geçmeden buradan kaçmamız gerekir."

"Nereye kaçacağız?"

Zenci adam cevap vermeyince tekrar sordum: "Nereye kaçacağız?" gidecek yerimiz yok. Bütün sokaklar kapalı."

Zenci adam çırpınmaya başladı. Konuşmadan önce fabrika sahibinin sesiyle ırkıldım: "Neden iş yapmıyorsun? Çalış çalış!"

Zenci adam kızgın bir şekilde homurdanarak dedi ki: "Eğer sözünü dinlersen seni terk edeceğim. Ona boyun eğmek gerçek bir ayıptır."

"Çalış! Çalış!"

"Yüzüne tükür!"

“İşten kovulacaksın. Onların sahip oldukları bu cezadan başka bir şey yok. Böyle bir şey olursa kaybolan insanlığını bulacaksın ve sokakların engellerini yıkmış olacaksın.”

Daha sonra ağızımdaki tükürüğümü topladım ve alçak bir şekilde yüzüne tükürdüm.

Bir dakika sonra büyük bir kitle tarafından işten çıkarılıyorum. Kızgın bir şekilde davranışlar sergileniyor ve arkamdan duymazlıktan geldiğim şiddet içeren sesleri duymaz oldum.

6

Dağınık yıldızlar uzayın karanlığında parlak ve garip bir şekilde üstümde ısıldıyordu. Sırt üstü uzanmıştım. Beni ekilen toprak sesiz bir şekilde kucaklamıştı. Ağaçların sallanan dallarında rüzgârın söylediği şarkıyı dinliyordum. Hayallerimde sokakların birinde karşılaştığım kadın yüzü vardı. Onun güzelliği beni büyülemişti. Bu hal bana lezzetli bir haz vermişti. Ancak ben sanki bir anda yüksek ve büyük dağlar görmüş gibi oldum.

Geniş şehirler ve sahilsiz denizler ve bakire ağaçlar görmeye başladım sanki!

Zenci adam hayal bir şekilde mırıldanmaya başladı ve: “Ben onu tanıyorum.” O sıralarda yanında yaşadım ve bana yanında kaldığım süre içinde sanki doğmadan önce doğmuş gibi oldu. O kadına karşı şiddetli bir sevgi vardı. Fakat kötülüklerle bitti.

Zenci adam neşeli bir şekilde gerindi. Havada kuru ve yüksek bir şarkı yayıldı. Yüzüm kadın kokusu olan ve cesetlere aç kalın toprağa yapışmıştı. Zenci adam seslenerek dedi ki: “Yeryüzü (toprak).... Onu ne kadar seviyorum!”

O anda şiddetli yağmurlar yağmasını ne kadar yağmasını istedim. Katılığım kayboldu ve yeryüzünün özlemle içtiği bir sıvı haline geldim.

Akciğerim duman bulutlarını şiddetle istemektedir. Parmaklarım cebime uzanır ve bir sigara alır. Karanlıkta yanan çubuk ateşlenince yakınımnda bir hareket duydum. Aydınlık olunca büyük bir farenin toprağı deştiği ortaya çıkar. Zenci adam bir kelime konuşmadan durdu. Birdenbire kanımda buz gibi sarı renkli bir şey düşmeye başladı. Belki de bu büyük fare bana doğru yaklaşır ve ardından sürü halinde aç fareler

onu takip edecektir. Benim bedenimi yere serecek ve etimi açgözlü bir şekilde yiyecekler.

Şaşkın bir şekilde yerimde durdum. Gözümde gördüğüm ekinler simsiyah ve büyük bir alan olup eski ve terk edilmiş bir mezarlıktan başka bir şey değildi. Rüzgâr ağır olup leş gibi kokunun nereden geldiğini bilmedim. Diğer tarafta uzun bir şekilde uluyan bir köpek vardı.

Ayaklarım hızlı bir şekilde hareket etmeye başladı. Önümde dipdibe topraktan yapılmış evler, ağaçlar, arıklar, taşlı ve dar toprak yollar takip etmeye başladı.

Yürümeye hiç ara vermeden iki tarafında binalar dikilmiş bir sokak girişine ulaştım. Sokak solmuş asfaltı sarı lambaların parlaklığı kaplanmıştı.

İkinci bir sigara daha yaktım ve hayretle Zenci adam'a sorarak dedim ki: "Nereye gidelim?"

Sarı buz kanıma düşmekten vazgeçti. Sarı buzlar sakın bir âleme vahşi bir hüznle yukarı çıkmaya başladı. Elimi pantolonumun cebine atarken kendi kendime sordum: "Zenci adam öldü mü?"

Vahşi ve hüznü şarkılar solmuş siyah zambaklar üzerinde uçmaya başladı. Sigaramı da asık suratlı bir şekilde çekmeye başladım. Daha sonra ileriye doğru belimi bükerek ilerledim. Ayakkabılarım kaldırımın üzerinde hızlı bir şekilde ilerlerken açık bir şekilde elimde yapacağım bir şey olmadığını idrah ettim.

Tahlil

Hikâye, kahraman ve onun iç sesi Zenci adam üzerine gelişmektedir. Kahraman bakış açısıyla ele alınan hikâye; kahramanın kendisi, iç sesi ve yalnızlığı arasında gidip gelmektedir. Kahraman dışarda nasıl algılandığına aldırış etmeden alenen Zenci adam ile diyalog kurmaktadır. Bunu şu paragrafta görmekteyiz:

"Birbirimizle sohbet eder, hep birlikte ağlar ve hep birlikte güleriz. Birkaç gün önce odamda onunla birlikte oturmuş sohbet ediyorduk. Derken annem sessizce içeri girdi. Geldiğini bana söylemedi. Sonra bana gülerek dedi ki: Oğlum deli mi oldun. Sen kendi başına mı konuşuyorsun?"

“Yeni eğitim öğretim yılı açılincaya kadar Anneme hiç cevap vermedim. Çünkü yalnızlık günlerinde bulduğum yeni dostumdan bahsedecek olursam beni anlamayacaktı.”

Hikâyede kahramanın iç sesine Zenci adam adını vermesi de ilginç bir noktadır. Yazarın Zenci adam kastında nefis, şehvet, merak, açlık bulunmaktadır. Kahraman ve Zenci adam bireyin içinde uyuyan zıtlıkları dilendirmektedir. Yaşam perhizini bozmuş Zenci adam ve bu perhizi bozmaktan yana olan kahramanın nefes alış verişleri mevcuttur.

Bir köşeye çekilme, yalnızlığı içine çekme sonra kalabalığa karışma; kalabalıktan sıkılma ve şehvette kendini bulma akabinde bir rüyadan uyanmışçasına iç sesini kesme olayın akışını belirleyen unsurlardır.

Kahraman ısrarla kendini Zenci adama benzetmektedir. Bunu şu ifade de açıkça görmekteyiz: “*Sen benim gibi basit birisin. Hayat güzeldir. Fakat bazıları bunu şiddetle çirkinleştirmekte. Kendi odamıza çekilelim.*”

Hikâye Çehov¹²⁹ tarzında sürrealist bir kalemle yazılmıştır. Özellikle bilinçaltının arsızlaştırma yöntemi kullanılmıştır. Zenci adam arsız, talepkâr, isteyen, arzulayan kimliğiyle bunu gözler önüne sermektedir.

Hikâye de hayal ve gerçek arası mekânlara yer verilmiştir. Kahve, fabrika, sokak, ev... Kalabalık ve yalnızlığın zıtlığını kusan mekânlar mevcuttur. Kahve yalnızlığında kaçış; ev kalabalıktan kaçış noktasıdır.

Kahraman ise yer yer sabırsız, yer yer iç sesini bekleyen, Zenci adamın önerileriyle hareket eden, cüretkâr hamlelerde bulunan duvarlara sıkışmış biridir.

Zenci adam imgesi kahramanın sakladığı, dilendiremediği, sustuğu, arzuladığı her şeyidir. Eğitime devam eder. Müfredat dersleri okutulur.

¹²⁹ **Çehov (Durum) tarzı hikâye:** Çehov tarzı (Anton Pavloviç: 1860-1904) da denilen modern hikâyede, olayın fazla bir ehemmiyeti yoktur. Klasik hikâyede esas olan olaydır; modern hikâyede ise olaydan çok, insanın belli bir zaman dilimindeki durumu ön plana çıkarılır. Bkz. Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 2001, s. 184.

3. Bodrum¹³⁰

Arkadaşlarımdan biri bana kitap okumaktan uzak durmamı öğütlerken, caddeden camdan duvarla ayrılan bir kahvehanede oturuyordum. Caddeyi kuşatan öğle güneşi cezbedici dişi bedeni gibi güzeldi. Ona: “Ben 1931 senesinde doğdum ve Annem henüz ölmedi. Dünya hepten kederdir.” dedim.

-“Ah! Bacak kelimesi ne kadar güzel” dedi.

-“Keşke karga olsaydım.” Dedim

-“Hiçbir şey çıplak kadından daha çok arzulanan değildir.” dedim.

-“Sen hiç genç bir kızla yattın mı?” dedi.

-“Keşke bir karga olsaydım.” dedim.

Solmuş otların kucağında uyuyan suskun çiçekler uyanmış, bütün kelimeleri çalıp etimi uyuşturup etrafıma sarhoş eden hoş bir koku yaymışlardı.

Kahvehanenin duvarına asılı saatin, akrep ve yelkovanı parlak güneşin tabakasını parçalayacak iki kazmaydı. Şekersiz bir kahve içtim. Saatin akrep ve yelkovanı can sıkıcı bir şekilde ilerliyordu. Fazlaca sigara dumanı teneffüs etmişim.

Ben bu çılgınca gürültünün ortasına dikilmiş pürüzsüz sert kayadan yapılmış bir heykel gibiyim.

Saatin akrep ve yelkovanı gündüzün mezarını kazımaktadır; parıltısı solmuş ışığı cılızlaşmış güneş solmakta, akşamın külrengi yayılmaktaydı. Şehrin siyah efendisi (karanlık) çıkıp gelecek ve şehrin tümüne sahip olacaktır.

Mutsuz günlerin birbirini kovaladığı o bodrumuma geri döndüm. Anneme; “Kimse beni sordu mu?” dedim. Annem soğuk bir ses tonuyla: “Kimse seni sormadı.” diye cevap verdi. Beni acı bir umutsuzluk sardı ve yaratılmışların en bedbahtı olduğumu hissettim. Ağlayamıyordum çünkü annemin her iki gözü merakla beni gözetlemekteydi sonra lavaboya yöneldim. Orada yanağımı tuvaletin kaba ve kirli duvarına dayadım ve utanmadan hıçkıra hıçkıra ağladım, sonra yüzümü soğuk suyla yıkadım ve beni çok güldüren saçma sapan filmi izlemeye gittim. Sinema salonundan

¹³⁰ Tâmir, *a.g.e.*, s. 26-32.

çıktıktan sonra aheste aheste yürümeye başladım.

Beyaz ay, siyah gecenin boşluğunda asılıydı, hava da nemliydi. Bu nemli havayı derin derin içime çektim. Biraz yürüdükten sonra toprak, taş yığınları ve komşu evlerin çöpleriyle dolu tarlanın yanında durdum.

Yırtık gazete parçalarını özenle toplayıp bir yığın yaptıktan sonra üzerine bevletmeye başladım. İşte o anda samimi ve masum bir şekilde beni seven o hoşgörülü genç kızı hatırladım. Sürekli çılgınca arzumun ateşine düşmeyi hayal etmeme rağmen bir türlü elde edemediğim vücuduna olan iştihakım bana ıstırap veriyordu.

Yarı yumuk gözleri, ağzı açık nefes nefese ateşli bir şekilde inleyen Semiha'ya vahşi sevinç çılgınlıkları attırarak onu çılgına çeviren kahraman, vücudunun ağırlığı altında serilmiş, olgun, çıplak bedeninin kıvrılmasını; zevkle sarılmayı, vücudunu parçalamayı arzuluyor ve bunu sürekli hayal ediyordu.

Semiha'nın vücuduna haşin ellerimle her dokunduğumda, dudaklarının ve sıkı göğüslerinin dolgun etlerini dudaklarımın arasında sıkıtiğimde, her ne kadar bu durum onun hoşuna gidip bana sımsıkı sarılsa da korku ve tedirginlikle isteğimi reddediyordu.

O anda ona olan aşkımın ölene kadar devam edeceğini düşündüm, ancak birkaç yıl sonra onu unuttum ve O, benim için artık aptal mazime nefretimi depreştiren soyut bir anıdan başka bir şey değildi.

Öfkeyle tükürdüm ve caddenin sessizliğinde yürüyerek ilerledim. Etrafımda siyah direklerden sarkmış soluk ışıklı lambalar, şişman bedenini yakındaki ahşap kulübesine çeken gece bekçisi, binalar, ışığı açık kalan çok az sayıda pencere vardı. O pencerelerin birinden çoğu kere coşkuyla dinlediğim tatlı bir müzik yükseliyordu.

Kısa boylu bir yaratık yolumu kesti ve yüksek ses tonuyla “Saat kaç?” diye sordu. Ona tek kelime etmeden neşeyle tebessüm ettim ve kendi kendime; mademki bir gün ölecek neden saati soruyor ki dedim. Adımlarımın ağır temposunu bozmadan devam ettim... Parmak hareketlerimden başka bir şey gerektirmeyen başımı kaşıma hissi oluştu ve kısa bir kahkaha attım. Ancak benim bu başımı kaşıma olayını küçükken okulda yaptığım da öğrencilerin; “başı hep bit dolu” diyerek alaylı bir şekilde bağışmalarına sebep olurdu.

Tanıdığım bir adam elini kaldırdı ve “iyi akşamlar” dedi.

Ben de donuk bir ses tonuyla “iyi akşamlar” diye cevap verdim.

Bodrumunda oturduğum binaya yaklaştığımda sabahı etmiştim.

Birkaç saniye geçmedi ki ben hemen zemin kata inmiştim. Kapıyı arkadan hızla kapattıktan sonra garip bir huzur hissettim. Fakat Annemin beni bekleyerek sabahladığını görünce biraz canım sıkıldı. Annem: “Bu gece geç kaldın, vücudun da zayıftır dinlenmeye ve uykuya ihtiyacın var. Yarın da çalışacaksın unuttun mu?”

Çevremdekilere bir göz attım ve ben bu bodrumda yaşıyorum, sanki dünya başıma yıkılıyordu. Ben sonuna kadar şehrin dibinde olmaya mahkûmum. Tatil günüm bitti, yarının haftanın ilk iş günü olmasından dolayı midemi bulandırıyor, beni tiksindiriyordu.

Birden kendimi, elimi karnıma bastırılmış öne kıvrılmış bir şekilde buldum.

Sonra; Ööö... Ööö... diye kustum. Annem hızlı bir şekilde yanıma yanaştı ve bana, “Ne oldu sana... Sarhoş musun?” diye bağıırıyordu.

Bedenim yerlerde yuvarlanıyordu ve az önce ağzımdan fışkıran yapışkan akıntının üzerine yığılıp kalmıştım. Sessiz bir şekilde annemin solmuş yüzüne bakakaldım.

Etrafımdaki her şey baş döndürücü bir şekilde gri rengine dönüşmekte ve gitgide ufalarak kaybolmaktaydı. Karanlık dalgaların girdabına teslim olarak her iki gözümü yumdum.

Kara plak iğnesi altında monoton bir havada nağmelerini döktürmeye başladı teneffüs ettiğim havaya neşeli bir müzik yayıldı. Pencerenin karşısındaki koltuğumdan, berrak gökyüzüne uzanan çıplak ağaçların uçlarını cılız bir bakışla görebiliyordum.

-Kadın: “Adım Marya. Dans etmeyi bilir misin?” dedi.

-“Ben dansı beceremem” dedim.

-Kadın gülerek cevap verir: “O zaman kendi başıma dans ederim.” ve dans etmeye başladı. Müziğin sert ritmiyle uyumsuz tiksindirici dansında bedeninin derinliğinde yalnızlığını, mutsuzluğunu, aczini ve başarısızlığını sergileyen bir tanrıça

vardı sanki. Müzik susunca kadın önümde durdu. Nefes nefese kalmıştı ve bana; “Ben güzel miyim?” diye sordu. O anda bana koskoca kıızıl bir gökyüzünden daha güzel göründü. Ayırık her iki dudaklarından yumuşak bir parfüm kokusu gibi iliklerime kadar işleyen cilveli bir gülümseme yayılınca, titredim.

Sıcakkan nehri uyandı ve yırtıcı beyaz ışıklar altında delikanlıca döküldü. Bedeninde gizlenmiş o çılgın tanrıçanın, sarhoş eden şını vahşice yudumlama arzusu kuşattı beni. Ağzım çıplak omuzuna yapıştı. Sarhoşluk ürpertilerini bana bahşeden lezzeti yavaş yavaş emmeye başladı ve birdenbire çirkin bir durumla karşılaştım. Öyle ki omuzunun eti çürümeye, kokuşmaya ve ufak parçalar halinde yere düşmeye başlamıştı, gerçekten çok kötü koku vardı ve bu değişiklik beni çok ürkütmüştü.

Ürkerek geriye çekildim, odanın kapısına doğru fırladım, ayağımla kapıyı açtım ve evin dışına çıktım. Beni uzun soğuk bir gülme tuttu.

Beni şefkatle kucaklayan sakin ve parlak gün, insanlarla dopdolu çarşının gürültü dalgalarının kaldırımlarından birine teslim etti beni.

Berrak gökyüzü, çoktandır yaşayamadığım derin bir sükûneti üzerime şakıyarak gönderirken, birbirlerine yapışık insan kalabalıklarının arasından yolumu yararak ilerledim. Çok geçmeden dört bir yanımla saran bu sükûneti bir çılgılık böldü. Bir sürü el beni yakalayıp, hançerin kabzasına kadar sırtına gömülmüş olan bir cesede doğru çektiler.

- “Sen katilsin.”
- “Onu ben öldürmedim... Ben babamı öldürür müyüm hiç?!”
- “Senin onu öldürdüğünü hepimiz gördük.”
- “Asın onu!”
- “Asın onu!”
- “Asın onu!”

Ağır ağır idam sehpasının merdivenlerini çıktım.

Kalın ipi boynuma geçirdiğinde, açgözlü cellat gülümsedi.

Bir boşluğun ortasında sallanıyordum. Beni korkunç bir acı sardı. Birkaç saniye sonra gözlerimi açtım ve kendimi siyah karla kaplı çok geniş düz bir alanın ortasında sırtüstü terkedilmiş ve gökyüzünün üzerimde ışıksız zifiri bir karanlıkla

uzayıp gittiğini gördüm.

Ürkütücü sessizlik her tarafa yayılıyordu. Bana doğru gelen meçhul düşmanların olduğunu hissediyordum.

Ortalığı inletecek bir telaş çığlığı atacaktım ki büyük bir güneş doğdu ve gökyüzü harika bir maviliğe büründü. Siyah kar gözden kayboldu, yeryüzü yeşilliğe büründü, Milyonlarca insanın, güneşin yemyeşil yeryüzünün bir araya gelip eşlik ettiği dokunaklı ve ürkütücü bir şarkı söylediler hep beraber. Mutluluğum, dağın zirvesinden dökülen sel gibi coşmuştu. Ortalığı birden bire acayip bir sessizlik bürüdü ve bir kadının seslenişini duydum. Gözlerimi açtığımda annemin üzerime eğildiğini gördüm.

- “Şimdi iyi misin? Kalk! Sana yardım edeceğim.”

Gözlerimi tavandan sarkan elektrik lambasına diktim. Birde baktım ki ben yine taş kabzasından kurtulamadığım bodrumumdayım. Gözlerimi teslimiyetle yumdum.

İşte o anda damarlarımdan akan kan, soğuk gri nehre dönmüş; üzüntüm, yağmursuz kalmış çorak topraktan daha beterd. Ben, artık hiçbir tanrının bana yardım edemeyeceği, bahtsız bir et yığınının başka bir şey değilim.

Tahlil

Tâmir’in “*Bodrum*” adlı bu kısa hikâyesindeki anlatıcı aynı zaman hikâyesinin de ana karakteridir. Ana karakter bulunduğu kahvehaneyi tasvirle ve arkadaşıyla olan diyaloguyla hikâyeye başlar.

Hikâye fakirlikten, yoksulluktan ve yalnızlıktan şikâyet eden, annesiyle bir bodrumda yaşamak zorunda kalan bekâr genci konu edinmektedir. Gerçekte ulaşamadığı isteklerini sürrealist ütopyalarında aramaya çalışmaktadır.

Zamanla sorunu vardır. Geçen zamana kızacak ve bu ilerleyişe anlam veremeyecektir. Aslında hayatla kavgalıdır. Zaman ve ölümü bir bütün olarak görür düşüncelerinde. Geçen zamanın ölüme yaklaştıran bir işlevi olduğunun farkındadır ve bu durumdan da hoşnut değildir. Bu geçen zaman içerisinde kendisinin hiçbir işe yaramadığını, bir şeyler beceremediğinden mustarıptır.

Gündüzlerin geçmesini istememektedir çünkü akşam olunca sessiz, karanlık, kuytu ve yalnızlığıyla baş başa kalacağı bodruma geri dönmek çok huzursuzluk yaratmaktadır kendisinde.

Bir bodrumda annesiyle yalnız yaşıyor olması onun için büyük sıkıntılarından biridir. Bodrumda yaşamak zorunda olduğu gerçeği çaresizliğini hatırlatmaktadır ona. Bu bodrumu sevmez ve bir de bunun üstüne yalnızdır. Onu soran kimse olmadığını öğrendiğinde tuvaletin soğuk taşlarına yüzünü dayayıp ağlayacak kadar yalnızdır.

Bu yalnızlıktan ve sıkıcı ortamdan kurtuluş olarak kendini dışarı atar, kısa sürede olsa kendini teselli etmeye çalışsa da tekrar bodrumuna dönecektir.

“...Mutsuz günlerin birbirini kovaladığı o bodrumuma geri döndüm. Anneme; “Kimse beni sordu mu?” dedim. Annem soğuk bir ses tonuyla: “Kimse seni sormadı.” diye cevap verdi. Beni acı bir umutsuzluk sardı ve yaratılmışların en bedbahtı olduğumu hissettim. Ağlayamıyordum çünkü annemin her iki gözü merakla beni gözetlemekteydi sonra lavaboya yöneldim. Orada yanağımı tuvaletin kaba ve kirli duvarına dayadım ve utanmadan hiçkırı hiçkırı ağladım, sonra yüzümü soğuk suyla yıkadım ve beni çok güldüren saçma sapan filmi izlemeye gittim.”

Hikâyenin kahraman anlatıcısının bir işi vardır ama gitmek zorunda olduğu bu işten bile nefret etmektedir. Aslında hayatının parçası olan hiçbir şey ona mutluluk vermiyor. Çalışmaya karşı bir bıkkınlık, tiksinti ve nefret içerisinde ve çalışmak istememektedir. Öyle ki; tatil günlerinin bitip bir sonraki gün işe gidecek olması onun canını sıkmakta, moralini bozmakta ve psikolojisini olumsuz yönde etkilemekte olduğunu görmekteyiz.¹³¹

Bunun için de hikâyenin anlatıcısı çalışmaya karşı umutsuzluk ve karamsarlık içerisinde. Çalışmaktan nefret etmekte ve çalışmaktan istememektedir.

Bu nedenle de hikâyenin kahraman-anlatıcısı ümitsizlik ve yalnızlık duygusuna kapılmıştır, bu duygularını şöyle ifade etmektedir:

¹³¹ Tâmir, *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, s. 35.

“Çevremdekilere bir göz attım ve ben bu bodrumda yaşıyorum, sanki dünya başıma yıkılıyordu. Ben sonuna kadar şehrin dibinde olmaya mahkûmum. Tatil günüm bitti, yarın iş var ve kusma isteğine kadar varan bir tiksinti içimi gıdıklıyor.”¹³²

“... İşte o anda damarlarımdan akan kan, soğuk gri nehre dönmüş; üzüntüm, yağmursuz kalmış bir topraktan daha beterdi ve ben artık hiçbir tanrının bana yardım edemeyeceği, bahtsız bir et yığınının başka bir şey değilim.”¹³³

“Tatil günüm bitti, yarın iş var ve kusma isteğine kadar varan bir tiksinti içimi gıdıklıyor.”

Yaşamını anlamlandırmayan bir karakterdir, sarhoşlukla avutur kendini. Bu sarhoşluklarında bilinçaltı açığa çıkar hikâyenin bir bölümünde babasını öldürmek ile suçlanıyordur bilinçaltında. Çatışma halinde inkâr eder bu durumu. Bu hesaplaşma ve sonucunda inkâra dayanan olaylar çevresinde gelişir.

- “Sen katilsin.”
- “Onu ben öldürmedim... Ben babamı öldürür müyüm hiç?!”
- “Asın onu!”
- “Asın onu!”

Tâmir, hikâyelerinde kadının teni, saç, dudakları ve benzeri fiziki özelliklerini açıklamaya çalışırken kadının ruhi yönüyle yani konun iç dünyasıyla ilgilenmez. Tamir’in hikâyelerinde kadın, erkeklerin cinsel objesidir. Dolayısıyla kadının iç dünyasının veya manevi özelliklerinin hiçbir önem ve ehemmiyeti bulunmamaktadır. Kadın, güzelliği oranında tesir eder, dış görünüşü ve fiziğine göre de karşılık görür. Kadın ile muamele Tamir’in bu hikâyesinde kadının erkek üzerinde bıraktığı şehvet tesiriyle ölçülür.¹³⁴

Karakterimizde kadın özlemi ve beraberinde gelen mutsuzluk ortaya çıkmaktadır. Kadın özlemini çeken ve bunu en müstehcen açıklamalara kadar hikâye eden karakterimiz her şeye kendi fikir dünyası çerçevesinden bakmakta özlemin ardından ulaşamadığı isteklere karşı bir kin ve nefret söylemi geliştirmeye başlamıştır.

¹³² Tâmir, *a.g.e.*, s. 35.

¹³³ Tâmir, *a.g.e.*, s. 38.

¹³⁴ es-Samâdî, *a.g.e.*, s. 142.

Bunu da sarhoşlukla gelen bilinçaltı duygularının hayal dünyasındakilerinin yansımada görüyoruz.

Kahraman anlatıcı bakış açısı hâkimdir. Daha çok kahramanın ağzından anlatımlar yapılmış ve kahramanın hayal ettiği âlemin kendi kelimeleriyle ifadesi bütün hikâyede mevcuttur. Yazar kahramanı hayal ettiklerini gerçekte yapılmış gibi göstermekte ve kahramanını bolca konuşturmaktadır.

Anlatıcı, anlatıcının annesi, anlatıcının arkadaşı, anlatıcının kız arkadaşı, hikâyenin kahraman kadrosunu oluşturmaktadır.

Kesin bir zaman olmamakla birlikte hikâyenin geçtiği yıllar 1931'den sonrasına işaret etmektedir. Zaten bu zaman havasının hikâyede belirgin olan diğer unsurlar üzerinde görülmesi mümkündür.

Tamir'in bu hikâyesinde mekân çok farklı ve yabancı bir mekân değildir. Ondaki mekân mefhumu diğer hikâyelerinde olduğu gibi bunda da doğal sıradan insanların yaşadığı yerlerdir. Bu mekânlar; kahvehaneler, sokaklar ve bodrum katlarıdır.

İnsanların yaşantıları doğal olarak insan hayatına etki eder. Hele bir yazar için bu durum daha da kaçınılmazdır. Yazarlar yaşadıklarından bağımsız düşünülemez. Bu durum Zekeriyâ Tâmir'de de vardır. Tamir ilk hikâye koleksiyonunda genellikle işçi karakterini kullanmıştır. Bu da kendisinin de işçilikten yazarlığa geçmiş olmasının etkisi ile değerlendirilebilir.

4. Beyaz Atın Kişnemesi ¹³⁵

Yorgun adamın odası; taş yapılı ışıksız, sessiz, karanlık ve rutubetli küçük bir kutu gibiydi.

Her iki tarafına dağılmış, vitrinlerinden ve rengârenk billboardlardan yayılan ışıklarına boğulmuş cadde boyunca saatlerce aylak aylak dolaştıktan sonra isteksizce odama dönüyorum.

¹³⁵ Zekeriyâ Tâmir, “*Sahilu'l-Cevâdi'l-Ebyad (Beyaz Atın Kişnemesi)*” Dimeşk 2.baskı 1978, s. 33-42.

Gece, o anda karanlık mağarasında; aç bir kaplanın vahşiliğinde ve bahar tatlılığında hasretle kucaklaşan uzun, sıcak, haşın bir şarkıydı. Ben ise sevinemeyen, ekmeğini kazanamayan, iki kanadı kırılmış kör yaşlı bir yarasaydım. Mutluluğumdan ve ekmeğimden habersizim. Nerede yürüyorsam gürültü çarpıyor beni.

Kaldırımında etrafımı saran yaratıklar beni ürkütmekte ve içime çökmüş siyah bir nokta beni benden uzaklaştırmaktadır. Sönmüş bir yıldız gibi soğuk ve hüznü.

Ben büyük ve kadim bir şehrin karmaşıklığında kaybolmuş yaratıktan başka bir şey değilim.

Ben -Don Juan-¹³⁶ da değilim.

Benim ne bir am ne de fakirlerin oturmadığı caddede muazzam bir binam da yoktur.

Alnım caminin halısına bir kere olsun secde etmiş de değildir, güreş ya da boks kahramanı da değilim. Yüzümü gazete ve dergi okurları da tanımaz.

Günde sekiz saat çalışıyorum. Yoruluyorum. Yemeği çok acayip bir şekilde hızlıca yutuyorum. Kısır tartışmalara kahramanca giriyor, basit paralarla kumar oynuyor, aptalca gülüyor, genç kızlarla flört ediyor, küfrediyor, hayat kadınlarıyla arkadaşlık ediyorum. Mutsuz sonla biten aşkımın hikâyesini hüznle anlatıyorum... Spiyos senfonilerini dinliyorum. Kötü basit şarapları yudumluyorum. Sonra mı? Artık gece benim için komple bir melankolidir.

Başımı döndüren, halsizlik ve hissizlik veren içkiye özlem hissettim. Ayaklarım beni sahibini tanıdığım, ucuz fiyata kalitesiz viski kadehleri sunan meyhaneye götürdü. Ben oranın tembel sessiz sarhoşuyum. İçiyorum. Her şey önemsiz ve aptalca. Çaresiz bir hareketle elimdeki viski kadehini tek seferde içime boşalttım.

¹³⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Don_Juan#Di.C4.9Fer_Don_Juan_edebiyat.C4.B1

Don Juan, hikâyesi defalarca farklı yazarlar tarafından anlatılmış efsanevi ve kurgusal bir karakterdir. Don Juan ismi mecâzi olarak "zampara" anlamında kullanılır. Efsaneye göre Don Juan soylu bir ailenin genç kızını baştan çıkararak kendine âşık etmiş ve babasını öldürmüştür. Daha sonra mezarlıkta babanın heykelini saygısızca kendisiyle yemek yemeye davet etmiş ve heykel daveti kabul etmiştir. Babanın heykeli yemeğe Don Juan'ın ölümü için gelmiştir. Heykel Don Juan'ın elini sıkmak istemiş ve Don Juan elini uzattığında heykel onu Cehenneme sürüklemiştir. Ayrıca çapkınlık üzere zamanımızda çok kullanılan bir isim olmuştur.

Sonra elimini tersiyle ağzımı sildim ve bakışlarımı çevremdekilere bakmaya başladım. Bakışlarım yakın masada oturan umutsuz görünümlü bir adama takıldı. Ara ara kadehinden küçük yudumlar alıyor sonra etrafına bakıyor ve ağlamaktan daha acı keyifsiz kahkaha atıyordu. Gözlerim onu alçak gözlerine iliştiğinde gizemli bir korku hissettim. O bana gülümsüyordu, kalkacağım ve onunla konuşacağım.

Yanına gittim: “Ben gülmesini bilmeyen yoksul gariban bir işçiyim.” dedim.

O da “Ben de gündüzleri kumaş satıcısı geceleri ise maceraperest denizciyim.

Gece yarısından sonra, başımı yastığıma koyduğumda benim gemim hareket eder.” dedi ve devam etti:

Ah! Dünyada denizden, seyahatten ve sürekli yolculuktan daha güzel birşey şey yoktur. Yelken dalgalanır ve senin başın havada dimdik durmuş, saç tutamlarını nemli rüzgâr okşar. Dalgaların kabarması ve tuz kokusu ta derinliklerine işler.

İşte o zaman bütün hüznlerini geride bırakıp vahşi bir sevinçle gülersin.

Daha önce ayak basmadığın limana az sonra ulaşacak, orada yabancı insanlarla karşılaşacaksın ve hânda oturacak meşhur şını ağır ağır yudumlayacaksın.

Müthiş müzik dinleyeceksin, seni yeniden diriltecek ve çalınan çocukluğunu sana geri verecektir. Muhtemelen de her iki iri gözünün derinliklerinden şehvet (kişneyen) kükreyen genç bir kızla dans edeceksin. Ah! Ne müthiş şey; meçhul yeni şeyler.

“Ben şehrimde delicesine aşığım, yolculuk beni korkutuyor; Bir seferinde ağaçlarına, asfaltlarına ve binalarına bolca yağın yağmurun garip kokusunu soluduğumda nerdeyse ağlayacaktım.” dedim.

“Salaklar ancak sakinliği tercih ederler.” dedi

Ben de “Bazen bir evi, eşi ve çocukları hayal ediyor ve keşke hayalim gerçekleşse diye temennide bulunuyorum.” dedim.

“Sen delisin. Çelik kafesinden kaçmaya gücü yetmeyen can sıkıcı bir solucana döneceksin.

Deniz tek başına beni mutlu eder, bu gece benimle birlikte gider misin?” dedi.

Kadehimi bir daha ağzıma kaldırdım ve boğazım o ünlü sıvıyı karşıladı.

Hayallerimle alay edercesine güldüm. O çirkin görünümlü adam da halen masasının arkasında içmeye devam ediyordu. Etrafına bakıyor, ağlamaktan daha acı o mutsuz kahkahasını atıyor, Ben ise sandalyeme yapışmış oturuyordum ondan bir an olsun ayrılmadım.

Meyhane kapısını kapatıp gitmem gerekir. Yumuşak bıçak gibi yaklaşan solmuş saatime yavaşça nüfuz etmektedir. Titrek ayaklarını caddeden çekerken hastanın en sıkıntılı vakti yaklaşmaktaydı. Şu İnce titrek eğlenceli hırıltıyı ve müthiş canlılıkla dolu, sabit adımlarla önünde yürüyen gencin ağzından dökülenleri dinle Ey sarhoş! Belki de mutlu bir insandı, birkaç yıl önce sende böyleydin.

Sevinç ve haz duyacağın memleketin ve senin için kanında uyuyan ateşi uyandıran ve hazinelerinin kapılarını senin çölüne erguvani çiçeği gibi dudaklarını açan genç bir kız arkadaşın vardı. Onun, yaz güneşi hararetinde kar gibi beyaz göğsü sana aitti.

Tüm esrarıyla gizemli gözleri, akli baştan alan omuzları arasından sarkmış hüznü yüklü simsiyah saçları vardı. Senin bir kız arkadaşın vardı: mutluluğun şehri senden çalındı. Şimdi ise sen, ıssız caddenin sarhoşusun. Üst üste birikmiş çamur, yağmursuz bulut, uyuz sokak köpekleri gibi yalnız ve onlar gibi sokaklarda yaşamaktasın.

Sabah aynı vakitte uyanacak, tembelce esneyerek yürüyecek, yüzünü yıkayacak, saçını tarayacak, elbiseni giyecek ve yeni günün kapladığı güneşli cadde de yürürken yıpranmış ihtiyar gibi tüküreceksin. Sonra fabrikanın o vahşi makineleri arasına gömüleceksin. Yorgunluk-yorgunluk-yorgunluk.

Kalıbında eritilerek sıvılaşmış demiri taşıyanın elinden ansızın kayıp bir işçinin üzerine düşmesini ve onu yakması sonucu çıkan et kokusunu unutacak mısın?

İşte o koku, âlemdir, hayattır. Sarhoş!!! Sen neden yaşıyorsun? Ben neden ölmüyorum?

Altınlardan şehirlere sahip olsam bile ne yapabilirim ki! Bir kadın beni sevse, ne yaparım? Herhalde yeni ayakkabımın parlaklığına bakar ve can sıkıcı bir şekilde: Ooooh... Her şey önemsiz ve yokluktur.

Öleceğim. Öne doğru tek bir adım atsam öleceğim, çalışmanın yorgunluğundan, bağrıışmalarından, gözlerimde gizlenmiş basit mutlulukları bana çok gören katı yüzlerden kaçmak istiyorum.

Öleceğim. Adımlarım beni kaldırımda koşturuyor, koşturuyor, koşturuyor. Odamın boşluğu beni kuşatıyor. Öleceğim. Düz ufak hapları yutmaya başladım ve sadece dudaktan tebessüm ettim. Beni bu sefaletten ancak onlar kurtarır, beni öldüreceksin.

Elbiselerimi çıkartmadan yatağımın üzerine uzandım. Âlem çirkin çığlığıyla benden uzaklaşmaktadır. Kalbimin içinde gizlenmiş siyah nokta maskesini parçaladı ve karşı koyamayacağım bir örümceğe dönüşünceye kadar gelişmeye devam edecek, belki de hareketlerimi kısıtlayacak, etrafımı çepeçevre saran örümceğin pençesinin arasına düşeceğim.

Kapı açılınca biraz mutlu oldum ve keyifle gülümsedim. Beyaz atım dönmüştü.

O yeryüzünde uzunca dolaştıktan sonra derisinin ağır kokusunu koklayayım diye yaklaşıyor ve yakınımnda duruyor.

Beni kendisine çağırır gibi kişnemesini işitip cevap veremediğimde titriyor ve tam bu sırada çok garip bir çöküntü bitkinlik hissediyorum, sanki ben yavaş akan bir nehrin üzerinde içi boş bir cesede dönüyorum. Âh keşke! Evden kaçan beyaz atım bir dönse; ona binip, dizginini serbest bırakıp uçsuz bucaksız bir alanda uzunca koşmasını ne kadar çok isterdim.

At bir daha kişnedi. Ah! Ben ona arkadaşlık etmekte acele davranmazsam O, tek başına gidecek, evet yalnız ve tek başına gidecek. Ben kapının gıcirtısını, kızgın ritimli bir şekilde ayaklarını yere vuruşunu ve üzüntülü kişnemesini duyuyordum, yavaş yavaş uzaklaşıyordu.

Kendi kendime: Yine de bekleyeceğim. O (beyaz atım), yalnız dolaşmaktan bıkacak ve mutlaka dönecektir. dedim.

O sırada bir kadının: “Üzülme benim sıcak tenim tüm dünyayı sana unutturacaktır.” deyişi kulağıma geldi

Dehşetin arkasına saklı bir korkuyla: “Sen kimsin?” dedim.

Güldü ve : “Ben senin çocukluk arkadaşınım, bana sıkıca yapışıp utanarak beni öpmen seni mutlu ederdi. Hatırlıyor musun? ” dedi.

“Beni kandırma. Sen yaşlı bir fahişesin.” dedim. O perişan haliyle bana biraz baktı, sonra acıklı bir şekilde ağladı. Bir anda şaşırdım, acıma duygusu bana galip geldi ve ıstırap içerisinde:

“Beni bağışla... Seni seviyorum.” dedim.

O da bana “Söylediğini tekrarlar mısın” dedi.

“Seni seviyorum. Seni seviyorum.” dedim.

“Bilesin ki sen bu kelimeleri tekrarlarken, senin gönlüne harika bir insan doğacaktır.” dedi.

“İçimde bazı mezarlar ve örümceklerden başka hiçbir şey hissetmiyorum.” dedim.

Sinirlenerek: “Ben mezarlardan nefret ediyorum. Senden de nefret ediyorum. Tüm dünyadan nefret ediyorum.” dedi.

Gözlerimi yumdum ve ben çok garip yorgunluk hissediyordum. Birden dünya gözümde küçüldü ve uzay boşluğunda yeri, toprağı olmayan kocaman bir kayaya dönüştü.

Keskin tarafı parıldayan kılıcını sallayarak bana doğru yönelen o çirkin yüzlü adamla yüz yüze tek başıma kaldım.

“Seni öldüreceğim. Bu eski bir kılıçtır ve her gece bir kurbanı vardır.” dedi bana.

Ben de ona: “O benim şehrim gibidir.” dedim.

O da bana: “Seni öldüreceğim, kurbanlarım bir gün tükenecek ve benden başka kimse kalmayacak, işte o zaman ben de kurban olacağım ki kılıç o parlaklığını ve gücünü muhafaza etsin. Seni öldüreceğim. Senin o yumuşak etine kılıcın sert kesiciliğı değdiğinde yeni bir lezzetin tadına varacaksın.” dedi.

Anlamsız bir korkudan kaynaklanan titreme tufanı ortasında çırpınan bedenim ürpererek geriye doğru çekildi. Bir anda dolambaçlı dar sokaklarda koşuşturan, tatlı tatlı gülen ve her şeyi anne hasretiyle kucaklayan bir çocuğa döndüm. Ah! Keşke

büyümeseydim. Ben doğmadan yanilgiye uğramışım. Bana celladın kılıcı veraset olarak bırakılmış. Dünümün kulübelerini yaktım, yarınlarımı sattım.

Ah! Annem, Yasemin bahçesi kalbimde ölüyor. Yaşlanacağım. Ah! Ah!..

Bir kadının iki pürüzsüz uylukları üzerinde sönen ey yıldızım. Ah! Ölüm ne zaman yaşlanacak?

Kırmızı nehirler kurak tarlalarda hıçkıra hıçkıra ağlamakta, kış gecelerinin flütü ilginç bir incelikle şakırmaktadır. Beyaz dansöz mavi ışıklar arasında kıvırmakta, yaralı bülbül limon ağacının dalında ötmekte, limon ağacının kokusu yeşil pencereden içeri girmekte. Atlar parlayan asfalt üzerinde uyumaktadır.

Şafak darağacına benzemektedir.

Kadınlar, ipekten yastıkları üzerine çıplak halde uzanmış ağır ağır elma yemektedirler.

Yaz, titreyen kanıma sert parmaklarını daldırarak terkedilmiş şehrin üzerinden geçip gitmektedir.

Ey zavallı sevgilim! Senin dudağın ise uzak limanlardan dönen erkeklerin sığındığı soluk ışıklı bir bar gibidir.

Tren düdüğü ve gürültüsünün kuşattığı cadde de aylakça yürüyen üç arkadaş birbirlerine sorarlar:

Bu akşam karnımızı nasıl doyuracağız?

Gülücükler bulutu saçan karanfili boğan açlığa tükürmüşüm.

Ölmüş genç bir kızın soğuk göğüslerini, sarı tırnaklarımla çekip yiyeceğim.

Şehrimin ilahı ekmektir.

Benim sevgilim ekmek gibi güzel, erkek ağlaması kadar yumuşaktır.

Ey güneş! Yuvarlak parlak yüzünle yorgun sabahın üzerine doğ ve onu aydınlat. Tren kornası, elveda... elveda... Kuru renk, kanatlı sıcak bir ritme dönüşür.

Älem kapılarını bahara açıyor; Toprak yeşil, dağlar yeşil, bulutlar yeşil, denizler yeşil, hüznün yeşil, ben yeşil... Gri... Siyah... Her şey siyah.

Yara, ölüm öpücüklerini karşılamak için hasretle üzerindeki sarı bandajını yırtmaktadır.

Gece yarısı vahşetini haber veren saat yaklaşıyor, çocukların evleri yoktur.

Ey sonbahar beni, gözyaşı ve zayıflığın olduğu ormana götür.

İri dudakları, çıplak ayaklarını sinekler kuşatmış
Çölün kumsalına gömülü sevgilimin gözlerinde, sessizce geçen ölü yüklü alar
gördüm.

Penceredeki mumları söndür ve dönmemi bekleme Anneciğim.

Firar edemiyorum, kapı bana engel olmaktadır.

Ey şehrin yarasaları, Ey kardeşim, etim şehrinin yangınıdır. Firar etmeyi ancak
hayal edebilirim.

Tam o anda beyaz atımın kişnemesini işittim, beklemediğimden daha erken
dönmüştü, ben onun sonsuza kadar yegâne arkadaşı olacağım.

Yaşlı ağaç kabuğu gibi yıpranmış, yaşlı yüzlü adam neşeyle : “İnsanlar iyi,
İnsanlar iyi, İnsanlar iyi” diye fısıldadı.

Deliler gibi gülmeyi ne kadar istedim, ancak sonsuz bucaksız yeşil topraklar
şevkle bağıyor, yorgun adam ve atı da bağıyor.

Ay âlemin herhangi bir yerinde mavi soğuk ışığını yaydı.

Müzik sert ritmini yayıyordu. Orada çokça bakır trampet vahşi sesini hırıltı
olarak yayarak zirveye tırmanıyordu. Fakat sessizlik onu hezimete uğrattıyor ve
yumuşak küçük kemanın tek başına titrek bir şekilde ah! ederken, yorgun adam beyaz
atına binerek gizlice uzaklaşıyordu.

Tahlil

Tâmir, hikâyeyi sürrealist bir üslup ile yazmıştır. Tamamıyla bir bilinçaltı
yansıması olarak okura sunmaktadır. Tâmir’in kahraman bakış açısı ile anlattığı bu
hikâyesinde birinci tekil şahış “ben” zamirini sıklıkla kullanmış olduğunu
görmekteyiz.

Hikâyedeki bütün ifadelerin “ben” ile tamamlanması okuyucuda oluşturmak
istenen algının incitilmesi istememesinden kaynaklıdır. Kahramanın “ben” olarak
sürekli bir tekrarda bulunması, yaşadığı varoluşsal sancının önemini vurguluyor
olmasından kaynaklanmaktadır. Kahraman sürekli bekleyen, özleyen, susturulmuş,
haykırmak isteyen, konuşmayan ve konuşma yetisini kaybetmiş insanların olduğu bir
ortamın içerisinde olması yazarın bir varoluşsal mesaj vermek istemesi olarak
değerlendirilebilir.

“Öleceğim öne doğru tek bir adım atsam öleceğim, çalışmaların yorgunluğundan, bağışmalarından, gözlerime sinmiş basit mutlulukları bana çok gören katı yüzlerden kaçmak istiyorum.”

“Sen delisin çelik kafesinden kaçmaya gücü yetmeyen can sıkıcı bir solucana döneceksin.”

“Kalıbından eritilerek sıvılaştırılmış demiri taşıyanın elinden ansızın kayıp bir işçinin üzerine düşmesini ve onu yakması sonucu çıkan et kokusunu unutmayacak mısın?” hikâyeden alınan bu kısımda da açık bir şekilde görüldüğü üzere inanlara modern hayatın verdiği elemin ötelenmesi, hafızalardan dahi silinmesi gerektiği ifade edilmektedir. Böyle bir baskıya karşılaşılmaması halinde böyle insana düşen suskunluk ve beklenti duyguları satır aralarında içten içe sezdirilmektedir.

Ayrıca yazar kullandığı zıtlıkları Çehov tarzı, durum hikâyesine neoklasik bir tutum yüklemektedir. Esas kahramanın: “Ben gülümsemesini bilmeyen yoksul bir gariban işçiyim” ifadesinden sonra meyhanedeki diğer adamın “ben ise gündüzleri kumaş satıcısı geceleri ise maceraperest denizciyim” demesi esas kahramanın yakalamadığı meyhanedeki adamın yakalamış olduğu farkındalığın zıtlıklarla ifadesidir.

Hikâyede ısrarla kahramanın kendine seslenip bir şeyleri kabul ettirme çabasını şu ifadelerinde görürüz:

“Ben büyük ve kadim bir şehrin karmaşıklığında kaybolmuş yaratıktan başka bir şey değilim.

Ben -Don Juan- da değilim.

Benim ne bir am ne de fakirlerin oturmadığı caddede muazzam bir binam da yoktur. Alnım hiçbir zaman Caminin halısına bir kere olsun secde etmiş değil ve ben güreş ya da boks kahramanı da değilim. Yüzümü gazete ve dergi okurları da tanımaz.

Günde sekiz saat çalışıyorum. Yoruluyorum. Yemeği çok acayip bir şekilde hızlıca yutuyorum. Kısır tartışmalara kahramanca giriyor, basit paralarla kumar oynuyor,

Aptalca gülüyor, ...Mutsuz sonla biten aşkımın hikâyesini hüznle anlatıyorum... Spiyos senfonilerini dinliyorum. ...Ondan sonra artık gece benim için komple bir melankolidir.”

Abdurrezrak Ğyd, Zekeriyâ Tâmir’in bazı hikâyelerinde geçen kahramanları yazar ile özdeşleştirmekte ve hikâyede anlatılan durumların yazarı hayatından bazı kesitlerin yansıması şeklinde olduğunu ifade ederek “*Sahîlu’l-Cevadi’l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi)” hikâyesinde de geçen yukarıdaki satırların gerçekte Zekeriyâ Tâmir’i tasvir ettiğini ifade ettiğini söylemiştir.

Ğyd’a göre bu satırlar aslında Zekeriyâ Tâmir’in kendisini tarif etmektedir. Zira Tâmir’den başka böylesine senfoni dinleyen, kitap, gazete-dergi okuyan, eğlenen... vb. sosyal aktiviteye sahip Suriyeli işçi yoktur.

Anlatıcı, işçiden ziyade burjuva sınıfına ait aydın birinin özelliklerini anlatmaktadır. Bu da işçi Tâmir ile yazar Tâmir arasındaki bağı sergilemektedir.¹³⁷

Ancak Tâmir Ğyd’in bu yaklaşımı şiddetle reddettiğini, hikâyelerinin bir makale gibi değerlendirilmemesi gerektiğini; Ahmet Bostancı’nın kendisiyle görüşmelerinde de yinelemiştir. Yazar’a göre, Ğyd’in iddiasının aksine önceleri işçi olup sonraları kendisi gibi yazarlığa geçen bu tür işçiler olduğunu söylemiştir.¹³⁸

Ayrıca esas kahraman kabullenilmiş bir sınıf kavgasından, bu kavga kendisi ve bilinçaltı arasında geçmekte.

Bunu; “*Günde sekiz saat çalışıyorum. Yoruluyorum. Yemeği çok acayip bir şekilde hızlı hızlı yutuyorum. Kısır tartışmalara kahramanca giriyor, basit paralarla kumar oynuyor, aptalca gülüyor, genç kızlarla flört ediyor, küfür ediyor, hayat kadınlarıyla arkadaşlık ediyorum. Mutsuz sonla biten aşkımı hüznle anlatıyorum.*” ifadelerinde görüyoruz.

Aslında bulunduğu toplumun içinde kendi kabullenmiş bir birey ama olmak istedikleri, seslenmeleri bir sıyrılma peşinde olduğunu göstermektedir.

Bu kadar bilinçaltının anlatıldığı bir hikâyenin mekânın bir meyhane olması hikâyenin en ilginçlikten uzak bırakılmış bir yanıdır.

¹³⁷ Bostancı, .e.g.e., s.42 ; Bkz. Abdurrezrak Ğyd el-Âlem s.59.

¹³⁸ Bostancı, .e.g.e., s.42.

Yazar, kendisini işsizlik boşluğu içerisinde hissedenden gençlerin sosyo-psikolojik hallerini, bu işsizlik ve boşluktan mütevellit huzursuzluklarını gidermek için gerçekleştirmekten uzak sürrealist bir ütopya da aramaya çalışanların duygularını onların ağzından aktarmaktadır.

5. Gülümse Ey Yorgunyüzlü Kadın¹³⁹

... İhtiyar bedenimi, anılarımı ve hayallerimi karakargalara yedirdim. Güneşli ancak soğuk bir günde üzerimde uçtu. Anıları, kalabalık ve gürültülü büyük bir şehrin ortasında asılmış, yaralı ve umutsuz bir adam gibi akan kül altında gömülüdür. Yıllar birbirini takip etti. Ben ise kederli ve mutsuz bir şekilde sırt üstü yatmaktaydım.

Korkunç bir karanlığa aptalca baktı. Gecenin birinde kabrimin bir deliğinden ayın ışığı girdi. Beni şiddetli bir ürperme sardı. Birden bire süt yüzü beyaz renkte olan bir kadının göğüslerinin, eski bir şarkı ve yeşil suyu sakın ve ince bir şekilde nasıl aktığını anımsadım. Kendi nefsimde şehrim karşı büyük bir özlem uyandı. Kaba ölüm ondan uzaklaştırmıştı. Kendi kendime dedim ki: “Dünyaya tekrar dönsem ne kaybedeceğim?”

Böylece tekrar sokaklara duygularımda parlayan ayı taşıyarak damarlarımda akan kan ile dönmek nasip oldu. Kendimi takdis edilmiş küçük ve eşsiz olarak hissediyorum. Şehrimi vahşi aksiliklerden korumak ve insanlığı münezzeh bir şekilde yaşamak içindi. Ay.. Ah! Ne kadar güzel! Bakışlarım, yuvarlak ve beyaz olan yüzüne takıldı. Kendi kendime dedim ki: Ay, güzel ve beyaz tenli bir kadındır. Günlerden bir gün onu çalacağım.”

Çevremde hareket eden insanların garip ve inkarcı bakışlarına deliler gibi kahkahalar atmaya başladım. Yan yana yürüyen iki gençten biri diğerine şöyle demektedir: “Şuna bak... Neden kahkahalar atıyor? Bu kişi aşağılık biridir.. Muhakkak sarhoştur.”

Kahkahalarım yavaş yavaş içimde yok olmaya başlarken annemi ve kardeşlerimi görme özlemi büyümeye başladı. Adımlarımı eskiden yaşadığım evin sokaklarına attım. Evin yanına geldiğimde elim zili iki defa çalmadan önce kapının

¹³⁹ Zekeriyâ Tâmir, “*Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad (Beyaz Atın Kişnemesi)*” Dimeşk 2.baskı 1978, s. 43-

tahtalarına özlemle ellerimi dolaştırmaya başladım. Kendi kendime dedim ki: “Kapının çalmasından annem beni hemen tanıyacaktı. Yıllar önce ölen çocuğunu gördüğünde ne kadar mutlu olacaktır. Onun mutlu olması ne kadar güzel!”

Derken kapının arkasında hareket olduğunu işitince heyecanlandım. Kapı aralanmış annemin yüzünü görmüştüm. İçimde çocukluk duyguları ortaya çıkarak şöyle seslendi: “Ah anam... Ah anam...”

Katı bir şekilde annemin sorusuna şaşkın kaldım. “Ne istiyorsun?” dedi. Yapmacık bir gülümsemeyle karşılık verirken sesimi sevinçli bir şekilde kılmak istedim ve: “Bu nasıl soru? Çocuğunu bu şekilde mi karşılırsın?”

Soğuk bir şekilde cevaplayarak dedi ki: “Senin hatan var.. Ben seni tanımıyorum.” Hamasetle gülmeye başladım ve: “Ben senin evladını.. ölen evladın..Öldüğüm günde benim için ne kadar ağladığını hatırlamıyor musun?”

Soğuk bir şekilde dedi ki: “Benim çocuklarımdan hepsi diridir. Senin bir hatan var. Ben seni tanımıyorum.”

Daha sonra yüzünü içeri doğru çevirerek çabuk bir şekilde gelen kardeşlerime seslendi. Onlarda hızlı bir şekilde kapıyı yüzüme bağırarak kapattı ve: “Sen delisin, defol! Biz seni tanımıyoruz!” dediler.

Sırtımı duvara garip duygularla dayadım. Ah benim annem! Senin için ölüm aleminden geldim. Benim senden başka kimsem yok! Ben yalnızım! Yalnızım!

Biraz sonra ayaklarım beni ışıklarla donatılmış bir sokağa götürdü. Orada çocuk olmadığımı hissettim. Derken lokantalardan birinin önünde durdum. Önlerinde türlü ve lezzetli yemeklerle donatılmış masaların etrafında oturan kadın ve erkekleri camdan seyretmeye başladım. Yıllar önce yemek yememiş bedenimin açlığı ortaya çıktı. Ah annem!

Ben açım. Ben hala yemek yiyenleri dikkatle izlerken birdenbire bir el omzumdan tuttu. Heyecanlı bir şekilde arkama döndüm. Karşımda yakışıklı ve güzel giyimli bir adamla karşılaştım. Gülümseyerek bana dedi ki: “Sen aç mısın?”

“Benim param yok.”

“Beni takip et.”

Arkasından başımı eğmiş bir şekilde yakın mesafeden takip ettim. Büyük ve görkemli bir binanın yanına yaklaştığımızda içeri girerken bana yüzünü dönmeden: “Beni takip et.” dedi.

İçi görkemli ve her şeyin pahalı olduğu bir odada yakışıklı adam bir defa daha gülümseyerek dedi ki: “Demek ki sen açsın ve paran yok değil mi? O zaman ben kendimi senin hayatını kurtaran olarak addederim. Eğer ben olmasaydım hırsızlık yapacak ve katil de olacaktın. Öldürmeyi sever misin?”

Dedim ki: “Ben bütün yeni denemeleri severim.”

Dedi ki: “Bana samimi bir şekilde hizmet edersen mutlu olarak yaşayacaksın.”

Zillet içinde dedim ki: “İstediğin her şeyi yapacağım.”

Adam mutlu oldu ve dedi ki: “İnsanların senin gibi konuşmalarına çok sevinirim.”

Biraz sustuktan sonra ciddi bir şekilde sözlerine devam ederek dedi ki: “Bu evin odalarından birinde beni sıkıştıran bir kadın var. Onu öldür!”

Bana yaklaşarak cebine sapı parlak olan bir bıçak koydu. Daha sonra kapalı bir kapının önüne itti. Tereddütlü bir şekilde kapıyı açtım. Büyük bir aynanın önünde duran kadın bana döndü ve konuşmadan beni dikkatle süzdü.

“Korkmuyor musun?” dedim.

Dedi ki: “Biliyorum. Beni öldüreceksin.”

“Korkmuyor musun?” dedim.

Dedi ki: “Beni ölüm korkutmaz. Çünkü büyük ve meçhul bir âlemin başlangıcıdır.”

“Bağırılmayacak mısın?” dedim.

Aşağılayarak dedi ki: “Sen korkaksın!”

Daha sonra içinde inatçı bir bağırış saklayan iki gözünü bana doğru dikti. Bana meydan okuyordu. Onun bu duruşu bana daha önce bir barda sarhoş bir adamla kavgamı hatırlattı. Beni küçümseyerek yüzüme tükürerek yüksek sesle demişti ki:

“Sen faresin. Git ve şehirdeki bütün erkeklerin tanıdığı kadını öldür. Daha sonra benim gibi bir erkeği vurmaya gayret et.”

Belki o sıralarda yüzüm ekşimişti. Hiçbir şey demedim. Bardan sarhoşların yüksek ve alaylı kahkahalarıyla ayrıldım. Eve döndüm. Küçük kardeşim ağlıyordu. Niçin ağlıyor? O daha küçük yaştaydı. Kendisine öyle bir vurdum ki yangından çıkmış ve yüksek sesle havlayan bir köpek gibi ağlamaya başladı. Annem bağırarak; “onu vurma!” dedi. Yüksek bir sesle ona cevaben: “Seni ve onu öldüreceğim.” Ancak annemin içine çekip ağladığını duyunca kızgınlığım sönmüştü.

Daha sonra içimden kardeşimi ve annemi sarıp onlarla birlikte ağlamak geldi. Bunun üzerine kadın gülerek dedi ki: “Sen korkaksın!”

Kadının yüzüne sert bir şekilde baktım. Ve tekrar sarhoş adamla annemi hatırladım. Benim her yanıma kızgınlık ateşi sarmaladı ve sanki ellerimin cesedimden ayrıldığını hissettim. Ve ellerim kötü ve gözü dönmüş birine döndü. Sanki başka bir âlemde yaşıyormuş gibiydi. Ayrı bir sevgisi, ahmaklığı ve suçu vardı.

Derken parmaklarım beyaz tenli kadının boynunu sıkmaktaydı. İçimde nefret türküsü çalmaktaydı. Daha sonra geriye çekildim. Ve ellerim iki büyük hamam böceği gibi aşağı doğru sarktı. Cansız bir kadını yere düştüğünü seyretmekteydi.

Gözlerim hareketsiz kalan cesedin üzerinde açık kaldı. Kadının bedeni ölüm soğuşuna rağmen hala sıcaktı. Eğer yakışıklı adam odaya girmemiş olsaydı nefes nefese cesedin üzerine düşerdim.

Yakışıklı adam dedi ki: “İyi iş çıkardın. Neden bıçağı kullanmadın? Kan görmekten korkuyor musun? Beyaz tenin üzerinde dağılan kırmızı kandan daha güzel bir şey yok.”

Daha sonra bana doğru elini uzattı. Maliye evraklarına ait elinde bir top vardı. Ve dedi ki: “Ceplerin parayla dolu olduğunda şehir senin mülkün olur. Fakat sen şu anda şehrin meçhul efendisisin. Ve istediğin gibi davranabilirsin.

Git ve güzel vakit geçir.”

Tekrar sokaklara döndüm. Her tarafım açtı ve yemek istiyordu. Lüks bir lokanta tercih edip başım dik bir şekilde içeri girdim. Lokantadaki çalışan koşarak beni karşılamasına ve önümde eğilmesine içimden alaylı bir şekilde gülümsedim. Bir kişilik

Biftek istedim ve çabuk bir şekilde lezzetli olan yemeği yedim. Lokanta garsonuna yemek ücretini derken dedim ki: “Et çok lezzetli olmuş.” Ağırbalı bir şekilde cevaplayarak dedi ki: “Burası zenginlerin lokantasıdır. Ayrıca en güzel yemekler takdim edilir. Senin biraz önce yediğin semiz insan etidir.” Kendi kendime alçak bir sesle sordum: “İnsan eti mi?!”

Kendimi lokantanın dışına attım. Sokağın bir köşesinde içime giren iğrenlikten kurtulup kusmak istedimse baaramadım. Daha sonra deliler gibi yürümeye devam ederken; “insan eti, insan eti..” diye sylenmekteydim.

Derken duvarın dibinde duran bir çocuğa çarptım. Kaba bir şekilde sordum: “Burada ne için var? Senin evin yok mu?”

Korkarak cevapladı ve: “Ben annemi bekliyorum. Evde yalnız kalmaktan korkarım.”

“Annen nerede?”

Küçük parmağıyla evlerin birine işaret etti ve dedi ki: “Annem oradadır.”

“Akrabalarının evi mi?”

“Benim akrabam yok.”

“Akraban yok mu?”

“Babam l.”

Annesini gözümün önüne getirdim. O fakir, güzel ve eşsiz bir kadındır. Yabancı bir erkeğin yatağında çıplak bedenini ezmektedir. Ancak kendisi bunu yaparken dahi onu bekleyen çocuğunu ve biraz sonra sahip olacağı parayı dnmektedir.

efkatli bir şekilde küçük çocuğun yüzüne bakmaya başladım. mitsiz, suskun ve içine kapanık bir şekilde dururken benim küçüklüğümde sert bir duvarın kenarında titreyerek bekleyiimi hatırlattı. Orada annemin şefkatli kucağını bekliyordum. Fakat daha sonra beni kucaklayan kolların, her gece zengin bir erkeğin kucakladığını idrak ettim.

Daha sonra yoluma devam ettim. O sıralarda ehir gülümsemeyi unutmu kederli ve hüzünlü bir haldeydi. Kabrime olan özlemin isyan edercesine gün geçtikçe

artıyordu. Yüzümü göğe doğru çevirdiğimde ay siyah bulutlar ardında tamamen kaybolmuştu. Ben kabrime dönüyorum. Bir sokaktan bir sokağa delicesine koşmaya başladım. Yağmur bütün şiddetiyle yağıyordu. Kabrim nerede? Kabrim nerede? Kabrimi kaybettim. Aramam hiç fayda vermeyecek. Annenin evladına öfkelenmesine eyvahlar olsun! Ben kabrimi kaybettim, nereye gideyim?

Tahlil

Hikâye bir ölünün mezarından çıkıp önceki hayatıyla yüzleşmesi üzerine kuruludur. Mezar imgesi yine dikkat çekici bir noktadadır. Mezar; hem bir bitişi hem de özlemi ifade eder. Mezarın özlenilen olduğunu hikâyenin aşağıdaki kısmında görmekteyiz:

“Kabrim olan özlemim isyan edencesine gün geçtikçe artıyordu. Yüzümü göğe çevirdiğimde ay siyah bulutlar ardında. Tamamen kaybolmuştu. Ben kabrime dönüyorum. Bir sokaktan bir sokağa delirircesine koşmaya başladım. Yağmur bütün şiddetiyle yağıyordu. Kabrim nerede? Kabrimi kaybettim. Aramam hiç fayda vermeyecek. Annenin evladına öfkelenmesine eyvahlar olsun. Ben kabrimi kaybetim, nereye gideyim.”

Kahraman bir fahişenin oğlu olmanın utancıyla yüzleştirilmektedir. Kahraman, kendi öfkesi ve çaresizliğiyle karşılaştırılmaktadır. Mezarından çıktıktan sonra her adım eski hayatının bir tekrarı şeklinde gelişmektedir. Bir yoksuluk sürecinin varolması dikkat çekici değildir artık. Annesine öfkesi, ruhsal açlığıyla, zihinsel bıkınlığı, ruhsal satılmışlığı, iki sözcüğün korkaklığı, yalnızlığı acımasızlığı... Kahraman bütün hikâye boyunca karşılaştığı herşeye bunları kusrmaktadır. İlk damağında özlem aramasıyla yola çıkmakta sonra kendisinin ve hayatın hatalarıyla yüzleşmektedir.” Evet, kahraman hatalar yapmıştı hatta ruhunu da satmıştı ama hayat da hatalıydı ona karşı.” tutumunu geliştiren bir kahraman kendi suçluluğuyla ve suçluluğa zorlanmasını ciddi bir şekilde ayırt edebilmektedir.

Kahraman, annesinin de hatalı olduğunu düşünmektedir. Annesinin kendisine karşı borçlu olduğunu düşünen kahraman, yer yer öfkesini ve kontrolsüzlüğünü buna bağlamaktadır.

Kahraman aslında kırılğan, yanılığlarının bilincinde eskiye özlem duyan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eskiye yolculuk ettikçe ölü halini özlemektedir. Kahraman bir bilinç çatışmasını temsil etmektedir.

Kahraman bakış açısıyla yazılan hikâye kahramanın bilinç çatışmalarının ürünüdür.

Kahramanın zihinsel yolculuğu olay hikâyeciliğine, bilinç çatışması da Çehov hikâyeciliğine örnektir. Sürreallist bir kalemle ele alınmış olması ayrıca ekleyeceğimiz bir noktadır.

Kahraman ölü olduğundan en gerçekçi mekân mezardır. Onun dışında mezarından çıkıp yolculuk ettiği şehri, sokağı, zengin adamın evi, sokaklar ve yazarın uğradığı yerler mekânlarımız arasında sayılabilmektedir.

Kahraman ölümün içinde ölümü isteyen, eski hayatında ruhunu satmış; kendine yenik düşmüş, annesinin düşkünlüğüne tanık olmuş ve buna öfkeli karakterdir.

Zengin adam; kahramana ruhunu sattıran, para karşılığı kahramana cinayet işleten, şık giyimli, varlıklı biridir.

Kahramanın annesi kendisine öfkeli bir evlada sahip, yaşam şartlarından kaynaklı bedenini satan bir kadın olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kahramanın karşılaştığı çocuk da kendi çocukluğu olarak değerlendirilebilmektedir. Aslında kendi kusmuğudur.

6. Şam'dan Bir Adam¹⁴⁰

a. Küçük Sevinçler

Garson cılız sıska biriydi. “bir çaaay!” diye ahmakça sesini uzatıyordu.

Az sonra bir bardak çayla geri dönmek için masamdan ağır ağır uzaklaştı. Büyük bir iştah ve beğeni ile çayını ağır apır yudumlamaya başlıyorum. İçecekleri ucuz, sessiz sakin ve kuytu bu kahvede oturmayı seviyorum. Bu ortamda gözlerimi biraz yumup, etrafımdakilerin bağrıışmalarına kulak vermek hoşuma gidiyor. Sert tahta yüzeyinde yuvarlanan tavla zarlarının çıkardığı o kendine has sesler... Bağırılmalar...

¹⁴⁰ Zekeriyâ Tâmir, “*Raculun min Dimeşk*”, *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, s. 51-76.

Gülüşmeler... Radyodan yayılan şarkılar... Oradan buradan duyduğum sözler:

“Konuşma sus... Ne zamandan beri siyasetten anlıyor oldun?”

“Keşke ekmeğe ihtiyacımız olmadan yaşayabilseydik.”

“Kadınların hepsi ahlâksızdır.”

Mutlu ve büyük hayatımı hayal dünyamda düşünürken bütün bunları dinliyordum. Ben, kimseye faydası dokunmayan ahmak gencin biriyim. Çok muhtelif işte çalıştım. Bu işlerin hepsinden nefret ettim. Bu yüzden cebim her zaman boştu. Bu durumumdan dolayı herhangi bir mahcubiyet duymuyorum zira bu durum yaşadığım çağın kaçınılmaz bir parçasıdır.

Hiç birşeyden şikâyetçi değilim. Aptallık derecesinde varan bir teslimiyet içerisindeyim. Midemi günde üç öğün babamın ekmeğiyle doyuruyorum. Sigara almak, kahvede oturmak, film seyretmek için parayı annemden alıyorum.

Kendime sora duruyorum: *“Uğruna yaşadığım bir şey ve yaşamamın bir faydası olmamasına rağmen hala neden yaşıyorum? Neden intihar etmiyorum?”* Bu soru gerçekten hoşuma gitti. Bu düşünce beni hoşgörüşüz, üzüntülü ama son derece hoş düşüncelere daldırdı. Evdeki tutum ve davranışlarım annemin ve kardeşlerimin kendi aralarında, *“Nesi var?”* diye fısıldaşmalarına yol açacak şekilde değişti.

Başımı suskun şekilde *“bir şey yok, bir şey yok”* deyip sallıyorum. İçimden gülüyorum. Ölümüm kesinlikle onlar için acı bir sürpriz olacak. Annem ağlayacak, feryadu fiğan edecek. Babam ve kardeşlerim daha önce bana değer vermediklerinden dolayı pişmanlık içerisinde acıyla ağlayacaklar. Ben akrabalarım için eğlenceli hoş biriydim. Bu yüzden onlar beni kaybettiklerine üzülecekler. Beni tanıyan herkes kendisini üzülyormuş gibi davranmaya mecbur hissedecek. Aksi takdirde insanların dillerinden kurtulamayacaklardır.

Caddelerde yürürken hayallerimi özenle gözden geçirmek için dükkân vitrinlerinin önünde oyalanmaya ve şöyle sormaya başladım: *“Hareketlerimde ölme isteğime işaret eden bir şey var mı?”*

İnsanların yüzüne, yankılanan bir sesle şöyle bağırmayı ne kadar da çok istiyorum: *“Ben öleceğim... Bunun ne demek olduğunu biliyor musunuz?”*

Haftalarca sigarayı bıraktım. Biriktirdiğim parayla son derece keskin bir kasatura satın aldım. Bu şekilde öleceğim.

Tek bir vuruş. Tam da kalbe, güçlü ve delici olmalı.... İşte o zaman her şey bitecek. Komedi hüzünlü bir şekilde sonlanacak. Fakat ben bu sonu ilkbahara kadar erteledim. Zira kışı seviyorum ve kışın bu güzelliğinden faydalanmak istiyorum. Sonra hüzünlü ve ağlatıcı son.

Hayatım büyük ve mutlu bir hülya. Fakat bazan son derece acı mutsuzluk veriyor bana. Bunun sebebi de çoğu zaman, bir kadın ya da erkeğin manalı, meraklı bir bakışı ya da emsalsiz sevgiyle el ele tutuşmuş iki âşığın durumudur. Yine uslu bir çocuğun derinliklerinden gelen sakın bir gülüştür. Başkalarının hayatları, kendi hayatımın değersizliğini, verimsizliğini ve her türlü gerçek mutluluktan yoksun olduğunu gördüğüm bir aynadır. Arkadaşlar geleceklerinden, nadir bir gururla aşk maceralarından bahsetmekten bıkmıyorlar. Sonunda da şöyle diyorlar: *“Ah! Genç yaşta kocadık.”*

Ben ise geleceğimden bahsetmiyorum, çünkü biliyorum ki; geleceğim de şu anda yaşadığım günden farklı olamayacaktır. Hiçbir şey değişmeyecek. Aşk hikâyemden de bahsetmiyorum. Ben de seviyorum. Sevgilim de balmumundan veya alçıdan yapılmış bir heykel. Aslında hangi maddeden yapıldığını tam olarak ben de bilmiyorum ama o harika bir genç kız. Kadın elbiseleri satan bir dükkânın vitrininde utanarak durmaktadır. Solgun yüzünü gölgeleyen o kapalı, derin bir üzüntü ve sükûnetle karışık ifade beni ne kadar da büyülüyor. Ona musikî tonu olan bir isim seçtim: *“Suzi”*.

Her defasında onu görmeye gidiyorum. Onunla aramda sessiz bir diyalog geçiyor. Bugün ona şöyle dedim: *“Ben üzgünüm, Suzi.”*

“Hayatta uğruna üzülmeye değecek hiçbir şey yoktur.”

“Sena aşığım, Suzi.”

“aşk büyük bir çılgınlıktır.”

“Bizim aşkımız diğerlerininkinden farklıdır, Suzi.”

“Sen harika bir gençsin.”

“Sen ender bir varlıksın, Suzi.”

İştilir ses tonuyla : *“Seni seviyorum, seni seviyorum, seni seviyorum, Suzi.”*

Kendimi ansızın, beni büphe ve kuşkuyla izleyen dükkân sahibiyle yüz yüze buldum. Çok utandım. Ancak tüm cesaretimi topladım ve aldırılmaz bir şekilde dabrandım. Söverek ve lanet okuyarak yoluma devam ederek kahveye doğru ilerledim. En azından dükkân sahibini tahkir ederek bakmam gerekiyordu. Ama neden can sıkıntısına yol açan o garip, karamsar hatıraları tekrarlayayım ki?

Bu münzevi kahvehaneye atılmışım. Küçük mutluluklarımdan yararlanmadan başka bir şey düşünmemeliyim.

Bir sigara yaktım, iki dudağımın arasına koydum. Onu kendi haline; yavaş yavaş yanmaya bıraktım. Kendi başıma oluşturduğum küçük mutluluklarımdan faydalanmam gerekiyor. Yan tarafımdaki masada yaşlı bir adam oturuyor. Onu pejmürde kıyafetler içerisinde kılık değiştirmiş bir milyoner olarak hayal ediyorum.

Yapmacıktan öksürdüm. Merakla bana baktı. Az sonra masasını bırakıp yüzündeki anlatılmaz bir sevinçle bana yaklaşacak. Bana şöyle diyecek: *“Sonunda seni buldum... Oturmama müsaade eder misin?”*

Ben de *“buyur”* diyeceğim.

“Teşekkürler... Seninle karşılaştığıma ne kadar sevindiğimi düşünemezsin. Her yerde seni aradım. Yalnız bir adamım bu dünyada. Dört milyon Suriye liram var. Yarisini sana vermek istiyorum. Uzun zamandır aradığım, halim, hoş, cesaretli, zeki ve seçkin gencin sen olduğundan eminim.”

Şöyle diyerek sözünü kestim: *“Çok teşekkür ederim... İltifatın beni utandırdı.”*

Aptal tavurlarla şöyle diyeceğim: *“Üzgünüm, hala ne kastettiğinizi anlayamadım.”*

“Servetimin yarısını yani iki milyon sana bağışlamak istiyorum”

“Hayır... Hayır... Ben paraya fittırırcasına kızan bir gencim.”

“Ah! Böyle reddetmekle beni ciğngyorsun... Lütfen! Rica ediyorum.”

“İyi tamam... Madem ısrar ediyorsun sadece bir milyonu kabul ediyorum. O bana yeter.” Zevkle güldüm ve kendi kendime: “Bu bir milyon ile ne yapacağım?” diye sordum

İlk yapacağım iş “*Lucky Strike*” marka bir kutu sigara almak olacaktır. O yaşlı adam sigarasının izmaritini küllükte söndürüyor, işte masasından kalkıyor.

Beklenen an yaklaştı. Geliyor, masama geliyor. Ama lanet olası, hayallerimi, küçük sevinçlerimi yıkarak kahvehanenin kapısına doğru yöneldi. Onu döveceğim, küfredeceğim ve onu öldüreceğim. Tekrar karşılaştığımda babasının muhterem bir fare olduğunu söyleyeceğim. O beni affedilmez şekilde küçük düşürdü. Şimdi ben ne yapacağım? Ne olurdu ki! Biraz gecikseydi de hayallerimi tamamlasaydım.

Paltomu giydim. Bir sigara daha yaktım. Sonra kahvehaneyi terk ettim. Gökyüzü siyah bulutlarla kaplıydı, caddeler ise ıslaktı. Şiddetlice esen soğuk bir rüzgâr vardı. Paltomun yakasını kaldırdım. İnsanlarla tıka basa dolu bir otobüsü durakta bekledim. Beklemekten sıkılmış rolü oynamaya başladım. Otobüs gecikti. Hayat memmat meselesi çok önemli randevum var.

Önümden hızla yürüyen genç bir kadın geçti. Gözlerindeki ve yüzünün müthiş kızgınlık mimikleri dikkatimi çekti. Beni birdenbire bir hamaset duygusu kapladı. Kendi kendime sordum: Nesi var? Birisi onu tahkir mi etti acaba? Hayır. Bu zannım hoşuma gitmedi. Acaba işinden atılmış bir memur mu? Hayır. Bu yanlış bir ihtimal. O halde birisi ona ibadet derecesinde sevdiği kocasının kendisini bir başka kadınla aldattığını haber verdi.

O anda şunu düşündüm: Masanın çekmecesinde tabanca var. Genç kadın onu kızgınlıkla aldı ve el çantasına koydu. Korkunç bir intikam almak için dışarıya çıktı. Kapıyı açacak, kocası onu görünce şaşırarak ve kendisine doğrultulmuş silahın karşısında titreyecek. Kadın ise titremeyen kararlı parmaklarla tetiğe basacak. Ah, ne trajedi! Hadi gözden kaybolmadan önce kadına yetişeyim. Ne kötü trajedi!”¹⁴¹

¹⁴¹ Bostancı, a.g.e, s. 243.

b. Şehirde Gece

Annemin gözlerine sıçramış, sakın ses tonuyla dilenir gibi sorduğu şu soruyu görmemezlikten gelmem: *İş buldun mu?*

Annem çarşıdan her döndüğümde artık beni bu soruyla karşılamaya alıştı. Ben sessiz kalınca şöyle dedi: *“Bugün ev sahibi kirayı istemek için geldi... Kira borcumuz birikiyor. Ev sahibi iyi adam ancak uzun süredir bekliyor. Sabrın da bir sonu var.”*

Anneme: *“Ne yapayım? Senin de bildiğin gibi bütün vaktimi iş arayarak geçiriyorum.”*

Sonra ayakkabımı çıkardım ve odaya adım attım. Sırtımı içi tüy dolu yastığa dayayarak kendimi kırmızı halının üzerine bıraktım. Annem sordu: *“Yemek yemek istiyor musun?”*

İçimde kötü bir zillet büyürken, tek kelime etmeden başımı salladım. Annem bir süre gözden kayboldu sonra geri döndü ve fasulye dolu bir tabakla iki ekmeği önüme koydu. Sonra kara çarşafını giymeye başladı. Anneme:

“Nereye gidiyorsun?”

“Kız kardeşin hasta.”

Kısa bir sessizlikten sonra ben bu arada ağzımı fasulye ve ekmekle doldurmakla meşguldüm. Annem odadan çıkarken şöyle dedi: *“Mutfağın kapısını açık bırakma.”*

Odanın bir köşesinde kıvrılmış yatmakta olan kedimizden korkuyordu. Kediye *“pisi pisi”* diye seslendim.

Kedi başını bana doğru tembel tembel çevirdi. Gözleri hareketli ellerime ve tabağa takılınca, aniden doğruldu ve bana yaklaştı. Onun için büyük bir parça ekmeği fasulyenin suyuna batırdım. Ye kediciğim ye, annem sürekli sana bağıyor: *“Bizimle yaşayıp da boşuna aç kalma aptal, zenginlerin evlerine git.”* Çileli annem benim! İş arıyorum dediğimde ona yalan söyledim. Hâlbuki bugün şehrin kaldırımlarında aptal aptal dolaşmaktan başka bir şey yapmadım. Ayaklarım beni büyük bir caddeye götürdü. Orada yüksek binalar arasında, beyaz bir yüzeyi kirleten siyah bir lekeden başka bir şey olmadığını hissettim. O binalardan birinin bahçesinde güzel bir köpek

gördüm, Ondan daha güzel bir çocuk o köpekle oynuyordu. Durup onları izlemeye koyuldum. Sonrada çocuğa sordum: “*Köpeğinin ismi ne?*”

Samimi bir şekilde gülümsedi ve “Coni” dedi.

-“*Köpeğin ne yer?*”

-“*Pişmiş et... Her gün bir kilo et yiyor.*”

Ey kedim, O anda çocuğa şöyle söylemek istedim: Deri tasmayı benim boynuma takın ve eti de bana yedin. Ailen ne der?

Küçük çocuk saf bir şekilde bana, “onun gibi havlamasını biliyor musun?” diye sorunca? Ona şöyle cevap vereceğim:

Eti karnıma koyunca... Sadece onun gibi havlamak değil dünyadaki bütün köpeklerden de daha iyi havlayacağım.

Bir genç kız, çocuğa seslendi. Solgun yüzünden ve elbisesinden onun hizmetçi olarak çalıştığını anladım. Bana doğru düşmanca bir bakış atınca son derece üzüldüm.

Gözlerim güzel, şık binalara bakmaya devam ederken, ayaklarım aptalca hareket etti. O anda kendi kendime şöyle söyledim: Keşke şu binlardan birinde ben yaşıyor olsaydım.

Ne mutlu bir hülya! a kapının önünde duruyor.

Yanında da yakışıklı bir şoför var. İçerde muhteşem mobilyalar, hizmetçiler ve gidip gelmekte: “*Efendim ne emredersiniz? Efendim, efendim.*” Yiyecek bol, para bol. Zarif, güzel kadınlar.

Ne mutlu bir hülya! Sadece benim hülyam değil. Hayatta istediklerim henüz daha karşılaşmadığım, ancak bir gün bulacağıma emin olduğum ve içtenlikle seveceğim bir genç kızla beraber yaşayacağım küçük sade bir evden başka bir şey değil. Aç kalacağım bir günün olmamasını, hastalandığımda yanımda doktor ve ilaç alabilecek kadar para olmasını istiyorum.

Ye kedim ye. Karnın büyük ve annem senden şikâyet etmekte haklı. Dayanılmaz derecede hayatımız hüznü. Aylar geçti işsizim. Zavallı babam ne kadar çalışsa da evin masraflarını karşılayamıyor. Mutlaka yardım edilmesi gerekiyor. Zaman zaman gazetelere şu şekilde bir ilan vermeyi düşünüyorum:

(Günlük yiyeceği karşılığında Satılık genç. Yirmi beş yaşında. Ne iş olsa yapar.)

Böylelikle sorumluluktan kurtulurum. Ancak parasız olmam bu fikri uygulamama engel oluyor. Gazeteler ilanları ücretsiz yayınlamıyor. Ah kedim, bir şekilde iş bulmam gerekiyor. Gururumu incitmeyecek bir iş. İnsanın gururu alındıktan sonra geriye ne kalır? Çürümüş bir et yığınının başka ne kalır? Doğru değil mi? Kedim.

Annem, babam ve tanıdığım insanların çoğu bu fikre katılmıyor ve bana aptalca şöyle nasihat ediyorlar: “*Mutlu yaşamak istiyorsan başını eğ. Dik baş, sahibini bedbaht kılar.*”

Şu anda ey kedim, iki somundan sadece şu parça kaldı.

Bunu paylaşacağız. Küçük bir lokma sana. Al. Büyük bir lokma da bana. Gitme kedim, gel.

Kediye elime aldım ve yüzünü gözüme yaklaştırdım.

Ey değerli kedim. Hayatım üzüntülü. Fakirlik kalbimdeki bütün sevinç parıltılarını yok ediyor. Günün birinde doğacak olan mutlu güneşi hasretle bekliyorum.

O bütün kalplere gerçek ve sürekli bir sevinç verecek. O gün kalbimde değersiz, kötümser ve kindar hiçbir hisse yer kalmayacak. İnsanlarla dolu caddelerde mutlu bir çocuk gibi koşarak ve vargücümle şöyle haykırdığımda şaşırmayacağım:

Ey insanlar, iyi de olsanız kötü de, sizi seviyorum.

Elimden kurtulmaya çalışma. Çalışma ey kedim. Sen benim arkadaşısın.

Kedi aniden sert hareketle başını yana çevirdi. Elimden acıtacak şekilde ısırp, beni kızgın bir halde kendisini bırakmaya mecbur etti. Kaçmadan önce onu yakaladım. Dövmeye ve acı acı bağtırmaya başladım. Niçin bana böyle davrandın, kedim? Niçin elimden kurtulmasına izin verdim. Kendimi bitkin bir şekilde yere atılmış vaziyette buluyor ve yüzümü sert, kırmızı halıya yapııştırıyor, acı acı inliyorum.”¹⁴²

¹⁴² Bostancı, a.g.e., s.248.

c. Esnemek

Beni uykumdan, sokaklarda dolaşan satıcının kaba ve yüksek sesi uyandırdı. İçimden, yatağımdan kalkıp pencereden satıcıya yağmur gibi küfürler etmeyi temenni ettim. Fakat benim korkum sesimin babama ulaşması ve bu dileğimi gerçekleştirmeye engel olmasıdır. Muhakkak şimdi evin avlusunda oturmuş nargilesini içmekte. Benim uyanmamı ve avucunu uzatıp bana; “ver bakalım” demeyi beklemektedir.

Sıkılmaya başladım. Zira dün gece dağınık tarumar olmuş paraları hatırladım. Ah! Keşke hayat kadını ile karşılaşmamış olsaydım. Karanlıkta umutsuz bir şekilde yürürken onunla karşılaştım. Cebimde 20 liradan başka param yoktu. Maaşımdan kalan son paramdı. Nitekim maaşımı sigara, bakkal, berber, terzi derken tümü tükendi. Bununla birlikte maaşımı aldığımda babama 40 lira vereceğime dair söz verdim. Kalbim korkudan titremekteydi. Baba 20 lira uzattığımda uzun öğüdü benim cezam olacaktı.

O kadını gördüğümde elim ayağımla dolaştı ve onu görmezlikten geldim. Fakat kendisi bana doğru yaklaşarak beni sıcak bir şekilde selamladı ve bana nazlanarak sordu: “Şimdiye kadar nerde saklanıyordun? Evlendin mi? uzun zamandan beri seni görmedim.”

Onun sözünü kesip: “İflas etmiş biriyle ne yapacaksın?” diyecektim ki, beni şu sözlerle etkiledi: “Benimle birlikte gel. Sonunda kiraladığım yeni evimi göstereceğim. Buradan çok yakın bir yerdedir.”

Endişeli bir şekilde parmaklarımı parayı elledi. Kendi kendime dedim ki: “Sadece evini görmek için gideceğim.”

Kadın yatağa serilince parmaklarımla paraya bastırdım. İçimden onu kollarıma alıp sımsıkı sarmak geldi. Cebimdeki paranın kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştim. Arzularımı boğmak istedim. Gözlerimi kadından çevirdim. Loş bir aydınlığa bürünen odada gezdirmeye başladım. Evin temeli normal ve çok basitti. Fakat onun süslemeleri insanı baştan çıkarır. Kendi kendime sormaya başladım: “Bu kadın neden evlenmemekte ve esenlik içinde yaşamamaktadır?”

Kadının soru soran sesini duydum: “Evimi beğendin mi?”

Nefesini içine çekerek sözlerine devam etti: “Ben gerçekten çok yorgunum.”

Birden bire gözlerim ona doğru dikildi. Dudakları birbirinden ayırık, gözleri yorgun ve aç gibi parlamaktaydı. Onun kendini yatağa teslim etmesi göğüslerinin dik durması insanı baştan çıkarmaya yeter. Alçak sesle ona dedim ki: “Evin çok güzel... Onu çok beğendim...”

Ayağa kalktım, esneyerek gerildim ve ayaklarım yatağa doğru yaklaşırken dedim ki: “Ben de senin gibi yorgunum.”

Ah! Ne kadar ince ve güzel bir kadın! Onun saç kokusunu aldığım da sürpriz bir şekilde ona doğru çekti ve hayat kadını olduğunu unutturdu. Sanki kucakladığım kadın yaşça küçük ve temiz birisi gibiydi.

Ah! Ne kadar ince ve narin bir kadın! Gitmek istedim ancak beni engelleyerek dedi ki: “Kahve içmeden gitmene müsaade etmem.”

Kahveyi yavaş yavaş yudumlarken kendi yorgunluklarını anlatmaya başladı. Onu takip ederken kendi kendime şöyle demeye başladım: “Bu kadın iyi bir kadın. Ev kurmaya salih bir eşi hakeder.”

Ona karşı şefkatim daha da arttı. Kapıda benimle vedalaşırken eline 20 lira sıkıştırdım. Yaptıklarım da pişman değilim. Fakat bu sabah babamla nasıl karşı karşıya geleceğim? Ah! Ne kadar şansızım! Umutsuzluktan usandım. Günlerden bir gün bu cimri şehri beğenen dertli kalbimi kurban edeceğim. Zira bütün hayatı boyunca ağlamaktan başka bir şey görmedi. Onu geniş ve büyük yeryüzüne getireceğim. Belki aç ve şaki olacağım. Dilenci hale geleceğim.

Yeni şehirler ve yüzler göreceğimden dolayı mutlu olacağım. Belki gezinirken devamlı hayal ettiğim şehri bulabilirim. Hayal ettiğim şehir yeni ve garip bir yer. Açlığın, hüznün ve tasanın olmadığı bir şehir. Günleri isimsiz olan tarihi olmayan bir şehir. Gökyüzünün, ayın, ilkbaharın, gecenin, sonbaharın, kışın, gündüzün ve yaz mevsiminin olmadığı ve bunların belirli bir zamana belirli bir renge bağlı olmadığı bir şehir. İnsanların tümü birkaç saat çalışacak, kalan zamanlarını istirahatta, esneme ve gizli eğlencelerde geçirecek ve o şehre ulaştığımda yöneticileri bana şöyle diyecek: “Ey yabancı! Seni şehrimizde kabul etmemiz için sorularımıza cevap vermen gerekir.”

Onlarla aramdaki aşağıdaki diyalog geçecek:

“Adın ne?”

“Ben isimsiz biriyim.”

“Ne zaman doğdun?”

“Daha doğmadım.”

“Çalışmayı sever misin?”

“Hayır! Çalışmaktan başka her şeyi severim.”

“Kişiyi insan mertebesine yükselten şey nedir?”

“Tembellik.”

“Üstün faziletler nelerdir?”

“Tembellik.”

“Senin hobin nedir?”

“Esnemek.”

Ve burada benimle sıcakkanlılıkla tokalaşacak ve diyecekler ki: “Şehrimize gir! Sen benim gibi buranın vatandaşıdır. Bugünün için çalış. Ve istediğin gibi yaşa! Rahatlığına teslim ol! Bütün ahmaklıkları hamasetle yap!”

O şehirde kar beyazı veya ay yüzlü bir kadınla karşılaşacağım. Karanlıklardaki bekâr fundalıkların kokusu ve siyahlığı saçından beslenecek. Vahşi, hırçın ve yeşil gözleri göğü kucaklayacak kadın, çocuk gibi temiz ve güzeldir. Daha sonra bana tatlı bir şekilde diyecek ki:

“Savaşman gerekir.”

“Kiminle savaşacağım?”

“İş yapman gerekir.”

“Hangi iş?”

“Bir ata binmen gerekir.”

“Benim kılıcım yok ki.”

“Bülbül olman gerekir.”

“Benim sesim çirkin ve kabadır.”

“Kartal ol.”

“Kanatsız bir şekilde doğdum.”

“Aşk şarkısında titreyen bir kelime ol.”

“Ben cezaevinde gazabım.”

“Karın düştüğü günde öleceksin.”

Kederli bir şekilde diyeceğim ki: “Karın düştüğü günde öleceğim.” Ölünceye kadar suskun bir şekilde bu kadını seveceğim. Yalnızlık saatlerimde kaba ve garip

notalar içeren yeni kelimeler araştıracağım. Daha sonra kendi kendime neşeli bir sesle söyleyeceğim. Dünya şarkısız ve kelimesiz kara bahtlı faciaya benzer. Ah! O şehirde yaşamak ne kadar güzeldir. Fakat bir gün gelecek oradan ayrılacağım. Arkamda hareketli leşlerle dolu şehrimi terk edeceğim. Kendimi sürekli takip eden acı bir kederden kurtaracağım. Ve ben biraz sonra bunlarla karşı karşıya geleceğim. Babamın ayak sesleri odama kadar uzanan tahta merdivende ses çıkarıyordu. Şüphesiz benden para istemek için geliyordu. Ne yapmam gerekir? Hemen yatağın üzerine kendimi atarak uyur gibi yaptım. Kapıyı açtı. Babamın kuru ve kısa öksürüğü odayı doldurdu. Bir süreliğine sessiz olan odada hareketsiz kaldım. Babamın elbiselerime doğru giden ayak seslerini duydum. Biraz sonra onlara bakacak. Ceplerimin boş olduğunu görünce sürprizle karşılaşacak. Babamın elini üzerime koyup beni sallayarak yüksek sesle bağırdı: “Para nerede?”

Şaşkın bir şekilde gözlerimi açtım. Babam kızgın bir şekilde sorusunu tekrarlamaya başladı: “Para nerede?”

Bir şeyler yapmam gerekir. Kendimi gazabından ve öğüdünden kurtarmam gerekir.

İyi kalpli babama yalan söylemekten başka çare kalmadı. Daha sonra dedim ki: “Babacığım, kızmakta çabuk ediyorsun. Paraya ne olduğunu anlatmama izin ver. Dün eski bir dostumu ziyaret ettim. Hasta olduğunu gördüm. Uzun zamandan beri de çalışmıyor. Sorumlu olduğu bir ailesi de var. Parasız olduğunu anlayınca tereddüt etmeden parayı ona verdim. İlk önce almak istemedi. Fakat ben ona yalvararak alması için ısrar ettim ve beni kırmadı aldı.”

Attığım yalanın babamı ikna ettiğini bilmem için onun bir defa olsun yüzüne bakmam gerekir. Evet başarmıştım. Babamın kızgınlığı geçmiş yerine şaşkınlık gelmişti.

Tereddütlü bir şekilde biraz durduktan sonra arkasında kapıyı sert bir şekilde kapatarak dışarı çıktı.

Rahatlamıştım, derin nefes aldıktan sonra gözlerimi kapattım. Ve tekrar açlık, hüznün ve tasanın olduğu şehre gitmeyi hayal etmeye başladım.

d. Ekmek ve Gam

Birinci Fuat Sokağı, ilkbaharın güneş ışıkları altında mutluydu. Birçok insan kaldırımında dağınık bir şekilde oturmuştu. Gökyüzü masmavi ve açık bir şekildeydi. Tramvay vagonlarının iniltileri ile

Hareketli aların sesleri birbirine karışmış tek ses olmuştu. Kendimi yabancı bir aptal gibi hissediyorum. Ağır adımlarla küçük kareler şeklinde dizilmiş kaldırımın üzerinde yürürken sigaramı da tütürerek şansızlığım yüzümdeki kederden belli oluyordu.

Alışkanlık haline getirdiğim alkol, gazete ve sigara satan Ebu'l-Hayr'ın dükkânında onunla sohbet etmek için durdum. Ebu'l-Hayr'a selam verdikten sonra sorarak dedim ki: "Alkol fiyatları değişti mi?" gülümseyerek dedi ki: "Hayır, mutmain ol." Mutlu bir şekilde birkaç adım yakında olan berberime doğru yürümeye başladım. Alkolün zamlandığı haberleri doğru değilmiş. Nitekim alkolün, kadınların ve ekmeğin fiyatları her zaman ucuz olmalıdır. Çünkü bunlar hayata farklı bir anlam vermektedir.

Berber salonu sanki boş gibiydi. Dükkân sahibi birinin saçlarını tarıyordu. Giriş kapısına kendimi dayadım. Bakışlarımla sokaktan gelip geçenleri izlemeye başladım. Susuzum, bir kadının bedenine çok ihtiyacım var. Ama hangi kadın? Geneleve gitmeye muktedir birisiyim. Fakat ben sokakta hayat kadını yapan kadınları tercih ederim. Çünkü onlarla yatıldığı zaman kişiye az da olsa mutluluk vermektedir. Dün gece istediğim kadını bulmak için Bağdat sokaklarını iki saat dolaştım. Ve istediğimi bulmak üzereydim. Fakat lanet olası alar sanki beni takip ediyormuş gibi

Hayat kadınları araç sahiplerini tercih ettiklerinden dolayı kaldırımın hizasında duran araca kadın hemen kendini içine atmakta ve gitmekteydi. Ancak ben yaya olduğumdan çok şanssızım.

Yanımdan olgun bir kadın geçti. Gözlerim onu yiyecek gibiydi. Siyah gözleri beni çılgınlar gibi kendine cezp etti. Kendimi vahşi ve saldırgan hissettim. Giydiği dar elbiseler göğüslerini apaçık ortaya çıkarmıştı. İnsanı baştan çıkarmamak mümkün değildi. Nefsim şiddetle onu arzuladı. Kız benden yavaş yavaş uzaklaşırken dişlerimi sıkmaya başladım. Bedenimde acı bir titreme bıraktı. Eğer berberin sesi o anda yükselmemiş olsaydı ona yetişecektim.

Rahat bir sandalyeye oturup kafamı berbere teslim ettim. Yumuşak bir fırça yüzümü sabunlamaya başladı. Daha sonra keskin ustura derinin üzerindeki boğazıma ulaşınca kadar silip süpürdü. Heyecanlı bir şekilde düşünmeye başladım: Kafamı ani bir hareketle öne eğsem ustura boğazıma girer ve beni keser.

Berber tıraşı bitirdikten sonra beni salondan sokağa attı. Ve tekrar sigara yanmaya başladı. Şanssızlığımı ve ekşiyen yüzümü taşıırken arkadaşım olan sigara devamlı dudaklarımda yanmaktaydı. Ben etrafımda yürüyen insanlar arasında konuşmayan birini bulamıyorum.

İlkbahar geri döndü ve herkese sıcaklığını hissettirdi. Bazıları sinemaya gitmekte, bazıları güneşin sıcaklığını hissetmek için dışarıda oturmakta ve kadınlarda yüzlerini gülümsemeyle süslemekteydi. Ben bilhassa bugün onları bu şekilde görüyorum. Elini yukarı doğru kaldıran ve gülümseyerek bana doğru gelen bu ahmak da kim? Ah!.. Onu hatırladım... Kiraathanede iken onunla tanışmıştım ve defalarca orada onunla karşılaştım. Fakat adını unuttum. Elimi sıkıca tutarak sanki eski dostlar gibi kendine çekti ve dedi ki: “Nereye böyle?”

“Böylesine dolaşıyorum.”

“Bende senin gibiyim.”

Yanımda yürümeye başlayarak konuşmaya başladı. İşinden, hayatından, yakında nişanlayacağı ve sevdiği kadından bahsetti.

Şu aptala bak! Bu konuşmasından bana ne? Beni ilgilendirmez ki!”

Bana sorarak dedi ki: “Sen seviyor musun?”

“Hayır, sevmiyorum” dedim.

“Daha önce hiç sevmedin mi?” dedi.

“Hayır, daha önce sevmedim” dedim.

Gülerek dedi ki: “O zaman sen aşkın verdiği gerçek mutluluğu tatmış değilsin.”

Aptal işte! Sanki ben doğru mu söylüyorum? Hâlbuki günlerden bir gün ben de bir kız sevdim.

Sokakları ve ekmeği sevdiğim kadar onu sevdim. Fakat sevgi bana hüzünden başka bir şey vermedi. Ayrıca yaşadığım şehre başka bir bakış açısı verdi. Onu alçak ve kasvetli olarak görmeye başladım.

Biraz sustuktan sonra dedi ki: “Gerçekleştirmek istediğin dileğin nedir?”

Nasıl cevap vereyim? Kafam beyaz ve bomboş! Bazen insanların köpeklere dönüşüp hiç durmaksızın rahatsız bir şekilde havlamalarını arzularım.

Dedim ki: “Herhangi bir dileğim yok!” “İnanmıyorum.. Muhakkak bir dileğinin olması gerekir.”

“Hiç birini elde etmeyeceğimi bildiğim halde dileklerimi toplamam ne fayda verecek? Sana söylediklerim hayatım boyunca hiç değişmedi. Karnımı ekmekle doyurduktan ve bir kadınla yattıktan sonra dünyadan hiçbir şey istemem.”

Söyleyeceklerinde tereddüde düşmeden biraz düşündü ve: “O zaman sen insan değilsin.”

Ne kadar doğru söyledin ey yabancı! Ben kaba, katı ve alçağım. Yaptıklarım insanlığa sığmaz.

Daha sonra sorarak sözlerine devamla: “Başarı elde etmeyi arzulamıyorsan o zaman neden çalışıyorsun?”

Suskun bir şekilde başımı salladım. Bu gibi konularla ilgili daha önce hiç düşünmemiştim. Ben matbaada çalışan basit bir görevliyim. Matbaanın arkasında gün boyu hareketsiz bir şekilde parmaklarımı harflerin üzerinde dolaştırırım. Bazen içimden gelen bir güçle çalışmak isterim. Bazen de midemi doldurmak için bir ekmeği temin etmek için çalışırım. Veya bir müddet için paramı satın alacak bir kadın için çalışırım. Uğurlar olsun ey yabancı! Aramıza büyük ve yüksek bir dağın girdiğini ve bundan sonra birbirimizle konuşmamızın mümkün olmadığını hissediyorum.

Ondan uzaklaşarak Hicaz yoluna doğru tırmanmaya başladım. Karşımdaki tren istasyonunun saati üçü gösteriyordu.

Ayda sinemasının önünde durup fotoğraflara bakıyorum. Kapının iki tarafına camdan yapılmış vitrinde oynayacak filmlerin fotoğrafları asılıydı. Birinin yanında durarak fotoğrafları izlemeye başladım. Fotoğraflarda çeneye ve karna inen

yumruklar.. tabancalar.. siyah gölgeler..Korkudan birbirine yapışmış parmaklar...vardı.

Kulaklarıma dikkatimi çeken bir ses geldi: “Film güzel mi?”

Başımı diğer tarafta bulunan kişilere doğru çevirdim. Karşıda 16 yaşlarında bir çocuk durmaktaydı. Yanına yaşça ilerlemiş biri yaklaşarak: “Film güzel mi?” diye sordu.

Çocuk bir an tereddüt ederek dedi ki: “Seyretmedim, bilmiyorum.”

Yaşlı adam dedi ki: “Fotoğrafta görüldüğüne göre film güzel olmalı. Al şunları! İki bilet satın al. Biri sana biri de bana!”

Adam ellerini cebine uzattı.

Kendimi kalın bir şekilde öksürürken buldum. Yere herkesin duyacağı şekilde tükürmeye başladım. Duran adam bana gözü dönmüş bir şekilde döndü. Yanında duran çocuk fırsat bulup ondan hızlı adımlarla uzaklaştı. Bakışlarımla ona meydan okudum. Hadi.. Benim hobilerim arasında kavgacı olmam da vardı. Adam bakışlarımdan ne yapacağını şaşırdı. Daha sonra çocuğun gittiği yöne doğru hızlı adımlarla uzaklaşıp gitti.

Yürümeme devam ettim. Ah! Benim şehrim! Günlerden bir gün kaldırımlarında doğdum ve ölünceye kadar ona bağlı kalacağım. Ayaklarımla kaldırımlarında yürüdüğü Nasr Sokağı çok kalabalık ve gürültülüdür. alar... Otobüsler... Güneş... Gökyüzü... Eşsiz yeşil renkte ağaçlar... Adamlar... Güzel kadınlar... Gözlerim o güzellerin üzerinden hiç ayrılmaz. Bir kızla arkadaşlık etmeyi ne kadar arzulardım. Onu sevmek değil sadece onunla arkadaşlık etmeyi isterdim. Ona sokaklarda karşılaştığım şanssızlığımı anlatacağım. Ona Allah'ı, insanları, ekmeği, geceyi ve garip vahşilerden bahsedeceğim.

Belki de bir an konuşmaktan vazgeçip utanmadan ve bağırarak ağlayacağım. Fakat bunları beraber yaşayacağım kız nerede?

Piyango satan genç kız yolumu keserek dedi ki: “Bir bilet satın al.”

Güzel bir kızdı. On yaşlarında sanırım. Ona: “Hayır!” dedim.

“Kazanacaksın.”

Almam için ısrarlarına devam etti. Bende gülümseyerek onu takip ediyordum. Sanırım giydiğim şık elbise, parlak ayakkabı, beyaz gömlek ve kravat onu aldatmıştı. Ona şakalı bir şekilde dedim ki: “Satın almayacağım. Fakat benimle birlikte eve gidersen sana beş lira vereceğim.”

Beni yerimde donduran ve pişman ettiren bir gözle baktı. Bakışlarında teessüf, keder ve aşağılayıcılık vardı. Gel benim küçüğüm. Cebimdeki bütün parayla senden satın alacağım. Fakat kız beni dinlemeden benden uzaklaştı. Ah! Ne kadar alçak biriyim! İçimde tekrar garip ve aptallık hisleri doğmaya başladı.

Babam kırışmış yüzüyle bana alaylı bir şekilde şöyle derdi: “Sen hiçbir şeye fayda vermeyen bir çocuksun.”

Annem de bana ve babama, alışılmış kelimelerini isyan dolu sesiyle tekrarlayarak: “Hayatım sizin ayaklarınızın altında kayboldu.” Derdi.

Akrabalarım musibetlerime sevinen gözlerle şöyle derler: “Eğer bu şekilde hayatına devam edersen geleceğin karanlıktır.”

Bütün bunları insanlarla dolu kaldırımın üzerinde yürürken hayal ettim. İçimden uzun bir uykuya dalmak geldi.

O sıralarda önümden güzel ve birbiriyle sohbet edip gülüşen kızlar geçti. Onlardan biri bana bakarak şefkatle bana gülümsedi. Eyvah! Ey iyi kalpli genç kız! Ben senin bu güzel gülümsemene layık değilim. Eğer yürüyüşünde yavaş gitseydin belki yanına yaklaşır ve şöyle derdim: “Eğer benim şehrim senin gibi olsaydı iyi biri olurum.”

Tahlil

“Şam’dan Bir Adam” hikâyesi kahramanın ağzından bir anlatım yapılmıştır. Hikâye realist bir yaklaşımla, kabullenilmiş bir çaresizlik temasıyla yazılmıştır. Yazar hikâyeyi “Küçük Sevinçler”, “Şehirde Gece”, “Esnemek” ve “Ekmek ve Üzüntü” başlıklarıyla ele almıştır.

“Küçük Sevinçler” hikâyesine baktığımızda kahramanın ağzından realist bir yaklaşımın olduğunu görürüz. Bunun nedeni ise kahramanın mekânsal geçişlerdeki psikolojisini anlatmak içindir. Maddi sıkıntıları olan, ruhsal kayıplar yaşayan bir gencin hikâyesi anlatılmaktadır. İlk bakışta kahvede oturmuş bu gencin hayalleri

anlatılmaktadır. Sevdığı kadının ismini musiki bir tonda olmasını isteyen kahraman ona “Suzi” ismini vermektedir. Aralarındaki sessiz konuşmaya baktığımızda kahramanın

“Ben hüzünlüyüm Suzi.”

“Seni seviyorum Suzi” demesi bile ruhundaki kayıpları göstermektedir. Bu hayali diyalogda Suzi’nin “Sevgi ahmaklıktır...” demesi de manidardır. Hiç olmayan Suzi’nin hayali bir diyalogda, böyle bir ifadeyle yaklaşması kahramanın sevgiye yüklediği anlamdan kaynaklanmaktadır.

Kahvede oturan kahramanın öksüren adama yüklediği rolde yaşamdaki beklentilerinin ipucudur. O adamın kahramanın kurduğu hayalde “Dört milyon Suriye Liram var, yarısını sana vermek istiyorum.” demesi kahramanın beklentilerinin bir göstergesidir.

“Şehirde Gece” hikâyesinde ise yazar kahvede hayal kurmaktan yorulmuş kahramanın gerçeklerle yüzleşmesini anlatmaktadır.

Bu sefer mekân, yaşamını sürdürdüğü evidir. Hikâyenin bu kısmı ilk başlığa oranla daha gerçekçi yani daha realisttir. Kahraman annesini gün boyunca aradığını ama bulamadığını söyler. Annesi ise bu koşullarda iş bulmasının gerekliliğinden bahsetmektedir. Bunu;

“Bugün ev sahibi kirayı istemek için geldi. Kira birikiyor. Ev sahibi iyi adam. Ancak uzun zamandır bekliyor. Sabrın da bir sonu vardır.” ifadelerinde görmek mümkün.

Yine kahraman bir hayal evresinden bu başlıkta geçmektedir. Ayrıca kahraman, erdemin gerekliliğine de bu hayalleriyle vurgu yapmaktadır. Hikâyenin bütününe baktığımızda ölmeye meyilli bir gencin trajedisini görmekteyiz. Söz verip de iş aramayan, kahvede günü geçiren ve tabi hayalleri olan bir genç. Ayrıca bence üzerinde durulması gereken bir başka nokta da “kışın ölmek istemiyorum” ifadesidir.

Aslında anlamı yakalamış fakat yaşam koşullarından kaynaklı anlamdan zihninden uzak duran bir gencin yaşama yaklaşımı anlatılmıştır.

Esneklik hikâyesinde yer yer Çehov tarzı olsa da geneli olay hikâyeciliği üzerine kurgulanmış. Zaafları ve zaaflarının arsızlığıyla mücadele eden kahraman “para” imgesiyle olaya kaynaklık etmektedir. Bir iç hesaplaşma, sonra da bu hesaplaşmayı gereksiz bulma eğiliminde olan kahraman; maddi eksikliklerden kaynaklı zaaflarından yola çıkıp kendini var etme eğiliminde bulunmaktadır.

Kahraman yer yer tendirginlikler yaşamaktadır. Tedirginliği yanlış eylemlerinin farkında olmasından kaynaklıdır. Öyle ki babasına karşı gerçeklerini anlatamayıp yalan söyleme eyleminde bulunca babasının ona karşı sert bir tutum geliştiremediğine tanık olmaktadır. Bunu aşağıdaki paragrafta görmek mümkündür:

“İyi kalpli babama yalan söylemekten başka çare kalmadı. Daha sonra dedim ki: Babacığım, kızmakta çabuk ediyorsun. Paraya ne olduğunu anlatmama izin ver. Dün eski bir dostumu ziyaret ettim. Hasta olduğunu gördüm. Uzun zamandan beri de çalışmıyor. Sorumlu olduğu bir ailesi de var. Parasız olduğunu anlayınca tereddüt etmeden parayı ona verdim. İlk önce almak istemedi. Fakat ben ona yalvararak alması için ısrar ettim ve beni kırmadı aldı.”

Uydurduğum yalanın babamı ikna ettiğini anlamam için onun yüzüne bakmam gerekirdi. Evet başarmıştım. Babamın kızgınlığı geçmiş, yerine şaşkınlık gelmişti.”

Kahramanın, hakikat ve yanlış arasında bir kopuş yaşadığını ve algılanmış bir sürüncemede olduğunu belirgin bir şekilde görmekteyiz.

Mekân olarak kahramanın zaaflarını ifşa ettiği sokaklar, kahveler bulunmaktadır. Ayrıca babasına söylediği yalanla içinin rahatladığı ev ortamı da mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekânlar üzerindeki sürrealist geçiş de ayrıca dikkat çekici bir başka unsurdur.

Yazar “Ekmek ve Gam” hikâyesinde de kahramanına içsel bir suçluluk misyonu yüklemektedir. Kahraman kendisin de adlandırdığı bir aşağılık hissiyatındadır.

Bunu şu cümlede görmek mümkün “Ben kaba, katı, alçak biriyim. Haklısın yabancı!”

Yazar kahramanına olabildiğince olumsuz alışkanlıklar yüklemektedir. Yazarın belki de yakalamak istediği de tam da budur! “Farkındalıkla yapılmış yanlış eylemsellik alanı.”

“Nitekim alkolün, kadınların ve ekmeğin fiyatları her zaman ucuz olmalıdır. Çünkü bunlar hayata farklı bir anlam vermektedir.” cümlesinden anlaşılacağı üzere kahraman tamamen günlük geçici heveslerle yaşayan, kendini bir yere oturtamayan, manasız bir sakinlikle gamsızlığın içselleştirilmesini gözler önüne sermektedir.

Kahraman; alkol ve sigara kullanan ciddi boyutta şehvet düşkününü bir iskelete oturtulmuş bir durumdadır.

Hikâye kahraman bakış açısıyla kahramanın cümleleriyle işlenmektedir. Yazar, kahramanın cümleleri ile kahramanın kendisini ele vermesini sağlamaktadır. Kahramanın bir günlük diyaloglarını ve karşılaştığı insanlara bilinç çatışmasını hikâyede net bir şekilde görmekteyiz. Kahramanda dikkat çeken diğer bir husus da karşılaştığı herşeye karşı fazlasıyla tarafsız olmasıdır. Aslında boşvermişliğin uç noktası verilmeye çalışılmıştır.

Hikâyedeki mekânlar; Birinci Fuat sokağı, berber salonu, Nasır sokağı, bir önceki hikâyenin aksine mekânlar daha gerçekçi bir bakışla ele alınmaktadır.

Yazar her ne kadar olay hikâyeciliği üzerinde gidip gelinmişse de bilinçli bir gamsızlığın ifadesi olduğundan hikâye, Çehov tarzında ele alınmıştır. Elbetteki hikâyenin önemi sürrealist bir yaklaşımın ürünü olmasıdır.

Hikâyenin kahramanından çokça bahsettiğimizden kaynaklı diğer karakterlerden bahsedelim bu bölümde. Olgun kadın; kahraman gördüğünde siyah dar elbiseli gayet davetkâr davranışlı bir kadındır. Yabancı adam ise kahramanın hikâyenin oluşumundan önce bir zamanda karşılaştığı yaşamın mahiyetini çözmüş bir adamdır.

Hikâyenin bütününe baktığımızda ölmeye meyilli bir gencin trajedisini görmekteyiz. Söz verip de iş aramayan, kahvede günü geçiren ve tabi hayalleri olan bir gençtir. Ayrıca bence üzerinde durulması gereken bir başka nokta da “kışın ölmek istemiyorum” ifadesidir.

Aslında anlamı yakalamış fakat yaşam koşullarından kaynaklı anlamdan zihninden uzak duran bir gencin yaşama yaklaşımı anlatılmıştır.

Şam da Bir Adam hikâyesi bütün başlıklarıyla sürrealist bir algının bilinç kusması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün hikâyeleri bir bir tahlil ettiğimizde

karşımıza Çehov tarzı temelli yer yer olay hikâyeciliği karşımıza çıkmaktadır. Bütün hikâyeler varoluşsal sancılar çeken kahraman ve kahramanın bilinç bunalımı üzerinde durmuştur. Elbetteki yan karakterler var ama bu karakterler sadece asıl kahramanın bilincini diri tutmak için varolmuş gibidir. Keza mekânlar da yine ya asıl kahramanın zihninde kurgulanmış ya da gerçekte kahramanın bilinçaltını harekete geçirmek için oluşturulmuş bir edadadır.

7. Yıldızlar Ormanın Üstünde¹⁴³

Gün, soluk güneşini peşinden sürükleyerek ağır ağır giderken, dar demir ranzasının üzerinde sırtüstü uzanmış olan Nizâr'ın canını sıkmaya başlamıştı.

Nizâr, ıslıl ıslıl parlayan sayısız yıldızlarla süslenmiş geniş siyah gökyüzünü görmeyi ne kadar da istemektedir.

Bir seferinde gökyüzündeki yıldızları saymaya çalıştı fakat annesi; “Yıldızların sayısını kim öğrenirse... Ölür.” diyerek Nizâr'ın yıldızları saymasına engel olmuştu.

Nizâr, bedeninin yarısını örten yorganının altından yakınındaki masanın üzerinde donuk bir şekilde çömelmiş oturan, ön ayaklarını masumca öne doğru uzatmış olan küçük maymunu yarı kapalı gözüyle mırıldanarak gözetliyordu.

Aynı anda gözlerinden hem saf, hem de kurnazca bir bakış belirdi. Nizâr, hafif tebessüm etti çünkü günler önce bu maymunu kendisine hediye eden ağabeyi Ğassan'ın sözlerini hatırladı. Ğassan ona: “Haydi Nizâr, hastalığından çabucak kurtul, iki ay sonra senin doğum günüdür. İşte o zaman sana küçük değil büyük bir bisiklet hediye edeceğim. Çünkü sen iki ay sonra büyük adam olacaksın, yaşın yedi olacak. Bu zarif maymun hakkındaki görüşün nedir? Hoşuna gitti mi? O seni Semîre'den daha çok teselli eder.”

O anda solgun yüzlü kız kardeşi yapmacık bir kırgınlıkla: “Sus... Kız kardeşini bir maymunla kıyaslıyorsun? Senin dilin çok uzamış birazcık kesmek gerekir.” dedi.

¹⁴³ Tâmir, “*en-Nucûm Fevka'l-Ğabe*” *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, s. 77-83.

Biraz suskunluktan sonra Nizâr'a döner ve sorar:

“Maymununun ismini biliyor musun?” dedi.

Maymunu merakla süzerken tereddütle cevap verir Nizâr

“Onun İsmi... İsmi... İsmi Luci”

“Ne garip bir isim” Nizâr, emin bir şekilde: “Bu gerçek ismidir” dedi.

O anda Nizâr ile maymun arasında güçlü bir dostluk başladı.

Geceyi odasında maymunla başbaşa geçiren Nizâr maymuna: “Luci Annem beni sevmiyor, Annem öldü, Annem şimdi bir yıldız.” dedi.

Maymun: “Üzülme Nizâr, bütün anneler serttir.” İkisi arasındaki konuşma devam etti.

Nizâr masanın üzerindeki donuk ve hareketsiz duran maymuna dik dik bakmayı sürdürürken, Nizâr'ın gülümsemesi kocaman olur ve kirpiği hafif titrer, sonra sorar: “Luci... Sen nereden geldin? Evin yok mu?”

Üzüntünün titrettiği bir ses tonuyla küçük maymun: “Evim uzak ormanlarda, ben oradan geldim.” dedi.

Nizâr Luci'ye ben dağları bilmiyorum.” dedi. Maymun iç çekip: “Dağlar gerçekten çok güzel ve büyüktür arada ne don nede şiddetli sıcaklık vardır. Ağaçları çok uzundur, hatta geceleri yıldızlarla konuşurlar.” dedi.

Nizâr: “Ormanda yıldız bulunur mu?”

Maymun: “Ormandaki yıldızlar konuşurlar ve kibirli de değillerdir. Ormanın yıldızları hoşturlar ve çocuklarla konuşmayı severler. Yıldızlar bazan yorulur ve ağaç yapraklarından yataklar üzerinde uyumak için yükseklerden yere inerler.”

“Luci beni dağa götür.”

“Bir gün beraber gideriz.”

İkaside sessizliğe bürünmüşken birden odanın kapısı açıldı.

Semîre ve Ğassan yavaşça içeriye girdi, Nizâr onları tebessümle karşıladı. Ğassan yatağa yakın ahşap oturağa oturup; “Bu gün nasılsın Nizâr, iyi misin? Bu önemli... Söyle bakalım bana Semîre sana kötü davrandı mı?”

Semîre bağıırır: “Gassaaan! Benimle münakaşa etmekten vazgeçer misin? Niçin kavra etmeyi bu kadar seviyorsun?”

Nizâr, uzun koltuğa bitişik akordeona parmaklarıyla işaret ederek: “Ya Ğassan benim için akordeonu çal” diyordu. Kardeşi çalmaya başlayınca Nizâr gözlerini yumdu. Uzun yolculuğu olan nehir suyu gibi titrek tatlı melodiler döküldü.

Nizâr odayı terk etmesine rağmen bedeni yatağının yorganı altındaydı. O şuanda yeşil bostanlar arasında ağır ağır yürürken kırmızı gül ona: “Hey çocuk Hey çocuk... Ben susamışım” diyordu. Nizâr korkarak, gülün olduğu yerden uzaklaşıp gitti.

Yüksek surlarla çevrili muazzam bir saraya ulaşır, büyük demir kapısını çaldı

Açılın... Açılın... Ben yorgunum. Fakat kapı açılmadı ve Nizâr tekrar yürümeye devam etmek zorunda kaldı. Bir elma ağacının yanına geldi, ağaç vakarla başını eğdi. Tüm elma ağaçları olgunlaşmıştı.

“Nizâr! Seni meyvelerimden almaya davet ediyorum.” dedi. Nizâr, ağacın söyledikleri beni sevindirdi. dedi. “Ey elma ağacı sen gerçekten güzelsin, cömertsin. Teşekkür ederim. Aç değilim dedi.”

Elma ağacı: “Nereye gidiyorsun Yâ Nizâr” dedi.

Nizâr, titrek ve sakın sesiyle: “Annemi arıyorum, Annem geceleyin yıldızdır, gündüzleri uyumak için yeryüzüne iner” dedi.

Elma ağacı ise: “Şayet yolda bülbüle rastlarsan ona deki arkadaşın elma ağacı üzüntülü ve senin şarkına ihtiyacı var. Senin sesin güzel mi Nizâr? Bana şarkı söyle. Hüzünlüyüm”

Nizâr: “Anneciğim Anneciğim Anneciğim” diye tekrarlayarak şarkı söylemeye başladı.

Elma Ağacı üzüntülü bir şekilde Nizâr’ın sözünü kesip: “Annemi çok mu seviyorsun Nizâr” diye sordu.

“Onu çok seviyorum fakat o beni sevmiyor. Aylar önce öldü ve beni yalnız başıma bıraktı. Beni teselli eden eğlendiren hikâyeler anlatırdı. Haydi, elma ağacı bana hikâyeler anlat”

“Ben hikâye ezberlemem hafızam zayıftır.”

“Ağlayacağım”

“Ağlama. Sana gerçekten çok eski bir hikâye anlatacağım. Günlerden bir gün bir çocuk doğdu, büyüdü, adam oldu, yaşlandı ve öldü. Hikâye bitti”

“Hikâyenin kahramanı İfrit gelmeyecek mi?”

“İfrit gelmeyecek”

“Kralın kızını sevmedi mi?”

“Hayır, Kralın kızını sevmedi”

“Düşman ordusunu tek başına yenmedi mi?”

“Hayır, düşman ordusunu tek başına yenmedi”

“Giyenlerini, gözlerden gizleyen güce sahip olmadı mı?”

“Giyenlerini, gözlerden gizleyen güce sahip olmadı.”

Nizâr, alaylı bir şekilde güldü ve elma ağacına:

“Benim Annemin hikâyesi senin hikâyenden daha güzeldir.” dedi.

“Annenin yanına git”

“Annem cennette... Cennet nerede?”

“Annen kabirde”

“Annem cennette”

“Annen kabirde... Kabirde”

Nizâr, şefkatli yumuşak bir sesin yükseldiğini duyar. “Nizâr! Nizâr!” Süratle sesin geldiği yöne doğru yönelir. Birden bire Annesinin kendisine tatlıca tebessüm ettiğini, kendisine kucak açtığını görür ve Annesine yapışır: “Annem! Annem!” diye mırıldanarak yüzünü annesinin elbisesine sürer. Bu sırada Ğassan, Akordeon çalmayı durdurur.

İsyân derecesinde bir ses tonuyla suskun kız kardeşine fısıldayarak: “Nizâr uyudu, haydi gürültü yapmadan odayı terk edelim.”

Semîre şefkatli gözüyle ona baktı ve ona şunları söylemek istedi: Kardeşim senin yüzün, Akordeon çalındığında hüzünlü bir taş parçasına dönüyor. Anılarla yaşamamanın bir faydası yoktur.

Başkası ile evlenen kız arkadaşının öpücüğünü unut.

Semîre Ğassan'ın kısık sesle: “Ne bekliyorsun Semîre” haykırmasını duydu.

Semîre masaya doğru yöneldi ve donuk küçük maymunu aldı.

Ğassan Semîreye : “Neden onu aldın? Onu yerine bırak” dedi.

Bu maymun beni rahatsız ediyor. Nizâr'ın üzerinde kötü etki bırakacağını düşünüyorum. Her odaya girdiğimde Nizâr'ın çoğu zaman bu maymunla yüksek sesle konuştuğunu görüyorum. Ben Maymunu alıp tavanın arasına atacağım.

Her ikisinin evden çıkması üzerinden çok zaman geçmedi, birde baktım ki Nizâr'ın odasından ağlama sesi yayılıyor. Sese doğru koştum; baktım ki, Nizâr yanık bir şekilde ağlıyor.

“-Sana ne oldu?

Boş masanın üzerini işaret etti.”

“Luci ormana gitti. Beni beraberinde götürmedi, beni beraberinde götürmedi.”

Semîre, onu sakinleştirmeye çalışarak: “Ağlama... Ağlama... Maymunun ahlakı kötüdür.”

“- Ormanlara gitmek istiyorum.”

“- Hastalığından iyileştiğinde seninle beraber ormanlara gideceğim.”

“- Kimseye haber vermeyeceğim... Tek başımıza gideceğiz.”

“ Kız kardeşim gülümsedi ve onun saçını sevgiyle okşayarak: Tek başımıza gideceğiz.” dedi. Odanın kapısına yönelmiştik ki Nizâr'ın acı bir şekilde feryat ederek hıçkırı hıçkırı ağladığını duyunca olduğu yerde dondu kaldı. “Annemi istiyorum, Annemi istiyorum.

Tahlil

Hikâye, annesini yakın zamanda kaybetmiş, ruhsal bunalımları olan, hasta bedenini unutmaya çalışan, kocaman bir yalnızlık hissinde olan Nizâr'ın üzerinden

şekillenmektedir. Nizâr'ın annesinin vefatından sonraki haleti ruhaniyesini ve içerisinde bulunduğu psikolojik halini anlatmaktadır.

Tâmir, bu hikâyesine kahraman anlatıcısı Nizâr'ın durumunu tasvir ederek başlamıştır:

Burada daha Nizâr'ın annesi hayattayken cereyan eden bir hadiseye istirca' (geriye dönüşle) tekniği ile annesiyle arasında geçen bir diyalogu hatırlatmıştır.

“Gün, soluk güneşini peşinden sürükleyerek ağır ağır giderken, dar demir ranzasının üzerinde sırtüstü uzanmış olan Nizâr'ın canını sıkmaya başlamıştı.

Nizâr, ıslıl ıslıl parlayan sayısız yıldızlarla süslenmiş geniş siyah gökyüzünü görmeyi ne kadar da istemektedir.”

Nizâr yakın zamanda kaybettiği annesinin yıldız olduğunu düşünmekte ve yıldız olduktan sonra ölmesinden korkmaktadır.

“Yıldızların sayısını kim öğrenirse, ölür...” ifadesinde Nizâr'ın ölümüne yüklediği korkunçluğu görmek mümkün.

Tâmir'in bu hikâyedeki kahramanlarının tabiatla, hayvanlarla ve cansız varlıklarla yapılan uzunca diyalog içerisinde olması, onların hangi psikolojik hal içerisinde olduğunu gözler önüne sermektedir.

Gerçekte mümkün olmayan ve insana ait özelliklerin cansız varlıkların, bitkilerin ve hayvanların konuşturulma yöntemiyle anlatılmaya çalışmıştır.

Nizâr'ın maymunu, ormandaki elma ağacı ve diğer konuşan varlıkların olması, esere teihis ve intak¹⁴⁴ söz sanatlarını katmakla birlikte hikâyeyi alegorik¹⁴⁵ bir kimliğe

¹⁴⁴ **Teşhîs ve İntak sanatı:** Teşhis, kişileştirmek; İntak ise konuşturmak demektir. Bu sanatlar kişi Sayılmayan ve konuşmayan varlıklarla ilgilidir. Cansız varlıklara insanda bulunan özellikleri vererek oluşturulan bir sanattır. Bir hayvanı, bitkiyi veya cansız bir varlığı insana benzeterek “teşhis” yani şahıslaştırma; bu varlıklara konuşma özelliği vererekde “İntak” sanatı yapılmış olur. Teşhis ve İntak, özelliklerin taşıyan bir çeşit kapalı İstare'dir. Teşhis ve İstiare, şiirlerde, hikâye ve romanlarda özellikle fabl ve masal türlerinde yer alır. Bkz. İsa Kocakaplan, *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, s.178. ; Bkz.Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı-1*, s.198.

¹⁴⁵ **Alegori:** Bir duygu ve düşüncüyü, etkili ve inandırıcı kılmak için soyut olanı somutlaştırarak anlatmaktır. Daha açık ifadeyle, Duygu ve düşüncüyü somutlaştırarak bir varlık veya nesne üzerinden anlatılmasıdır. İnsan yaşantısının özelliklerini taşıyandini, ahlâkî, felsefî ve toplumsal bir düşüncüyü aktarmaya çalışan, bitki, hayvan, eşya vb. simgeler kullanılarak düşüncelerin aktarıldığı bir anlatım tarzıdır. Bkz. Duran Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimler Sözlüğü* s. 27.

bürümektedir. Bu yönlü oluşan tüm hikâyelerde olduğu gibi mesaj intak sanatıyla verilmeye çalışılmıştır. Bu metotla da olay gözler önünde canlandırılıp daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Tarık'ın abisi Ğassan, kardeşinin hastalığından dolayı mutsuzdur ancak kardeşi Nizâr'ı mutlu etmek için elinden geleni yapmaya çalışan, Nizâr istedikçe akordeonu çalan bir gençtir.

“Nizâr, uzun koltuğa bitişik akordeona parmaklarıyla işaret ederek: “Ey Ğassan benim için akordeonu çal” diyordu. Kardeşi çalmaya başlayınca Nizâr gözlerini yumdu.”

İşte burada yazar, bedeni yorgan altında fakat ruhunun odayı terk ettiği hikâyenin kahraman anlatıcısının gözlerini yumdurarak, hayaller âlemine daldırarak uzun bir yolculuğa çıkararak ve bu yolculuk sırasında cansız varlıklarla diyaloga sokarak intak sanatıyla hikâyeyi süslemiştir.

Artık Nizâr, yemyeşil bostanlar arasında yürümeyen başlar, ilk olarak kırmızı gül kendisiyle konuşur fakat ondan korkarak uzaklaşır sonra yüksek surlarla çevrili muazzam bir saraya ulaşır, kapısını çalar fakat kapı kendisine açılmayınca yoluna devam eder sonra elma ağacı görür ve elma ağacı Nizâr'a; *“seni meyvelerimden almaya davet ediyorum.”* Demesine karşılık elma ağacının cömertliğine teşekkür ederek onunla diyaloga ve dertleşmeye başlar.

Elma ağacıyla konuşmasında, annesinin ölmediğini, bir yıldız dönüştüğünü, cennette olduğunu ve annesini çok sevdiğini vs. konuşturlarken birden anesinin: *“Nizâr! Nizâr!”* diye seslendiğini duyar, sese doğru yürür, annesiyle karşılaşır, kucaklaşır....

Nizâr artık özlediğine kavuşmuştur. Abisi Ğassan Nizâr'ın uyuduğunu görünce akordeon çalmayı bırakır.

Oyuncak maymunla, elma ağacıyla olan diyalog, Nizâr'ın çok endişe ve üzüntü içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Semîre Nizâr'ın ablasıdır. Hurafeleri olan, aynı aynı zamanda Nizâr'ın rahatsızlığından mutsuzluk duyan bir genç kızdır.

Nizâr, hikâyede garsonun hediye ettiği donuk maymunla sohbet ederken de elma ağacıyla sohbet ederken de ruhsal bunalımın yetiremeyişi anlatmaktadır. İçinde hep bir özlem olan Nizâr koyu bir yalnızlıkta debelenmektedir. Bunu Luci ile yaptığı:

“Luci! Annem beni sevmiyor, annem öldü. Annem şimdi bir yıldız.

Maymun: üzülme Nizâr bütün anneler serttir.” diyalogunda görmek mümkün.

Ayrıca elma ağacıyla yaptığı şu sohbete baktığımızda:

“Benim annemim hikâyesi senin hikâyenden daha güzeldir

Annenin yanına git

Annem cennette. Cennet nerede?

Annem kabirde.

Annem cennette.

Annem kabirde... Kabirde!...” Nizâr’ın kabullenemem istemediği durumu elma ağacı figürüyle yaptığı diyalogla içindeki sesi yansıtmayla karşımıza çıkmasından anlıyoruz.

Hikâye, Nizâr’ın annesine kavuştuğu ve onunla kucaklaşıp sarıldığı uykusundan uyandığında annesini göremeyince, ormana gitmek istediğini haykırır çünkü ormanda görmüştü annesini.

Bu nedenle de tekrar ormana gitmek istediğini haykırmıştır.

“Her ikisinin evden çıkması üzerinden çok geçmeden birde baktım ki Nizâr’ın odasından ağlama sesi yükseliyor. Sese doğru koştum; baktım ki, Nizâr yanık bir şekilde ağlıyor.

- “Ne oldu sana?

Boş masanın üzerini işaret etti.”

“Luci ormana gitti. Beni beraberinde götürmedi...”

- “Ormanlara gitmek istiyorum.”

“...Odanın kapısına yönelmiştik ki Nizâr’ın acı bir şekilde feryat ederek hıçkırığa hıçkırığa ağladığını duyunca olduğu yerde dondu kaldı. “Annemi istiyorum, Annemi istiyorum.” şeklinde hikâye tamamlanmaktadır.

Hikâyenin şahıs kadrosu: Hasta olan Nizâr, vefat etmiş olan annesi, Nizâr’ın kendisiyle diyaloga girip konuşup arkadaş olduğu ve adını Luci koyduğu maymunu,

kendisi için akordeona çalan ağabeyi Ğassan, kız kardeşi Semîre ve yazarı intak yoluyla konuşturuğu gül ve elma ağacından oluşmaktadır.

Zaman ve mekân net olarak belirtilmemekle beraber, olay Nizâr'ın evinde anlatılmaya başlanıp rüyada devam eder, uyandıktan sonraki konuşmalarda da biter.

Dil ve üslup: Anlaşılır akıcı bir dil kullanılmış olup, cümleleri akıcıdır.

8. Yaz ¹⁴⁶

Onun vücudu güzel ve sıcaktı. Koltukta yanında oturanın üzerine gelen elini bir anda kendinden uzaklaştırmak istedi. Ancak onun kolları güçlü ve hızlıydı, bir anda belime sarıldı. Yumuşak ve balıketli bedeni mafsallarına kadar bir ürperti salıverdi. Kızın gözleri onu esir alıyordu ve o buna karşı koyamıyordu. Gözlerinde kaybolan yardım çığlıkları. Gözlerini yumdu.

“ Beni terk et. Ya Mâcid... Rica ediyorum, lütfen.”

Mâcid'in yüzü onun yüzüne yakındı, dudaklarını yakınlaştırdı ve dudağına yumuşak bir dokunuşla dokundurdu. Onun dudaklarının yumuşaklığını ve inceliğini hissetmesine yeterliydi ve bu esnada onu acayip hisler kaplamıştı. O nefes nefeseyken, nerdeyse onun karşısında dizleri üzerine çöküp, başını kucağına koyacaktı.

“-Beni bırak Mâcid... Rica ediyorum... Gitmek istiyorum.”

Gitmesine nasıl müsaade ederdi? Kızı evine alıncaya kadar yalvardı ve onlar şimdi kapısı kapalı bir odada baş başalar.

Gitmesine nasıl müsaade eder ki?

Titrek ve alçak sesle: “Seni seviyorum Ğîâf” dedi.

Ğîâf ise cilveli bir şekilde: “Sen yalan söylüyorsun. Beni sevmiyorsun.” Mâcid, Ğîâf'a yönelik duygularını tam olarak ifade edemiyordu.

“Onun sadece bedenini mi arzuluyordu? Yoksa gerçekten Onu seviyor muydu? “Açgözlülükle dudaklarını öptü ve şöyle diyerek sordu: “Ben seni sevmiyorsam madem neden seni böyle öpüyorum?”

¹⁴⁶ Tâmir, “*es-Sayf ' Sahîlu 'l-Cevâdi 'l-Ebyad*, s. 84-89.

‘İtâf, Mâcid’in bu sorusunun cevabını bildiği halde cevap veremedi.

Çaktırmadan Mâcid’in gözlerine bakıyordu. Mâcid’in gözlerindeki o garip tutku, ‘İtâf’ı korkutuyordu.

Bedeninin derinliklerindeki gizemli bir şey onda şiddetli bir panik uyandırmasına neden olmaya başladı. Bir an gözünü yumsa ve sonra açtığında kendini kalabalık bir cadde de bulmayı ya da odasındaiken annesinin zaman zaman kendisine seslendiği gibi seslenmesini ne kadar istiyordu.

Bir “Ah!” çıktı kendisinden, kendinden geçmiş sarhoşluğun gevşekliğiyle Mâcid’in katı eli vücuduna dokunurken kendini engelleyemiyordu.

‘İtâf : “Bırak beni Mâcid, birileri bizi görecektir” dedi

“- Biz odada yalnızız.”

“- Pencere açık.”

Karşı binanın balkonunda duran kadın gülerek, yanındaki kadına: “Neler olduğunu gördün mü? Komşumuzun oğlu Mâcid eve bir kızını aldı” dedi. Mâcid’in ailesi seyahate çıkmış, işte bak şimdi de havanın şiddetli sıcağına rağmen pencereyi kapatıyor.” Aniden duran anın fren sesi yayıldı. Yüzünü anın camından uzatan kadın, kendisini sorgulayan polis ile karşı karşıya kaldı.

Polis, kadının parlak güzel yüze gözünü dikerek baktı, kısa sessizlikten sonra : “arabayı çok hızlı kullanıyorsun.”

Kadın, insanı etkileyici, gizemli ince tatlı bir sesle: “Suçumu itiraf ediyorum.” dedi. Gözlerinde garip bir tebessüm belirdi. Polis eliyle öne işaret etti ve a hareket ederek uzaklaştı. Polis, arabasıyla gözden kayboluncaya kadar kadının arkasından bakakaldı.

Yüzü güzel, sesi ve gülümsemesi... Bütün bunları dün gece hatırladı. Karısı ile kavga etti. Yatağına uzanınca, ona yapışıyor hiç hareket etmiyor. Ah o gözleri! onu parayla razı etmezse soğuk, kaskatı bedenini ona verdiğinde, o gözler ondan nasıl intikam alacağını bilir,

Güneş alevini üzerine salmaktadır, cadde ıssız. Şimdi o rutubetli odasında olup, karısının yanında yatağı üzerinde uzanmış olma arzusu güçlü bir şekilde ona sahip oluyor.

Güneş yakıcı, bütün bedeninden ter akıyor. Binalardan birinden çıkıp yakın bakkala doğru giden kıza gözünü dikerek ona baktı.

Bakkalın sahibi başını hesap defterinden kaldırır, yüzünden akan teri yavaşça siler ve içeri girip önünde duran bayan hizmetliyi fark eder. Kendisine o kadar yanaşmıştı ki biraz daha öne eğilecek olsa göğsü bakkalın yüzüne değecekti. O bakkalı korkutacak kadar olgunlaşmıştı. Çok geçmeden bu duygularından kaynaklanan bir kahkaha attı. Tüm bu kışkırtmalarına defalarca karşılık vermeye çalıştı. İştahlı bir şekilde dişlerini olgunlaşmış bir elmaya her geçirdiğinde onu hatırladığına anlam veremiyordu.

Hizmetli bağırdı: “Sana ne oluyor, ölü gibi donmuşsun? Hasta mısın? Kalk bana istediğimi ver.

Biraz gözünü dikip baktıktan sonra, iştahlı titrek elini sert dolgun göğsüne uzattı ve hizmetli hiç hareket etmedi ve yaygın bir kahkaha attı.

“Senin acelen mi var?”

“Onlar beni bekliyorlar.”

“Gece gelir misin?”

Yumuşak bir gülüşle gülerек başını salladı, parmaklarını uzattı ve alt dudağını kuvvetlice sıktı.

Güneşin ateşi deli gibi, rutubetli hava ölü, cadde çöl gibi ıssız.

‘İtâf, başını Mâcid’in göğsüne dayadı ve:

“Babam olanları duyarsa beni öldürür.” dedi.

“Sen pişman mısın?”

“Pişman değilim, ne zaman evleneceğiz Mâcid?”

Mâcid, sessizliğe büründü, ‘İtâf kalktı: “Geciktim gideceğim.” dedi.

Mâcid kapıya kadar getirdi, bitkin bir şekilde ‘İtâf’a sarıldı ve öptü mutluydu yüzü parlıyordu, kapıyı arkadan kapatmadan o da onu şevkle öptü ve odasına hızlıca döndü, kendini koltuklardan birinin üzerine attı, sanki kendisini hayata bağlayan tüm iplerin ansızın koptuğunu hissediyordu. Sanki etrafındaki her şey garip bir şekilde kendisini terk etmişti.

‘İtâf’ın “ne zaman evleneceğiz?” sorusu Mâcid’in derinliklerine inmişti.

Ben bu sorudan nefret ediyorum, kendini bana teslim etti ve işte karşılığını istiyor: Evlilik!.

Şehrimdeki her şeyin belli bir bedeli vardır. Hiç kimse karşılıksız bir şey vermiyor.

Onların hepsi çeşitli ikna şekillerinin arkasına sığınmış ve her yere yayılmış yeni nazik tüccarlardır. Bu gibi insanlara kaç kişi kızdı. Çıldırırcasına kızıyorum. İşte ‘İtâf’ın da onlardan biri olduğunu şimdi keşfettim. Sordu bana: “Ne zaman evleneceğiz?”

Ben de salakça: “Yakında evleneceğiz” diye hemen cevap verdim.

Bu ne iş? Aklım düşünmeyi reddediyor. Katı bir taş kütesine dönüşüyor.

Mâcid bir daralma hissetti, oturduğu yerden kalktı, elbisesini giydi ve odasını terk edip caddeye çıktı.

Cadde, onun en büyük sığınağı, güneşin kavurucu sıcaklığına aldırmaksızın yavaşça yürümeye başladı.

‘İtâf: “Ne zaman evleneceğiz.” dedi.

Ben de salakça: Yakında evleneceğiz diye hemen cevap verdim.

‘İtâf ile evlenmeyi düşünüyordum. Fakat şimdi... her şey değişti. Keşke sevgisinin göstergesi olarak bana teslim olsaydı. Fakat karşılığını isteyerek vahşice yöneltilen o (evlilikle ilgili) çirkin sorusu her şeyi yıktı.

Mâcid yürüyüşü bıraktı ve binalardan birinin bahçesinin duvarına yaslandı. Bu ne iş? Onunla evlenecek miyim? Bedelini ödeyecek miyim? İçimde tiksintiden başka bir şey yok, Evlenmeyeceğim. Yarın musibetlere ve çirkinliklere hamiledir. Mâcid tükürüğünü topladı sonrada yere tükürdü. Ağır adımlarla yoluna devam etti. Önünde sıcak güneşin altında nefes nefese kalmış yorgun siyah yüzüyle asfalt vardı.

Tahlil

Bu hikâye Mâcid ve ‘İtâf’ın hikâyesidir. Aslında Mâcid’in zihnindeki kurgusunun hikâyesidir.

Hikâyenin giriş kısmında herhangi bir detay verilmeden hikâyeye başlanması, sanki hikâyenin baş kısmı yazılmadan gelişme bölümünden başlanılmış düşüncesi

oluşturmuştur. Hikâyenin kahramanı ‘İtâf ile Mâcid’in hemen yan yana gelmeleri okuyucunun kafasında acaba nasıl oldu da ‘İtâf ile Mâcid bu derece hızlı bir şekilde yakınlaşabildiler şeklindeki dikkat çekici ve şok edici metod kullanan yazar sanki bu durumdan önceki kurguyu okura bırakmış ve okuru hikâyenin içine çekmeye çalışmıştır. Adeta yazar hikâyenin bazı kısımlarının kurgusunu okura bırakmıştır.

Mâcid’in ‘İtâf’a sahip olma isteği, hikâyenin sonlarına doğru da anlaşılacağı gibi ‘İtâf, Mâcid’in yanından ayrılırken; “Ne zaman evleneceğiz?” diye sormasına karşılık Mâcid’in esas niyetinin evlilik olmadığı düşüncesiyle ile ilintilidir.

“... Koltukta yanında oturanın üzerine gelen elini bir anda kendinden uzaklaştırmak istedi. Ancak onun kolları güçlü ve hızlıydı, bir anda belime sarıldı.

... Kızın gözleri onu esir alıyordu ve o buna karşı koyamıyordu. Gözlerinde kaybolan yardım çığlıkları. Gözlerini yumdu.”

Yazar, hikâyenin evveliyatı ile ilgili detaylar vermeden olaya böyle ani başlamakla adeta öncesinin tasavvurunu okura bırakarak okuru da olayın içine çekmektedir.

Hikâyeye bu şekilde girişten sonra olay, kronolojik olarak sıralanmış ve araya benzer farklı iki durumu daha sıkıştırarak hikâyeyi süslemeye çalışmıştır. Aslında hikâye ‘İtâf ve Mâcid arasında cerayan ederken araya kadın-erkek arası duygusal bağı anlatan; trafik polisi ile trafik kurallarını ihlal eden güzel sürücü kadın arasındaki diyalogu, sonrasındaki hayalleri ve yine ara olay olarak; bakkal ile mahalledeki bayan apartman görevlisinin tahrik edici durumunu anlatan bölümlerden oluşmaktadır.

Sevgiye bir aidiyet ve önem yüklemeyen Mâcid, ‘İtâf’ın bedensel bir yaklaşımın sonunda ‘İtâf’ın, evlilik talebine karşı Mâcid’in şaşkınlık yaşaması, hikâyenin tümünde bu şaşkınlığa anlam veremeyişi üzerine kurulmuştur ve devam etmiştir.

Bedensel paylaşımı bir ihtiyaç olarak gören Mâcid buna sevgi yüklemenin de yanlış olduğunu düşündüğünü şu cümleleriyle ifade etmiştir:

“‘İtâf’ın ne zaman evleneceğiz? sorusu Mâcid’in derinliklerine inmişti.

“Ben bu sorudan nefret duyuyorum, kendini bana teslim etti ve işte bedelini istiyor: Ne zaman evleneceğiz?”

“Şehrimdeki her şeyin belli bir bedeli vardır. Hiç kimse karşılıksız bir şey vermiyor...”

“İşte ‘İtâf’ın da onlardan biri olduğunu şimdi keşfettim. Sordu bana: Ne zaman evleneceğiz? Ben de hemen salakça: Yakında evleneceğiz diye cevap verdim.

...Mâcid bir daralma hissetti, oturduğu yerden kalktı, elbisesini giydi ve odasını terk edip caddeye çıktı. Caddeler, onun en büyük sığınağı, güneşin delice yakıcılığına aldırmaksızın yavaşça yürümeye başladı.

‘İtâf ile evlenmeyi düşünüyordum. Fakat şimdi... her şey değişti. Keşke sevgisinin göstergesi olarak bana teslim olsaydı. Fakat karşılığını isteyerek vahşice yöneltilen o (evlilikle ilgili) çirkin sorusu her şeyi yıktı.”

Aslında Mâcid, ‘İtâf’ı sevmek, onunla evlenmek istemektedir. Ancak ‘İtâf’ın da bu ciddiyeti anladıktan sonra hemen bu durumu fırsatçı bir şekilde kullanmaya kalkışmasına çok kızan Mâcid onunla evlenmekten vazgeçer çünkü bu davranışını bedel olarak değerlendirmektedir oysa sevgi karşılıksız fedakârlıktır.

Aslında Mâcid, Freud’un yaklaşımına benzer şekilde hikâyesini oluşturmuştur.

Hikâye, zaman ve mekân açısından incelendiğinde, zamanla ilgili kesin bir ifade bulunmamakla beraber yaz aylarında cereyan ettiğini; komşularının birbirleriyle yaptığı konuşmalardan anlıyoruz. Şöyle ki; karşı binanın balkonunda duran kadın gülerek, komşu kadına: *“Neler olduğunu gördün mü? Komşumuzun oğlu Mâcid eve bir kızı aldı” dedi. Mâcid’in ailesi seyahate çıkmış, işte bak şimdi de havanın şiddetli sıcağına rağmen pencereyi kapatıyor.”*

Yine burada; ‘İtâf ile Mâcid’in ailelerinin bu durumdan haberlerinin olmadığı, bu durumu duyduklarında çok kızacaklarını bildikleri halde çocukların yalnız kaldıklarında duygulara kapılıp telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilecek davranışlarda bulunabileceklerini anlatmaktadır. Sanki okura, bakın! Siz çocuklarınızı çok iyi yetiştirip güvenseniz de kontrolsüz kaldıklarında, güveninizi sarsacak beklenmedik davranışlar içerisine girebilirler. Buradan tüm ailelere: Çocuklarınıza ne kadar güvenirseniz de onları tamamen kontrolsüz bırakılmaması gerektiği mesajını vermektedir.

Araya sıkıştırılmış olan diğer olayda da trafik polisinin, kuralları ihlal eden bayana gereken cezayı vermeden bırakması, bir keyfî muamele ve ahlaki yönden karaktersizliğini gözler önüne sermiştir. Sonradan da onunla hayallere dalarak eşini küçümsemesi, şehvi isteklerine boyun eğme acziyetini anlatmaktadır.

Yine araya sıkıştırılan bir diğer olay ise; mahalle bakkalı ile apartman görevlisi arasındaki bayan ile arasındaki diyalog kesitidir. Bakkala gelen bayan hizmetlinin cilvesi karşısında bakkalın hemen kendisine randevu teklifinde bulunmasından anlaşılan ikinci karaktersizliğin ve seviyesizliğin hikâye edildiği olayda da yazar ayrıntılı tasvire başvurmuştur.

Bu iki ara olaydan sonra esas karakterin hikâyesine tekrar dönerek Mâcid, ‘İtâf’ın kendisine ne zaman evleneceğiz? sorusunu bir karşılık olarak anlaması sonucu morali bozulur ve kendini teselli için caddelere atarak bunun muhasebesini yapmaya başlar. Hikâye, sonuca varılmadan bitirilmiş ve sonucu okuyucuya bırakılmıştır.

Mekân; Mâcid’in evi ve ‘İtâf’ın evlilik beklentisini açıkladıktan sonra Mâcid’in çıktığı sokaktır.

Zaman olarak yaz aylarından bir gün seçilmiştir.

Hikâyenin şahıs kadrosu: Ana kahraman ‘İtâf ve Mâcid’dir. Yan kahramanlar ise, trafik polisi, trafik kurallarını ihlal eden bayan sürücü, mahallenin bakkalı, komşuları ve bayan hizmetliden oluşmaktadır. Hikâyenin ana karakteri ‘İtâf ve Mâcid evlenme düşüncesinde olan genç yaştaki kız ve erkektir.

Dil ve üslup anlaşılır ve bir o kadar akıcıdır. Okuyucunu içerisine çekip sarmalayacak tarzdadır.

9. Hazine ¹⁴⁷

Ahmet, ince zayıf ve uzun bir adamdır. Bahçesi olan çok güzel ufak bir eve sahip ve bu evde bekâr ve yalnızbaşına yaşayan biridir.

Bu bahçenin gülleri ilk günden beri bir kadının elinin kendisini koparmasını hayal etti, Hiçbir zaman, taze etli kadının yumuşak kahkahasının iki dudağından ayrılıp yağın sarhoş edici çisesini tatmadı.

¹⁴⁷ Tâmir, “*el-Kenzu*” *Sahîlu’l-Cevâdi’l-Ebyad*, s.90-96.

Ahmet, günlerden bir gün sabah çalan kapı zili sesine uyandı, şaşkınlıkla kendi kendine: Acaba gelen kimdir? Yatağından ağır ağır doğruldu, kapıya doğru yöneldi, esneyerek kapıyı açtı. Çocuk şefkatiyle karışık, katı göz çukurlarında parlayan gri gözlü, beyaz sakallı yaşlı bir adamı karşısında gördü.

Tanımadığı yabancı yaşlı adam kendisine : “Ben Şeyh Abdo” dedi.

Ahmet, kısa kuru bir şekilde öksürdü, sonra içinden sigaraya lanet okudu. Şeyh Abdo : “İçeri girmeme müsaade eder misin?” dedi.

Ahmet “Bu yıpranmış yaşlı adam sabahın erken vakitte ne ister ki ?” diye sorar kendi kendine.

Şeyh Abdo: Ahmet’in odasındaki ahşap sandalyeye oturduktan sonra: “İsmim Şeyh Abdo... İşim ise define aramaktır.”

Ahmet’in gözlerinde garip bir bakış belirdi: “Defineeee!!!”

Şeyh Abdo güldü, saygın ve güven veren ses tonuyla: “Evladım, dünya keşfedilmeyi bekleyen gizlenmiş definelerle doludur.” Belki de sen, bu cümlemin benimle ne alakası var diyorsun ama ben sana kısa konuşacağım, senin bahçende gömülü define vardır, yeri ise tam olarak limon ağacının altıdır, orayı kazacağız ve iki testi altın bulacağız, sen altınları al bana da boş iki testiyi ver ne dersin?”

Ahmet bir kelime olsun cevap vermedi, ancak şaşkın bir şekilde Şeyh Abdo’ya bakakaldı. Aman Allah’ım!.. Bu bir rüya mı? Ben zengin mi olacağım? Artık acıkmayacak mıyım?

Şeyh Abdo buyurucu bir ses tonuyla: “Haydi... Bir kazma bir de kürek getir.” dedi.

Birkaç dakika sonra, Ahmet, kazma kürek getirdi ve limon ağacının altını kazmaya başladı, bu sırada Şeyh Abdo ise anlaşılmayan bazı sözcükler geveliyordu.

Ahmet alnından dökülen terini silmek için kazmayı bıraktı. Şeyh Abdo elini Ahmet’e doğru uzatarak: “Bu şişeyi al. İçinde son derece dinçleştirici ferahlatıcı içecek var.”

Ahmet şişedeki tüm sıvıyı içerisine boşalttır, çok değil daha birkaç dakika geçmedi ki dünyanın sokaklarında aylak aylak dolaşmayı seven başka biri olmak için kendisinden bir şeylerin ayrıldığını hisseder ama onun ismi yine de Ahmet'tir.

İşte bu durumdayken Ahmet altın aramak için yeri kazırken ikinci Ahmet, dünyasından kopmuş istediği gibi yaşamak istiyor.

Meyhaneye girdi ve loş ışıkların üzerine düştüğü köşedeki masaya oturdu ve yıllanmış şarabı içmeye başladı ve bir kadın gelir bitişiğine oturur ve onun bardağını alır ve dudaklarına kaldırırken: “Ben şarabı ve erkekleri severim.” der.

Ahmet ona: “Ben sadece altını seviyorum.”

Kadın ise: “Kızma! Bende altını seviyorum.” der.

Ahmet: “Altını delicesine seven tek kişi ben olmak istiyorum, benim dışımdaki insanların ise sadece memleketlerinin ekmeğini, uyku saatlerini ve ölümlerini bekleyen aptallar olmasını istiyorum. Altından bir kadın yapacağım ve onu içtenlikle seveceğim.”

Birinci Ahmet kazmaya devam ediyor ve yanında da Şeyh Abdo gerçekleşmesi mümkün olmayan sözcükler mırıldanıyordu.

Önceki Ahmet ayık, diğer Ahmet ise, kızarak meyhaneyi o anda terk eder ve büyük deniz boyunca uzanan kaldırımında yürür. Dalgaların çarpmasına hayretle kulak verir ve şeffaf renklere sahip cılız bir balık gibi olduğu günlerini hatırlar, karanlık suların derinliklerine dalar ve bir anda bulunduğu yere yakın, üstten atılan balık avcısının ağının sesini işitir.

Öyle balık ki yoğun karanlık boşlukta ilk doğan yıldıza şahit olmayı hatırladı.

Şeyh Abdo: “Kazmaya devam et Ya Ahmet... Kazmaya... Altını bulacağız ve mutlu bir şekilde yaşayacağız.” dedi.

İkinci Ahmet, o anda arkadaşının kolunu koltuğunu altına almış dünyaya küfrediyor ve “Harun Reşit Kral” diyordu.

Ahmet cevap verir: “Veziri Cafer, onu karısı ise Zübeyde adında güzel bir kadındır.”

Arkadaşı der ki: Kolaylıkla kelle kesen celladı sevindiren efendim, isminiz nedir?”

Ahmet kızarak: “Bana küfür mü ediyorsun? Ben cellat mıyım?”

Ahmet cebindeki büyük bıçağı kınından çıkar, arkadaşının göğsüne sert bir şekilde dayar ve arkadaşı dehşetle bağırır: “Beni öldüreceksin” diye bağırır.

Ahmet bıçağı arkadaşının göğsüne dayamaya devam ederken şöyle diyordu: “Seni kalbura çevireceğim.” diye bağırıyordu.

Arkadaşı bitkin sesle kekeliyor ve yere düşüyor: “Beni öldürdün... Ben çocukluğu kaybolmuş küçük kardeşinim senin.”

Ebediyete kadar sesi kesilen cesedinin üzerine kapanır ve midesi ekmeksiz kalmış fahişe gibi feryatla ağlar.

Şeyh Abdo: “Kazmaya devam et Ey Ahmet kazmaya... Altının yüzü son derece güzeldir. O, perişanlığın kendisini ebedi karanlık geceye çevirdiği, karanlık kalbi aydınlatacak tek güneştir.”

Ahmet, düzenli ve süratli bir şekilde kazmaya devam ederken, altına olan arzusu güneşin sarı ışığıyla aydınlanan gökyüzünde koşuşturan kara bulutlar gibi büyüyordu.

Diğer Ahmet ise; karşıdaki plak satan iş yerinin önünde duran genç kızı hayal ederek: “Bedenin alevden bir şarkı, doğmadan önce ben ona âşık oldum.” dedi.

Genç kız ise utanarak: “Benimle konuşmaya nasıl cesaret edebilirsin?” dedi. Uzaklaş. Babam benimle konuştuğunu görürse döver seni”

Ahmet: “Baban öldü.” dedi.

Genç kız: “Kardeşim döver seni.”

Ahmet: “Kardeşin de öldü. Annen öldü. İnsanların hepsi öldü. Hayatta bizden başka kimse kalmadı. Benimle çocuk doğurmadan mutlu bir kadın olarak yaşayacaksın.” dedi.

Genç kız: “Sen körsün. Senin gözlerin nerede? İnsanların hepsi hayattalar.”

Ahmet’i acı bir ümitsizlik kapladı. Bu onu denize doğru yürümeye yöneltti ve kendi kendine söylenerek: güzel renkli cılız bir balık olarak döneceğim.”

Denizin göğsü titredi ve âlemin sokaklarını aylakça dolaşmayı seven Ahmet’in bedenini çalıp aldı ve tam bu sırada topraktan bir yılan çıktı ve çukura dalmış olan diğer Ahmet’in bacağı etrafın da dolandı.

Korkuyla bağırdı. “Ya Şeyh Abdo... Yılan beni soktu. Öleceğim. Çabuk doktor çağır. Kaçma. Ohh! Seni tanıdım. Sen, nice yılların arkasına sığınmıştın.”

Ahmet daha cümlesini tamamlamadan, şefkatle alnına dokunan bir el hissetti ve bir takım şeyler söyleyen ses işitti, gözlerini açtığında kendini duvarları beyaz bir odadaki yatağın üzerine atılmış olarak gördü, yakınında da bir erkek ve kadın beyaz elbise giyiyorlardı, adamın gri gözleri ince camlı gözlüğünün arkasından parlıyordu.

Ahmet alçak sesle: “Beni buraya getiren nedir?” dedi.

Adam: “Sen iyisin, endişelenme, caddeyi geçerken sana araba çarptı.”

Caddeye bakan odanın penceresinden sızan şehrin gürültüsü kulağına gelirken gözlerini yumdu ve kafasında toplanan karartı dağıldı.

Korkunç bir süratle peş peşe gelen küçük kazaların yoğunlaştığı o anı hatırladı: araba kornası... Fren sesi... Sırtına sert bir çarpma... Gözleri kararmadan önce yüzünde acı bir çılgılık belirdi.

Ahmet, acı bir gülümsemeyle; o zaman altından kadın yapamayacağını, hastaneden birkaç gün sonra güçlü bir aygır gibi ayrılacak ve şehrinin sokaklarına işsiz ve sevgilisiz olarak dönecek, bazen açlık anı gelecek... Onun şafağı ölü; kaybolan ekmeğine karşılık hırsıyla gözlerini yemeye mecbur edecektir.

Tahlil

Olayın başkarakteri Ahmet’tir. Hikâye panoramatik anlatım üslubu ile anlatılmıştır. Hâkim-anlatıcı bakış açılı bir tarzla takdim edilen hikâyenin kahramanı Ahmet tasvir edilerek başlamaktadır: “*Ahmet, ince zayıf ve uzun bir adamdır. Bahçesi olan çok güzel ufak bir eve sahip ve bu evde bekâr ve yalnızbaşına yaşayan biridir.*” diyerek hikâyenin başkarakterinin yaşamının genel özelliklerini, yaşadığı ortamını ve psikolojik durumunu belirtmiştir.

Diğer karakter Şeyh Abdo ise hikâyenin sonlarına doğru anlayacağım hayali bir karakterdir.

Aslında hikâyenin hemen hepsi gerçek yaşamdan uzak, Ahmet'in bilinç altını yansıtan olaylarla örülmüştür. Sadece hikâyenin başında ve sonunda Ahmet'in reel hayatına dair gerçekler vardır.

Hikâyenin başında ana karakterimizin kişisel özellikleri ve sade yaşamına dair birkaç şey söylenmiştir. Sonunda ise defineye ulaşmak için kazdığı çukurda yılanın sokması neticeinde daha önce geçirdiği trafik kazası sonrasında kendisine geldiği an anlatılmıştır.

Arada yaşanan olayların, Ahmet'in bilinçaltında oluşturduğu ve açığa çıkardığı olaylar olduğu anlaşılmaktadır.

Hikâye şu şekilde özetlenebilir:

Bir gün Ahmet'in kapısı erken saatlerde çalınır, sabahın bu vaktinde kim olabilir acaba diye kendi kendine sorar, kapıyı açtığında hiç tanımadığı; gri gözlü, beyaz sakallı yaşlı bir adamı görür. İçeri girmek için müsaade ister, içeri girer ve kendisini tanıtır: Adının Şeyh Abdo, işinin ise define aramak olduğunu söyler. Ev sahibi Ahmet buna anlam veremez, fakat Şeyh Abdo, saygın ve güven veren ses tonuyla: “Evladım, âlem keşfedilmeyi bekleyen gizlenmiş definelerle doludur.” der. Şeyh Abdo'nun bu sözü, ev sahibi Ahmet'in şaşkınlığını bir kat daha arttırmıştır.

Bunun üzerine Şeyh Abdo açık bir şekilde bahçesindeki limon ağacının altında define gömülü olduğunu, kazıp iki testi altını çıkartıp kendisine teslim edeceğini söyleyince; ev sahibi Ahmet zenginlik hayalleri kurar... Kazma kürek ister...” Ahmet kazmaya başlar, yorulur ve Şeyh Abdo kendisine aklını başından uçuracak içecek verir onu içer ve gerisi artık hayaller âleminde cereyan eden şeylerdir.

Ahmet kazdığı çukurdayken kendisini yılan sokar. Şeyh Abdo kendisine yardım edemez, bu sırada eski günlerde geçirdiği trafik kazasını hatırlar, hastane odasında gözünü açar, etrafındakilere kendisine ne olduğunu sorar, bir arabanın kendisine çarptığını öğrenir... Oysa bahçedeki defineyi çıkartmak için kazarken çok güzel hayaller kurmuştu, öyle ki; altından kadın yapıp onu sevecekti, diğer kadınlara muhtaç olmayacağını kendisine kur yapan kadına söylemişti, ancak önceki

bilinçaltındaki araba çarpması olayında hastanededir ve birkaç gün sonra sokaklara tekrar işsiz ve sevgilisiz olarak dönecekti.

Ekmeğinin peşine ölene kadar koşmaya mecburdur. Çünkü bu düşündükleri hayalden başka bir şey değildir.

Hikâyedeki başkarakterin Şeyh Abdo ile olan alakasının nereden olduğu anlaşılmamaktadır, hangi alakayla ve hangi münasebetle Ahmet'in evine gittiği ve onun bahçesinde definenin var olduğunu nereden öğrendiği de bilinmemektedir.

Sadece hikâyenin başında "Ben şeyh Abdo, işim define aramaktır" şeklinde ismini ve işini açıklamasıyla bu münasebet başlamaktadır.

Bilinçaltına yöneldiğimizde, Ahmet ile ilgili ayrıntılı bilgileri oradan aldığımızı görüyoruz. Buradan çıkardığımız sonuçlardan Ahmet'in geniş karakter tahlilini yapıyoruz.

Hikâyedeki Ahmet karakteri bekâr, fakir bir yaşam süren ve bu fakirlikten bıkmış-usanmış biri olarak hayalinde kendini bu fakirlikten kurtaracak parayı bulmayı hayal eden, kısa yoldan zengin olma yollarını arayan ve bunu da çok sevdiği altınlarla sağlama düşüncesine sahiptir. Ama ne yazık ki bu isteğini sadece hayalinde büyütmüştür. Şeyh Abdo; onun bu hayalini gerçekleştirecek, ona yol gösterip onun altınlarına dokunmayacak bir insandır. Bilinçaltında bu mükemmel insanı yaratmıştır. Limon ağacının altını hiç yorulmadan, daha doğrusu yoruluşuna aldırış etmeden kazması ve bunu düzenli bir şekilde devam ettirmesi, Ahmet'in hırsını ve maddi yaşama düşkünlüğünü göstermektedir.

"Arkadaşı der ki: Kolaylıkla kelle kesen, cellâdı sevindiren sen misin?"

Ahmet kızarak: Bana küfür mü ediyorsun, ben cellât mıyım?

Ahmet cebindeki büyük bıçağı kınından çeker, arkadaşının göğsüne sert bir şekilde dayar ve arkadaşı dehşetle bağırır:

Beni öldüreceksin!"

Ahmet bıçağı arkadaşının göğsüne dayamaya devam ederken şöyle diyordu

"Seni kalbura çevireceğim." diye bağırıyordu.

Arkadaşı bitkin sesle kekeliyor ve yere düşüyor:

Beni öldürdün... ben çocukluğu kaybolmuş küçük kardeşinim senin."

Bu bölümden yola çıkarak; Ahmet'in geçmişte bir kardeşinin veya kardeşi gibi olan bir arkadaşının ölümüne sebebiyet verdiği sonucunu çıkarabiliriz belki de kasten öldürdüğü sonucunu... Ve bunun bilinçaltında oluşturduğu tahribatları dolaylı yoldan öğreniyoruz.

Yine bilinçaltından yola çıkarak Ahmet'in kadınlara olan özlemini ve bu noktadaki eksikliğini çıkarıyoruz.

Hikâye genel olarak başkarakterimizin iç dünyasının, bir kaza sonucu baygın olduğu sırada açığa çıkmasını anlatıyor.

Uzun ve detaylı betimlemeler kullanılarak hikâyenin sanatsal yanı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Şeyh Abdo ise ilim ehli birisi olup ana karakter Ahmet'i içerisinde bulunduğu o hayali buhrandan ve psikolojik bunalım karşısında, çözümler sunan karakteri temsil eden birisidir. Sanki ana karakteri, içerisinde bulunduğu problemlerden çıkarmaya çalışmakta; ona kısa yoldan zengin olmasının hayal olduğunu, insana sıkıntı vermekten başka bir işe yaramayacağını anlatmaya çalışmaktadır.

Tahlilin başında ifade ettiğimiz gibi hâkim-anlatıcı yazar, hikâyeyi panoramik anlatımla sunmuştur; kahramanların söz ve davranışlarını, karakteristik özelliklerini, tutumlarını ve olayın zaman ve mekânını adeta bir ressam gibi resmetmektedir.

Bu anlatım tarzında anlatıcı, kahramanlar hakkında çok geniş bilgiye sahiptir çünkü olaya göre kahramanını kendisi belirlemektedir.

Zaman olarak belli bir zaman kullanılmamıştır.

Hikâyenin hangi zaman diliminde başlayıp bittiği belirsizdir. Mekân olarak Ahmet'in evi, hastane ve kazânın olduğu yol, gerçeği yansıtır. Hikâyede kullanılan diğer tüm mekânlar bilinçaltında kullanılan mekânlardır.

10. Nehir Ölü¹⁴⁸

Annem uzun uzun feryatla ağladı. Sinek, yeşil başak gibi taze genç kız çocuğunun her iki gözünü yedi. Babam kaba sesle bana: “Tarık! Gülmeyi bırak.” dedi.

Sıkıntılarının gözyaşlarını gizlediği kadın bana döndü ve: “Aşkın ismini söyler misin?” diye sordu.

Bir sonraki gün ölüm soğuk pençesini uzattı ve yeşil başak gibi taze genç kız çocuğunu arzuyla kucakladı. Babam üzüntülü bir ses tonuyla fısıldadı: “Tarık... Sen bir mezarlıktasın... Gülmeyi bırak”

Mezarlıktan döndükten sonra, odamda durdum, duvara eğri-dengesiz bir şekilde sabitlenmiş aynayı fark ettim ve alaycı bir sesle: “Bu yüz benim yüzüm mü?” diye sordum.

Benim yüzüm, sakın ve devamlı mütebessim; babam, ortalığı kasıp kavuran ses tonuyla şöyle bağıırıyordu: “Keşke doğmasaydın.”

Özendirici bir kahkaha attım ve babama bazı arkadaşlarım beni bostanda fahişe bir kadınla yakaladıklarını söylediğimde o da kahkaha attı.

“Ben mutluyum, oğlum Tarık artık çocuk değil, şimdi o bir adam... Temennim nehir gibi olmasıdır.”

Nehir... O benim dostumdur; onu hem severim hem de korkarım. Onun dalğasının sahile vurup ses çıkarması, benim nefeslerimle özdeşiyor.

Benden sakinliğimi alıp götürüyor, taş ve etten oluşmuş büyük bir kütle şeklindeki şehir mahlûkatlarıyla bana kalıyor.

Donukluğu sevmeyen nehre benzeyen bir bakışla en tepeden iştahla şehre bakıyorum. Taştan bir duvara dirseğimi dayadım. Yumuşak günün ışığı altında coşan nehir suyuna bir bakış attım ve kendi kendime dedim ki: “Keşke ismim Tarık olmasaydı, keşke isimsiz olsaydım, keşke şehrim olmasa, keşke babam olmasa...”

¹⁴⁸ Tâmir, “*en-Nehru Meyyitun*” *Sahîlu'l-Cevâdi'l-Ebyad*, s.97-103.

Sıcak bir yazın boğucu gecesinde doğmuşum. Şehri baştan sona ortadan ikiye yaran nehir gibi benim şehrim de çok eskidir.

Evvel zaman içerisinde; adı Târık olan bir adam, ordusunu bilinmedik bir yerin kıyısına getirdi, gemileri yaktı ve sonra adamlarını gür bir sesle tehlikeye karşı sakinleştirici bir hitapta bulundu: “Arkanızda deniz... Ve önünüzde düşman”

O anda askerlerden biri şaşkın bakışlarla yangından yükselen duman bulutuna baktı sonra da ipsiz asılarak boğulmuş biri gibi başını önüne eğdi.

Bir gün iri gözlü bir kıza âşık oldu, gözü en mükemmel gökyüzünden daha güzel safi mavilikteydi. Beni yoldan çıkaran ve bana acı veren sevgimi hiçbir zaman ona açıklamadım ancak gece karanlık halkalarından kurtuluncaya kadar onu gözetliyordum ve tutsağı olduğum arzularım birden bire parlıyordu.

Bir gece üzerimde bulunan en son parayla şiir divanı satın aldım...

Ondaki hüznü kasidelerini üzümlere okudum:

İnsan neyi ister ki?

İstediği şeye sahip olduğunda!

Çok arzuladığı aydan dışında neyi ister ki?...

Aptalca güldüm, çünkü benim ay’ım, lapa lapa karın yağdığı gecede aç olarak öldü.

Çokça kaside yazıp ama yayınlamak istemeyen arkadaşşıma:

-“Ben yıldızı severim, ancak ona ulaşmak da istemem” dedim.

-“Sen delisin. Nehir yaşamaya devam ediyor, suyu da kurumadı.” dedi.

-“Ben ölü yıldızları severim.” dedim.

-“Sen delisin.” dedi.

-“Ben külüm... Sinbad’ın bedeni şehrin kuytularında boğulmuştur.” dedim.

-Sert bir kahkaha attı: “Ben Örümceğim ” dedi.

Üzümlere, “Ben tozum.” dedim.

Toz çokça uçtu ve asırlarca aç kalmış hayvan şeklinde taşlaştı.

Yeşil başak gibi taze genç kız çocuğun vefatından beri yatağından ayrılmayan hasta annemi ziyarete gelen komşumun kızı Cemile eve girdiği esnada bir anda o taştan uluma sesi çıktı. Annemin bir bardak su istemesi üzerine Cemile odadan çıkınca aç hayvan sevinçle gerildi.

Kollarımla hemen beline sarıldım, taze dudaklarıyla ağzımı yakaladı. Serbestçe dudaklarına dokunduğum sırada: “Beni seviyor musun? Beni seviyor musun? Beni seviyor musun?” diye mırıldanmaya başladı.

“Mavi yıldızları severim.” dedim.

O da bana: “Şaka yapma... Yıldızlar çok uzaklarda... Beni seviyor musun? Beni seviyor musun?”

Hafif sarı ışıkla aydınlanan arkadaşımın odasında oturuyordum, gözleri dolu dolu oldu siyah kemanından yükselen sesi dinledi.

Karımın, çocuklarımın, arkadaşlarımın beni sevmelerine ve tüm sevinçlere rağmen yalnız başımayım.

Ebedi uzletiyile yaralı bir insanın üzüntüsü... “Tüm benim bu üzüntüme rağmen nehir şarkı söylemektedir.” dedi.

Derinden bir tonla: “Karım yok, çocuklarım yok, arkadaşlarım yok, sevinçlerim yok, yeryüzü kocaman bir mezarlık, nehir bazen benim gibi mutsuz oluyor.”

Beyaz mermer üzerinde sürünen siyah Ağustos böceğini korkuyla fark ettim. Arkadaşım bağırarak: “Onu öldürmeeee... Belki de tek insan odur.” diye bağırdı. Hamam böceğinin ayakkabılarımın altında ezilme sesini duyunca ürperdim. Oooh... o Yeşil başak gibi taze genç kız çocuğun sahip olduğu şefkat nehri iki mavi gözünü yiyen, şehrimdeki sinek gibi katı bir ilah gibi oldum.

Bomboş cadde de başımı önüme eğdim ve tanımadığım bir mahlûkun -geri zekâlının biri- yüzüme tükürdüğünde beni korkuyla karışık bir mahcubiyet kapladı ve bana:

“İstersen beni öldür... Kızmadın mı?” dedi.

“Ölümü bu kadar mı çok seviyorsun?” dedim.

“Ölüm arzulanan olgun bir kadın gibidir.” dedi.

“O zaman intihar et” dedim.

“Beni öldürecek hançeri satın alacak paraya sahip değilim, keşke hançer alabilecek param olsaydı.”

Dileğini gerçekleştirmesine yetecek kadar kendisine para verdim.

Sonra da yeşil başak gibi taze genç kız çocuğu düşünürken sordum.

“Şimdi intihar edecek mi?

Sevinçle güldü ve şöyle dedi: “Şimdi ekmek, et ve bir şişe şarap satın alacağım. Hayat güzeldir.” ve onu terk ettim.

Sonra da caddenin köşesinde bekledim. Bedenini sadece bir saatliğine satın almak için beğendiğim kadınla anlaşmak istedim.

Kadın: “Fiyatım on lira... Peşin ödemelisin” dedi.

“Bu bedel çok aşırı, ben fakirim” dedim.

Kadın: “Ben de senin gibi fakirim, gözlerin de mavi değil” dedim

“Beş liradan başka ödemem” dedim.

“Benim yaşım sadece yirmi, vücudum yüzümden daha güzeldir” dedi.

Kadın pis pis gülerek: “Seninle gelmeyi kabul etmezsem ne yaparsın?” dedi.

Ben de: “Odama döner, odanın kapısını kapatırım ve çıplak güzel kadın suretini hayal ederim.” dedim.

Yağmur üzerime yağdı, boyun bükerek ağladım ve yüksek sesle: Mart, Nisan, Mayıs... Salı, Çarşamba, Perşembe... Bu çılgınca gidişat ne zaman bitecek? Bir gün bir çukura gömüleceğim ve nehir var olmaya; yaşamaya devam edecek. Keşke nehir olsaydım!”

En güzel gökyüzünden daha harika maviliğe sahip ve şehrin sineğinin her iki mavi gözünü yediği kız kardeşimin yüzü gibi sakın genç kızın gözlerini dolduran o istekli sıcak ağlaması beni son derece üzdü.

Kız kardeşim, ey kız kardeşim, gariban kız kardeşim. Hiç kimse benim için ağlamayacaktır. Odama döndüm ve yatağımın üzerine uzandım.

Gözümü anlamsızca solgun beyaz tavana dikmeye başladım. Sevimsizlik, gizli yerlere izinsizce giren sert müziğidir onun.

Sürekli bana eşlik eden nehrin sesleri ansızın kayboluyor? Nehir öldü mü? Kız kardeşim yeşil başak gibi taze genç kızdı. Neden öldü? Neden?

Târik! Gemilerini yakma! Onları yakma! Benim kinim, ıssız dağların kayalarına tırmanmaktadır. Çekirgeler tarlaların neşesini söndürüyor. Nehir ölüdür. Maskeler yırtıldı. Bu benim yüzümdür,

Ben şehrin sineğim. Helak edici dalgalara sahip olan nehir, tehlikeli alevi uyuyan ancak beyaz eti uyanık olan kızgın güneş ışığından daha parlak, yeşil başak gibi taze genç kız çocuğunu kapladı. Pencerenin camına çakılan ay, birbirine bitişik bedeni gören tek şahittir.

Kız çocuğu korkuyla fısıldadı: Hayıır! Neşeyle güldüm. Utanarak beni öptü. O beni seviyor. Acı acı ağladı. O benden nefret ediyor. Beni öptü mü? Öldü çünkü o benden nefret ediyor. Neden intihar etti? Ohh... Gemiler..!yanıyorlar. Ben korkuyorum. Yangından yükselen duman bulutuna telaşlı gözlerle donup baka kaldı. Sonra başımın bitkin ve zilletle göğsümün üzerine düşmesine müsaade ettim. Târik! Senin herhangi bir şehrin yoktur. Gemiler yanmıştır.

Tahlil

Zekeriya Tâmir, açıklamak istediği hususları bazı tarihî şahsiyetler üzerinden anlatmaya çalışmıştır; bu nedenle de hikâyelerinde sık sık bu yöneme başvurarak anlatmak istediği durumu ve vermek istediği mesajı bu yolla okurlarına aktarma yoluna başvurmuştur.

Yazar, “*en-Nehru Meyyitun (Nehir Ölü)*” hikâyesinde de tarihi bir şahsiyet olan Târik b. Ziyâd karakterini kullanmıştır.

Hikâyenin başında: “*Evvel zamanda bir gün Târik adlı bir adam ordusunu garip bir yerin kıyısına getirdi gemileri yaktı ve sonra da ordusuna: -deniz, arkanızda düşman da önünüzdedir.-*” ifadesinden kastedilen tarihi şahsiyetin Târik b. Ziyâd

olduğu anlaşılmaktadır. Hikâyenin diğer yerlerindeki Târik ise, kahramanın ismi olarak geçmektedir.

Hikâyedeki Târik, sosyal baskılardan bunalmış, ümitsiz ve çaresizlikler içerisinde bir gençtir. Babasının baskıcı tutumu Târik’i isyan ettirecek dereceye varırdığını, aralarında geçen şu karşılıklı konuşmalarından anlıyoruz: Babası oğlu Târik’a “*keşke doğmasaydın*” demektedir. Târik da babasına “*keşke babam olmasaydı*” diyecek kadar baskıdan bunalmış durumdadır.

Yazar burada hiç kimseye danışmadan kendi başına karar veren muktedir ve otoriter ordu kumandanı Târik b. Ziyad ile otoriter baba arasında bir bağ kurmuştur.

Yine bu hikâyede de kahraman anlatım tarzı vardır. Aslında Târik yaşadığı toplumun sosyolojik bunalımının bir meyvesidir. Baba baskısı da toplumda kendini konumlandıramamış, bir aidiyeti olmayan ve bir aidiyet istemeyen bunalmış ruhun yansımaları olan ve yaşantısında “Bu değil! Bu olmamalı!” ifadelerini sık sık kullanan bezmiş bir gencin hikâyesidir.

Yazarın hikâyede olayın öncesini, nasıl başlanıldığını anlatmadan direkt olaya girmesi bize “Çehov” tarzı hikâyeyi çağrıştırmaktadır. Ancak görüldüğü üzere hikâyede tam bir olayı inceleniyor olması bizi yanıltmamalıdır. Çünkü öyküde aksiyon da gerilim de mevcuttur.

Çehov tarzıyla yazılmış bu hikâyede, durum hikâyeciliğinin getirisi olan psikolojik analizler, hayaller sıkça geçmektedir.

“İnsan neyi ister ki?

İstediği şeye sahip olduğunda!

Çok arzuladığı aydan başka neyi ister ki?...

Aptalca güldüm, çünkü benim ay’ım, lapa lapa karın yağdığı gecede aç olarak öldü.” ifadesine bakışımızda Târik’in kayıp ruhunun ölüme olan gizli merakını bulabiliriz. Bu durum Târik’in bir bıkılmışlığın ifadesidir. Heyecanı tekrar olmayacak ölüm gibi bir bıkılmışlık.

“... Çokça kaside yazıp ama yayınlamak istemeyen arkadaşşıma.

- Ben karşılık beklemeyen yıldızları severim, dedim.

- Sen delisin, Nehir yaşamaya devam ediyor. Suyu da kurumadı. dedi.
- Ölü yıldızları severim, dedim.
- Sen delisin, dedi.” gibi ifadeleri de Târik’in bir yetiremeyişliğin içerisinde olduğunu göstermektedir.

Târik mavi gözlü bir kadına âşıktır ama ifade edememektedir. Sanki “Seni seviyorum.” dese kahroluşuna yeni bir kahrolma eklemiş olacağını düşünmektedir. Bir yandan da baskıcı babayla mücadele etmektedir.

“Keşke doğmasaydın” diyen baba ile “Keşke babam olmasaydı” diyen oğul Târik’in çatışmasından bu hakroluş çok net bir şekilde görülmektedir.

Tahlilin başlarında da söylediğimiz gibi “*Nehir Ölü*” hikâyesi sosyolojik bunalım ve psikolojik travma sonucunun tezahürü bir üründür.

Hikâyenin şahıs kadrosunu: baba, oğlu Târik ve kız çocuğu oluşturmaktadır.

11. Yorgun Asfalt Karanfili¹⁴⁹

Genç kız günün ilk aydınlığında esnek yatağının üzerinde uzanmış gözlerini yummuş, komşusunun radyosundan gelen müzik sesine kulak veriyordu. Kadının sesi adeta yemyeşil bir şehir gibiydi. Öyle ki bu şehre yakıcı olmayan yumuşak bir güneş, masmavi gökyüzü ve serçeler ona yönelir haldeydi. Göçüp gitmeyen bir bahar, şiddetli hüznün ovalarına götüren tatlı dil sedalarını arıyordu. O ses ki şefkat ve neşeyle ağır ağır yükselmekteydi. Müzik, sarı tarla üzerinde dönüp dolaşan kuşlar gibi kadının sesini gölgeliyordu. Müzik sesi genç kızın derinliklerine garip ve müthiş bir ferahlık verirken içine de her an siyah güller açtıracak hüznün yüklüyordu. Yatağının örtüsü üzerinde yayılmış olgun bedeninin doğduğu günü unutmuş yıllanmış şarap gibiydi.

O anda erkeksiz vücudu kara dalgaları uyuyan deniz gibiydi... Gizli ve sessizce ağlayışı kendisi kaplayan üzüntüsünü dışarı atmaktaydı. Denizcinin bilek gücüyle hareket ettirdikleri sıra sıra sandallardan çıkan sesleri ve tekne gürültüsünü özlemişti.

Annesinin hayali beliriverdi ansızın genç kızın hayalinde. Annesinin âdeti olduğu gibi o keskin seslenme sesi kulağında yankılanır: Erkeklerin hepsi kadının

¹⁴⁹ Tâmir, “*Karanfiletü li’l-Asfalti’l-Mut’ab*”, *Sahîlu’l-Cevâdi’l-Ebyad*, s.104-111.

kokusunu aldığında zilletle ona taparlar fakat şehvetlerini giderdiklerinde de ondan tiksintiyle uzaklaşırlar.

Genç kız, yaşlı komşusunun bir seferinde kendisine anlattığı, yedi erkeğin kaçırdığı kızın, erkeklerin ellerinden ancak birkaç gün sonra kurtulabildiği durumunu hatırladı.

Anlatma sırasında yaşlı kadının dalgın uzun bakışları, kaçırılan genç kızın, yaşlı kadının gençlik yıllarında yaşadığı olay olduğu düşüncesine sevk ediyordu.

Genç kız tekrarlar: Yedi erkek sadece bir kadın, yedi erkek.

Bir anda genç kız yedi erkeğin odasının kapısını zorlayıp içeri daldıklarını hissetti. Aç ellerinin kendisine dokunduğunu hissetti.

Kızın etrafında, ilkbaharın başında yağın yağmurla ıslanmış kötü koku yayan hayvanlar gibi nefes nefese kalışları işitiliyordu.

Aralarından biri: “O çıplak olduğunda daha güzel olacaktır.” Parmaklar kızın elbisesine uzandı ve üzerindeki elbiseyi yırttılar. Genç kız herhangi bir mahcubiyet utanma yaşamadı, zira katı sıcak bir sevgiyle karışık tatlı bir akıntıya kapıldı.

Kendi kendine: o zaman ben şimdi çıplağım... Ve yedi erkek yatağımın etrafındadır dedi.

Birinci Adam: “Onun yüzü güvercin ötüşü gibi hoş...”

İkinci Adam. “Ne kadar da güzel! Doğduğum günden bri böyle bir kadına hiç yaklaşmadım.” dedi.

Üçüncü Adam: “Eti sıcak, esmer, yumuşak” dedi.

Dördüncü Adam: “Ben yorgunum. Göğsünün yumuşaklığı beni korkutuyor.” dedi.

Beşinci Adam. “Ağzı titrek karanfildir.” dedi.

Altıncı Adam: “Kaybolan orman kokusunun üzerine yağmur gibi yağmazsam helâk olurum.” dedi.

Yedinci adam ümitsiz yakarışla: “Ahh Tanrım” diye fısıldadı.

Genç kız titrek bir şekilde: “Ohh... Ohh” diye söylendi.

Odanın dışından annesinin ısrarla kendisine seslenişi yükselir ve o yedi adam telaşlanır ve genç kız gözünü açar ve kendi kendine: “Keşke annem yaşamıyor olsaydı.” der.

Tam bu sırada da, öğlen güneşi asfalta çakılırken, başlarını önlerine eğmiş tabutu ağır ağır takip eden adamlar asfaltta yürüyordu.

Bir zamanlar, yorulanların gölgesine sığındığı, kuşların sevdiği bir ağaç vardı, fakat şimdi o ağaç tahtadan bir kutuya dönüştü ve içerisinde sarı soğuk et parçası yatmaktadır. Çok değil O daha bir gün önce; evi olan, yarını olan, ümitleri olan ve gülümseyen biriydi.

Çok yorulдум.

Mezarlık çok uzak mı?

Cenazeyi defnettikten sonra ne yapacağız?

Ben açım... Yemek yeriz.

Mezarlıkta mezar kazıcıları her şeyi hazırlamış, cenaze yaklaştığında da artan katı tedirginlik maskesi arkasında pis tebessümü gizlenmekteydi.

Tabut derin çukurun yakınında yere kondu, örtüsü kaldırıldı, eller başının ucundan ve ayağının ucundan bağlı beyaz kumaşa sarılı bedeni kabre taşımak için uzandı ve bir kadın feryat-fıgan ederken bir adam da sessizce ağladı. Git ey Mutluluk! Gözlerinizi yumun çocuklar.

Neredesin ey ölüm!

Eğer seni bulursam kısa bir zaman diliminde bin defa boğazlayacağım.

Kazı gecesi ceset gömüldü, mezar çukuru büyük bir kaya parçasıyla kapatıldı ve üzerine toprak yığılıp kömbe yapıldı.

Dakikalar sonra herkes dağıldı, mezarlık terk edildi, bir anda ağacın üzerine çöreklenmiş kargalardan başka kimse kalmadı. Sonra çok geçmeden kargalar siyah kanatlarıyla mavi gökyüzünde döne döne halka oldular. Mezarlık duvarının yakınındaki yolda duran gençlerden kuru ağaca benzeyen uzun boylu sıska biri : “Ölü cesedi görmekten çok sıkıldım.” dedi.

Kısa ve şişman olan ve gözleri siyah gözlükleri arakasında gözükmeyen ikinci genç: “Ben de sıkıldım, sanki benim cesedim gömüldü, fakat ölüm; yaşlılar için rahat edecekleri bir sığınaktır.” dedi.

“- Bizlerde yaşlanacağız, gençliğimizi koruyamayacağız.”

“- Neden böyle konuşuyorsun?”

“-Ben gündüzlerden nefret ediyorum. Kalabalık, Şiddetli güneş, gürültü ve ezici ışık... Tüm bunlar beni ölümü düşünmeme sevk ediyor.

Az sonra başımı asfalta teslim edip, süratli arabaların lastiği altında ezilmesi düşüncesine kapıldım. Bazen bir anda; şöyle demek istiyorum: “Kafamın kemiğinin ezilmesini duyuyorum: Ey memleketim yorgun göğsüne kırmızı karanfil kanımı al.”

Şişman genç güldü ve “Sen deliler gibi konuşuyorsun.” dedi.

“- Hepimiz deliyiz. Dostoyevski, delidir. Sartre, güneşi sevmeyen beyinsizdir. Rainbow, terbiyesiz çocuktur. Çaykovski, mutsuz kurbağadır. Lorca, siyah bülbüldür, Kafka, taştan hamam böceğidir. James Mason, davuldur.”

“Hepimiz içerisindeki sesi bile kaybetmiş yırtık davuluz. Sevinmek için güneşin altında beklemenin ne faydası var ki?”

Yola bakan pencere parmaklıkları ardındaki küçük genç kız o iki gence tebessüm ederek rahatlatan naif müzik ritmiyle: “ Ne zaman gelmek istersin Anne... Geciktin anne...” diye tekrarlıyordu.

Eski tarihi caminin minaresinden tatlı bir ses yükselir: “Allahu Ekber, Allahu Ekber” sıksa zayıf genç arkadaşına: “Haydi namaz kılalım.” der.

“- Neden namaz kılalım? Belki de Allah’ın kendisi bizden nefret ediyordur.” Ağır adımlarla caddeden geçen yaşlı adam mırıldanır: “Ben öldükten sonra âlemin altınından bana ne faydası vardır ki?” Film seyreden genç adam yan tarafında oturan genç kıza çekinerek elini uzatarak ona dokunma cesaretini gösterir.

Yorgun yüzlü işçi esniyor, büyük bir lokma çiğnerken kendi kendine: “Ey benim büyük ayıbım. Ey ekmek! Senin için her gün alnım parçalanmaktadır. Ey benim yüzkaram.”

Ohh... Öleceğim. Neden onun kız kardeşine tacizde bulundum.?

Hızlı bir şekilde etrafına bakar, etrafa saçılmış cesetler, yüzler, ağızlar ve sonuna kadar açığözler.

Kim vurdu onu?

Bilmiyoruz.

Ben uzun bir adamın koşarak gittiğini gördüm.

Kanı çokça akıyordu.

Polis ve ambulans çağırın!

İri yapılı güçlü bir kadın durmuş, yüzükoyun uzanmış, acılar içerisinde inleyen yerdeki sarışın gence endişeyle bakıyordu. Delikanlının birisi bu kargaşayı fırsat bilip kadının arkasına geçip vücudunu vücuduna yapııştırıyor. Kadın karşılaştığı bu beklenmedik hareket karşısında donup kalıyor ve hızlı adımlarla yürüyor. İşini hatırladı. Ortada annesinin karnının karanlıklarında onun elini beklemekte olan bir çocuk bulunmaktadır. Dünya güneşini görme vakti gelmişti artık; Yarın onun bir ismi, babası, annesi, kardeşi, evi, mahallesi, şehri ve küçük bir yatağı olacak ve sene sene büyüyecektir.

Büyük kahvehanedeki gürültü arasından zayıf cılız bir ses: Garsooon! “Bir kahve, bir bardak soğuk su getir.”

Tavlayı getir. Kazanacağım. O kadına: “Bana bir öpücük verirsen ne kaybedersin ki dedim.” Sade bir cevapla: “Sana bir öpücük vermezsem ne kaybedersin ki!” dedi.

Dün arabam bozuldu... Merkep, efendi olmaya devam ettikçe. Babam gitsin. Kadın yaşasın. Her şey önemsiz... Hepimiz öleceğiz.

Kahvehaneye tedirgin yüzlü bir adam girer ve bir masaya oturur sigarasını içerek kendi kendine: Karşı koymaya gerek yok: İntihar edeceğim. Sevgilim beni terk etti ve küçük ahlaksız bir kadına döndü.

Çok üzgünüm ben. Karım masumca gülen çocukları severdi, fakat o beni terk etti ve ahlaksız bir kadına dönüştü. Ne kadar da güzeldi. Saçı yastığımı kaplıyordu. Ağzı olgun kiraz bahçesi gibiydi. Güneş kadar sıcak bahar yaşıtıyordu sürekli bana.

Her iki gözü kanadı kırık masum güvercin gibiydi, bir anda evimin avlusundaki limon ağacının dibine sırtüstü yığıldı.

İşte o an titrek sesle: “Ben korkuyorum.” dedim.

Israrla kendisine: “Bana azap etme. Gözleri önünde annesi asılan bir çocuk gibi ağlayacağım.” dedim. Sevgilim sanki damarları şarap dolmuş gibi sarhoş edici ve imrenilecek bir şekilde güldü...

Ey üzgün yüzlü adam... Bir kere olsun hiç güldün mü?

Yüzüm yıpranmış eski bir tahta parçası gibi. Ölüler hiç güler mi?

Benim şehrimin haçı kahvehane ve caddedir.

Ey üzgün yüzlü adam! Dileğin nedir? Yüz sene yatsan da senin hayatın sürülmemiş, dokunulmamış tarla gibidir.

Tahlil

Hikâye ölüm temalı bir durum hikâyesidir. Ölüm fikrinin farklı insanlar üzerindeki algısından bahsetmektedir. Her biri kendi içinde farklı varoluşsal sancılar çeken bireylerin bir ölüm yoğunlaşmasıdır.

Hikâyeyi ilginç kılan durum, ölüm olayının şehvet duygusuyla birlikte ele alınmasıdır. Ölüm düşüncesiyle gelen şehvet duygusu, hikâyeye konu olan toplumun sosyolojik bağlarıyla açıklanabilir. Ayrıca burada ciddi bir cinsel arzu ve bu arzu ile birlikte bir cinsel bunalımın varlığı ortadadır. Bunu; "Erkeklerin hepsi kadının kokusunu aldığı anda zilletle ona taparlar fakat şehvetlerini giderdiklerinde de ondan tiksintiyle uzaklaşırlar." cümlesinde görmek mümkündür. Ayrıca yedi erkeğin bir kadın üzerinde yürüttükleri fikirler, kahramanların ruhsal bir açlıkta bırakıldıklarının göstergesidir. Yazar bu ruhsal açlığı ölümle tamamlamak istemiştir.

Hikâye, ölen ve bir de kaybeden birisinin psikolojisini işlemeye çalışmıştır. Ölümü tatmak, ölümü istemek, ölümle kaybetmek ve ölmek... Yazar kaybetmekle iki türlü ölümü vermeye çalışmıştır. Normal şartlarda “gitmek” olarak işlenen ölüm bu

sefer “sevdadan ölüme kadar devam edip, söyleyecek her şeyi söylemek” olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Belki de yazarın oluşturmak istediği bir zıtlıktır.

Yazarın en güçlü tuttuğu sembol -her ölümde olduğu gibi- mezarıdır. Mezar ve mezarın etrafındaki gençlerden birinin kendisini hiçe sayan söylemleri hem düşündürücü hem de bir boşluk etkisi yaratmaktadır. Havada asılı kalmış bireyin fikriyatını, varlığın anlamsızlığını, ruhun kayıp kırmızısını hikâyeye dokumuş olan yazar; bunu tembel bir okuma olmaması için yapmış olabilir.

Önemsiz bir ölüm fikri ve bu önemsizlikle büyük bir kaybın yıkıntısı... Hikâyenin tamamen bu ekseninde gidip gelmekte olduğunu söylememiz mümkündür.

Kahramanlar, Genç kız: Fiziksel özelliklerine dair "yatağın örtüsü üzerine yayılmış olgun bedeni doğduğu günü unutmuş gibiydi" cümlesi geçmektedir. Daha çok karakterin ruhsal ipuçları hikâyede mevcuttur. Ölen annesinin sesinin hayalinde canlanmasıyla birlikte düşüncesinden geçirdiği şehvetten ötürü ürken bir karakterdir. Cinselliğe hayal gücünde geniş yer veren karakter; bir cinsel bunalım içerisindedir.

Yolda duran sıska uzun boylu genç, ölüm üzerine bir tiksinti oluşturmuş bir karakterdir. Anlamsızlığa, yaşama, düşünmeye meydan okuyan ironik bir algıdır. Yolda duran şişman kısa boylu genç: Haddinden fazla düz, arkadaşının ironilerini algılayamayacak kadar ortada kalmış bir karakter. Ayrıca buram buram köylü kurnazı kokan tavırlarıyla tam bir garantici. Zaman, genel olarak bir bilinçaltı zamanıdır.

Mekân, soyut ve somut bir geçişte olan bir mekân anlayışıyla yazılmıştır. Hayalde canlandırmalar mekânsal olarak geniş yer tutmaktadır. Mezar, mezarlık tabii ki hikâyenin bütün mesajlarını ortaya koyma noktasıdır.

SONUÇ

Arap dünyasındaki edebî faaliyetlerin en yoğun olduğu birkaç ülkeden biri de Suriye'dir. Bu çerçevede Modern Suriye kısa hikâyesinin gelişmesinde çok önemli rolü ve katkısı olan ve bu alanda arap ve diğer dünya ülkelerinde şöhrete kavuşan yazarlardan biri hiç kuşkusuz Zekeriyâ Tâmir'dir. Tamir, Suriye edebiyatının ve arap ülkelerinin kısa kısa hikâye alanında en çok okunan ve eserleri farklı dillere çevrilen önemli kısa hikâye yazarlarından biri olmuştur.

Aslında yazarı dünyaca şöhrete kavuşturan eseri, “Onuncu Günde Kaplanlar” adlı eseri olmuştur, ancak yazarlık hayatının ilk eseri ise; “Beyaz Atın Kışnemesi” adlı eseridir. Bu nedenle de biz bu eserini tezimize konu olarak seçtik.

Genel olarak Tamir'in hikâyeleri toplumsal haksızlıkları, zulümleri, tarihi konuları v.b konuları içermektedir. Özellikle de toplumsal sorunlar üzerine çokça durmuştur.

Yazarın ilk eseri olan ve tezimizin de konusu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” adlı eserinde ise; genel ve evrensel bir anlatım tarzındadır.

Tamir, bu eserindeki hikâyeye kahramanları diğer eserlerinde olduğu gibi tarihi ve dini şahsiyetler olmayıp genel olarak sosyo-psikolojik ve melankolik hikâyelerden oluşmaktadır.

Biz de tezimize konu olarak yazarın ilk eserlerinden birini seçtik. “*Zekeriyâ Tâmir Hayatı Eserleri ve Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad Adlı Kitabının Tahlili*” adıyla, yazar hakkında yazılan tezler, makaleler ve yapılan çalışmalar çerçevesinde oluşturmaya gayret ettik. Elde ettiğimiz bilgiler ışığında tezimizi bir giriş ve üç bölümden oluşturduk.

Giriş bölümünde, hikâyenin tanımı ve tarihî gelişimi başlığı altında Arap edebiyatında hikâyenin uğradığı dönemlere; Cahiliye dönemi, İslami dönem ve modern Arap hikâyeciliğine değindik.

Birinci bölümde, Modern Arap kısa hikâyeciliğinin son dönem isimlerinden olan ve tezimizin de konusunu oluşturan Suriyeli yazar Zekeriyâ Tâmir'in hayatı, düşünce yapısı, etkilendiği kişi ve akımları, dil ve üslubu ile ilgili bilgileri muhtelif eserler, tezler, hakkında yapılan çalışmalar ve internetteki verileri derleyip sunmaya

çalıştık. Yazar öğrenimine daha ilkokuldayken ailesinin maddi imkânsızlıkları nedeni ile bırakmak zorunda kalmışsa da okumayı bırakmamış ve kendini dışarıdan yetiştirmeye devam etmiş, çok muhtelif alanlarla ilgili okumalar yapmıştır.

Yine bu bölümde Tâmir'in düşünce yapısını ve Modern Dünya Edebiyatından Jean-Paul Sartre, Franz Kafka, Albert Camus ve dünya edebiyatına etki eden diğer yazarların eserlerini okuyarak etkilenip, kendi eserlerine nasıl usta bir şekilde yansıttığını serdettik. Bu bağlamda diyebiliriz ki, Tâmir hikâyelerinde yazın hayatının başındayken çoğunlukla daha kapalı ifadelerle, mecazlarla, sembollerle düşüncesini aktarmaya çalışmıştır. O hem yeni olmasının temkinliği hem de Suriye'de yaşıyor olmasının etkisiyle anlatmak istediğini daha muğlak ifade etmiştir. Fakat İngiltere'ye göçünden sonra daha serbest yazma imkânı elde etmenin verdiği rahatlığıyla kendine has daha sanatsal değerli eserler yazmaya başlamış ve eleştiri noktasında daha ağır hicivler ve tasvirlerle sosyal ve siyasal içerikli hikâyeler yazmıştır. Genel olarak Arap yönetimlerini, özelde de Suriye yönetimini çok sert dille hicvetmiştir. Bunun yanında toplumsal sorunlara değinerek, topluma uygulanan haksızlıklar, rejimin baskıcı tutumu ve adaletsiz yönetim sistemini vb. durumları ironik bir üslupla anlatmıştır.

İkinci bölümde yazarın çocuklar için yazdığı hikâyeleri dışındaki eserleri tek tek her bir eseri hakkında bilgi verilerek fakat kısa şekilde tanıtımı yapılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise yazarın ilk hikâye kitabı ve tezimizin konusu olan “*Sahîlu'l-Cevadi'l-Ebyad*” (Beyaz Atın Kişnemesi) adlı kitabını Arapçadan Türkçeye çevirisini yapıp içerisindeki hikâyelerinin tahlilini yapmaya çalıştık. Tahlili yaparken metin tahlili konusunda sahasının uzmanı Mehmet Kaplan'ın “Hikâye Tahlilleri” adlı eserinden istifade ederek ondan edindiğimiz yöntem ışığında hikâyelerin tahlillerini tamamlamaya gayret ettik.

KAYNAKÇA

Kur'an-ı Kerim Meali, Diyanet Komisyon, Ankara, 2006.

ABDU HALÎFE, Ahmed Dâvûd, *el-Mufârağa fî Kısasi Zekeriyâ Tâmir*, (Basılmamış Doktora Tezi), *el-Câmi'atu'l-Urduniyye Kulliyyetu'd-Dirâsâti'l-Ulyâ*, Amman, 2004.

AKÇAY, Cihaner, *Zekeriyâ Tâmir'in Rebî' fî'r-Remâd (Külde Bir İlkbahar) Adlı Koleksiyonu Üzerine Bir İnceleme*, Ekev Akademi Dergisi, Yıl: 12, Sy:35, 2008.

el-ATRAŞ, Mahmut İbrahim, *İtticâhâtü'l-Kıssa fî Suriye ba'de'l-harbi'l-Âlemiyyeti's-Sâniye*, Dimeşk, 1982.

AYYILDIZ Mustaf – BİRGÖREN Hamdi, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Akçap yay. , Ankara, 2009.

BOSTANCI, Ahmet, *Çağdaş Arap Edebiyatçısı Zekeriyâ Tâmir Edebî Kişiliği ve Hikâyeciliği*, Nun Yayıncılık, İstanbul, 2007.

BOZGÖZ, Faruk, *Onuncu Günde Kaplanlar*, Ankara, 2004.

....., *Suriyeli Öykücü Zekeriyâ Tâmir ve Edebî Dünyası*, TSA Dergisi / Yıl:7 sy:1, Nisan 2003.

CAN, Ahmet Hamdi, *Zekeriyâ Tâmir ve Ibadullah Adlı Eserinin Teknik ve Tematik İncelemesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2006.

CÜRCÂNÎ, Ali ibn. Muhammed es- Seyyid eş-Şerif, *Kitâbu't-Ta'rîfât*, Beyrut,1996.

DOĞRU, Erdinç, *Çağdaş Arap Hikâyelerinden Seçmeler "Onuncu Günde Kaplanlar"* Ankara, 2002.

EKBERÎ, Humeyd, *Modern Arap Romanı: Kökleri, Gelişmesi-Eğilimleri*, Eylül 2014.

ER, Rahmi, *Modern Mısır Romanı*, Ankara – 1997.

....., *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*, Ankara, 2012.

GARÂNİYÂ, Muhammed, “*Mileffu Zekeriyâ Tâmir*”, Mecelletu-’l-mevkıfi’l-‘Arabî, Eylöl, 2000 .

HEYF, Abdullah, *el-Kışşatu’l-Kasıra fı Sûriye: Mine’t-Taklîdi ile’l-Hedîsi*, Dimeşk, 2004.

....., *el-Kışşatu’l-‘Arabiyyetu’l-Hedîse ve’l-Ėarb*, İttihâdu’l-Kuttâbi’l-‘Arab, Dimeşk, 1994.

el-HUSEYN, Ahmet Câsim, *el-Kışşatu’l-Kasıratu’s-Sûriyye ve Nakduhâ fı’l-Karni’l-‘işrîn*, İttihâdu’l-Kuttâbi’l-‘Arab, Dimeşk, 2001.

HUST, Nadyâ, *Kışşası Zekeriyâ Tâmir el-cedîde*”, Mecelletu-’l-mevkıfi’l-‘Arabî, Sy. 352, Nisan 2000.

İBN MANZÛR, el- Fazl Cemâleddin Muhammed, *Lisânu’l- ‘Arabi’il-Muhît*, c:14 Beyrut, Tsz.

ĖYD, Abdurrezzâk, *el-‘Âlemu’l-Kışşasî li Zekeriyâ Tâmir*, Beyrut, 1989.

KABAKLI, Ahmet, *Türk Edebiyatı-1*, İstanbul, 2006.

KAPLAN, Mehmet, *Hikâye Tahlilleri*, İstanbul, 2013.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal, *Resimli Dünya Edebiyatçılar Sözlüğü*, İstanbul, 1979.

KARATAş, Turan, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü* İstanbul, 2001.

KEFELİ, Emel, *Metinlerle Batı Edebiyatı akımları*, İyüşler Matbacılık, İstanbul, 2009.

KULA, Mevlüt, *Modern Suriye Hikâyesine Genel Bir Bakış*, Doğu Araştırmaları 7, 2011/1.

KOCAKAPLAN, İsa *Açıklamalı Edebî Sanatlar*, 5. Baskı, İstanbul, 2007

LANDAU, M. Jacob, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi* (20. Yüzyıl), (Çev. Dr. Bedrettin Aytaç), Gündoğan Yay., Ankara, 1994.

MEHNÂ Nâzım, *el-Haddâdu’s-Sûriyyu’s-Şeris-ellezî Esbeha Kâtiben ve Ėattame Kulle şey*, <http://syrianstory.com/dialogyues2.htm>.

MERİÇ, Cemil, *Bir Dünyanın Eşiğinde*, İstanbul, 1979.

....., *Bu Ülke*, İstanbul, 1996.

MES'UD, Samir Abdurrahim Muhammed, *eş-Şahsiyyâtu't-turâsiyye fî E'mâli Zekeriyâ Tâmiri'l-kıssasiyyi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atu'n-Necâhi'l-Vaţaniyye Kulliyyetu'd-dirâsâti'l-ulyâ, Nablus, 2001.

ÖZCAN, Emine Sonnur, *İslâmiyet Öncesi (Câhiliye Devri) Arap Kültüründe Rivâyet ya da Tarih Bilinci*, Sy. XI, Eylül-Aralık 2011.

ROBERT, B. Campbell, *E'lamu'l-Edebî'l-Arabiyyi'l muâsıra ve Siyeriün Zatiyyetün* Beyrut, 1996.

es-SAMÂDÎ, İmtinân Osmân, *Zekeriyâ Tâmir ve 'l-Kıssatu 'l-Kasîra*, el-Müessesetü'l 'Arabiyyeli'd-dirâsât, Amman, 1995.

ŞENGÜL, Prof.dr. İdris, *Kur'an Kıssaları Üzerine*, İzmir, 1994.

ŞUVEYHANE, Muhammed, *Nahve Sure Şahsiyye li'l-Kıssati'l Kasîrati fî Sûriye*, (<http://www.an-nour.com/194/culture-o1.htm> -25.01.2006).

TÂMİR, Zekeriyâ, *Sahîlu 'l-Cevâdi 'l-Ebyad*, Dimeşk, 1978.

....., *Rebî' fî 'r-remâd*, Riad el-Rayyes Books, Beyrut 1994.

....., *er-Ra'd*, Mektebetün-Nûr, Dimeşk 1978.

....., *Dimeşku 'l-harâik*, Riad el-Rayyes Books, Beyrut 2001.

....., *en-Numûr fî 'l-Yevmi 'l-Âşir*, Beyrut 1994.

....., *Nidâu Nûh*, Beyrut, 2001.

....., *Senadhaku*, Beyrut, 1998.

....., *el-Hisrim*, Beyrut, 2000.

....., *Teksîru 'r-Rukeb*, Beyrut, 2002.

....., *el-Kunfuz*, Beyrut, 2005.

....., *Limâza sekete 'n-Nehru*, Dimeşk, 1973.

....., *Kâleti 'l-verdatu li's-sınavber*, Dimeşk, 1983.

-, *Hecâu'l-Ķetîl li Ķâtîlihi*, Beyrut, 2003.
-, *Onuncu Günde Kaplanlar*, (Çev. Faruk Bozgöz,) Araştırma Yay., Ankara, 2004.
-, *Onuncu Günde Kaplanlar*", (Çev. Emrullah İşler), Merdiven Sanat Dergisi, Sy:12, Ağustos 1998.
-, *Çağdaş Arap Hikâyelerinden Seçmeler Onuncu Günde Kaplanlar*", (Çev. Erdinç Doğru), Ankara, 2002.
-, *Gök Gürültüsü* (Çev. Halim ÖZNURHAN), İstanbul, 2014.
-, *"Kül içinde Bahar"* (Çev. Halim ÖZNURHAN), İstanbul, 2015.
- YAZICI, Hüseyin, "Hikâye", TDV *İslam Ansiklopedisi*, c. XVII, İstanbul, 1998.
-, *Suriye'de Kısa Öykü*, İ.Ü. Şarkiyat Mecmuası, Sy:19, (2011-2).
- <http://www.awudam.org/mokifadaby/ind-mokf352.htm> (17.08.2013).
- <http://www.awudam.org/mokifadaby/ind-mokf353.htm> (10.02.2013).
- <http://www.discover-syria.com/news/5547#>. (10.08.2013)
- <http://www.edebiyatogretmeni.com/fransiz-edebiyati/albert-camus> (10.01.2015)
- <http://www.fdaat.com/vb/archive/index.php?t-3805.html> (10.03.2013).
- <http://www.habous.gov.ma/daouat-alhaq/item/3068>. (10.08.2013)
- <http://www.odabasham.net/print.php?sid=23966&cad> (11.08.2013).
- <http://www.odabasham.net/show.php?sid=14292>. (10.08.2013)
- <http://www.scholar.najah.edu/sites/default/files/all-thesis/2891518.pdf>
- <http://www.tdk.gov.tr>.
- <http://www.odabasham.net/.../72657> www.odabasham.net/.../72657
- <http://www.kimkimdir.com>.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Abdul Hakim İZCİ
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 21.02.1972
e-posta : izciabdulhakim@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	el-Ezher Üniversitesi - Mısır	1994
Lisans	Erciyes Üniv. (Lisans Tamamlama)	2012
Yüksek Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi	2016

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
2003-2010	Diyanet	İmam-Hatip
2010-2013	Diyanet Kayseri Yüksek İhtisas eğitim Merkezi	Vaizlik - Müftülük Eğt. Okulu
2010-2013	Diyanet	Vaiz

YABANCI DİL BİLGİSİ

ARAPÇA : KPDS (72)